

15 ΔΕΚΕΜΒΡ. 1852.

ΤΟΜΟΣ Γ'.

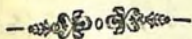
ΦΥΛΛ. 66.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ.

—ο—

Ἐπειδὴ ἐξέλιπεν ἀπὸ τὸ Γραφεῖον τῆς Πανδώρας ὁλόκληρος ὁ τόμος τοῦ πρώτου ἔτους αὐτῆς, ὅσοι ἔχοντες τοιοῦτους εὐχαριστοῦνται νὰ τοὺς πωλήσωσιν, ἅς τοὺς στείλωσιν εἰς αὐτό· καὶ ἐὰν μὲν ἦναι πολὺ μεταχειρισμένα τὰ φυλλάδια θέλουσι λάβει ἀνὰ δρ. 8. τὸν τόμον, ἐὰν δὲ μετρίως, ἀνὰ 10.

Τὸ γραφεῖον τῆς Πανδώρας ἀγοράζει προσέτι καὶ τὰ ὑπὸ Στοιχ. Β. καὶ Γ. φυλλάδια.

ΚΑΡΔΑΝ Ο ΔΙΓΑΜΟΣ

ΤΟΥ ΜΕΡΗ.

—ο—

Παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Τουλῶνος, καὶ τοὺς δυτικοὺς τῶν παρακειμένων ὁρέων πρόποδας, οἱ λόφοι ὅλοι κοσμούνται ἀπὸ ἀγροικίας ὠραίας, τὰς τερπνοτάτας ὅλης τῆς Προβεγγίας, ἀφορώσα πρὸς τὴν θάλασσαν, πρὸς τὸν λιμένα καὶ τὰ ἠγκυροβολημένα

πλοῖα, καὶ ἐχούσας θέαν λαμπρὰν καὶ ποικίλην. Κατὰ τὰς θερεινὰς ἐσπέρας ὅλαι αἱ οἰκογένειαι καθνται ἐπὶ τῶν δωμάτων, καὶ ἡ ἡροσερὰ θαλασσία αὖρα τὰς ἀποζημιοῖ ὅπως οὖν διὰ τῆς ἡμέρας τὸν πνιγερὸν καύσωνα.

Οἱ πρώτοι ἀπτέρεις τῆς ἐννάτης Ἰουνίου τοῦ 1832 ἐστίλθον ἤδη εἰς τὸν οὐρανόν, ὅταν ἐν τῇ σιγῇ τῆς νυκτός ἠκούσθη αἶφνης κρότος κανονίου, ἀντηχήσας εἰς τὰ πέριξ ὅρη καὶ τὰ κοιλάδας. Μετὰ τοῦ κρότου δὲ τούτου, τρόμου ἡλεκτρικῆς κλονισμός διετάραιε τὴν ἡμερίαν τῆς β. αὐτῆς καὶ ὠραιότερας θερεινῆς νυκτός· καὶ πανταχοῦ ἐπὶ τῶν δωμάτων, ὅπου ἐκάθητο συνομιλοῦντες νέοι καὶ νέαι, ἠκούετο τὸ ἐπιφώγημα: α. Εἰς κατάδικος ἐδραπέτευσε· β. καὶ ἐκάστη τῶν οἰκογενειῶν ἐκείνων, αἰτίνες ζωῆς μεμονωμέναι ἐπὶ τῶν ἀγροικιῶν τῶν, ἐφαίνετο ὡς φοβουμένη μὴ αἶφνης πέσῃ εἰς τὸ μέσον τῆς ἀνθρωπότητος· γὰρ τις τίγρις, δραπέτεύσασα ἐκ τοῦ θηριοτροφείου τοῦ ναυστάθμου τῆς Τουλῶνος.

Ἄν ὑπῆρχε τις νὰ παρατηρήσῃ τὴν ταχεῖαν ἐκείνην πορείαν τῆς φρίκης, ὡς διεδίδετο ἀπὸ προσώπου εἰς πρόσωπον δι' ὅλων τῶν πέριξ κοιλάδων, μετ' ἐκπλήξεως ἤθελεν εἶδῃ τὴν ἱλαρότητα οὐδόλως ταρχθεῖσαν ἐπὶ τῆς μορφῆς μιᾶς μονῆς οἰκογενείας, ἥτις ἐκάθητο ὑπὸ ἀναδενδράδα, μεταξὺ τοῦ λιμένος καὶ τοῦ ὁρους κειμένην. Ἀλλ' ἡ ἀφοβία αὕτη τινῶν ἐν μέσῳ τοῦ κοινοῦ τρόμου, εἶναι εὐεξήγητος, διότι πρὸ ὀλίγων μόνον ἡμερῶν εἶχον φθάσει ἡ Κ. Μελλὰ καὶ ἡ θυγάτηρ τῆς Ἄννα ἀπὸ Νεοβοράλου εἰς Τουλῶνα, πρὸς ἀποπεράτως σπουδαίας οἰκιακῆς υποθέσεως, καὶ

εἶχον μισθώσει ὠραίαν ἑπαυλιν, ὀλίγον ἀπέχουσαν τῆς θαλάσσης καὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ. Ἐκάθητο δὲ εἰς τὸ δῶμα μετὰ τῶν κυριῶν, ὅταν τὸ πυροβόλον ἀντήχησεν, εἰς γηραιὸς ὑπνέτης, καὶ δύο ὑπνέτριαι ἐξ Ἀμερικῆς. Ἐπειδὴ λοιπὸν οὐδεὶς ἐξήχησεν εἰς τοὺς ξένους τὴν σημασίαν τῆς ἐκπυροκροτήσεως ἐκείνης, τὸ θεώρησαν ὡς φυσικωτάτην περίστασιν εἰς πόλιν πολεμικὴν, καὶ οὕτε κ' ἔνδεκοψαν τὴν συνδιάλεξίν των, ὅταν τὴν ἤκουσαν.

Ἡ τυρλὴ τύχη, ἡ μᾶλλον ὁ ἄγνωστος νοῦς ὁ τὴν εἰκαρμένιν καθοδηγῶν, ἔφερε τὸν δραπετὴν πρὸς τὸ μέρος τῆς ἀγροικίας τῆς Κ. Μελλᾶ. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶχεν ἐγκαταλείψει διαβόητον ὄνυμα ἐν τοῖς αἰσχροῖς χρονικοῖς τοῦ πανθαυμασίου τῶν κακοῦργων. Αὐτὸς ἦτον ὁ περίφημος Καρδάν, ὁ στιγματοσθεὶς καὶ καταδικασθεὶς εἰς διὰ βίου δεσμὰ διὰ διγαμίαν μετὰ πλαστογραφίας. Ἐπὶ δύο μῆνας ἐρρίνιζε τὸν σιδηρὸν κρίκον ὅστις τὸν συνέδεε μεθ' ἐνὸς τῶν συγκαταδίκων του, καὶ ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν, ὅταν οὗτος κοιμήτο εἰς τὸν ἥλιον, ἐντὸς τοῦ ναυπηγείου, ὁ Καρδάν ἐβραυσεν τὸν κρίκον καὶ ἐδραπέτευσεν, ὁ δὲ σύντροφός του, μετὰ βραχὺν ὕπνον ὃν ὑπέκλεψεν ἀπὸ τοῦ δεσμοφυλάκος των τὴν ἐπαγρύπνησιν, ἰδὼν ὅτι ἔμεινε μόνος, ἐκρίθη εἰς σπήλαιον ἐσχηματισμένον ἀπὸ δοκοῦς καὶ σανίδας, καὶ περιέμεινε στιγμὴν κατὰλληλον, ὅπως φύγῃ καὶ αὐτός. Ἀλλὰ τὴν ἐπαύριον εὐρέθη καὶ συνελήφθη τοῦ δὲ Καρδάν ἡ δραπετεύσις ἐννοήθη μόνον τὴν ἐσπέραν τῆς προτεραίης.

Ὁ διαβόητος οὗτος κακοῦργος ἦτον τότε τριακοντούτης, καὶ πρὸ τεσσάρων ἡδὴ ἐτῶν καταδικασμένος εἰς τὰ δημόσια ἔργα. Τὸ ὑψηλὸν καὶ εὐρυθμὸν τοῦ ἀνάστημα, οἱ εὐγενεῖς τρόποι του, ἡ ὠχρὰ καὶ ὑπερφηκὴς του μορφή, ἡ λεγχοῦν κακοῦργον τῆς ἀνωτέρας κοινωνίας, ὃν περιέβαλλεν ὁ ἐρυθρὸς ἐπενδύτης, ἡ στολή τοῦ καταδίκου, ἡτις ἰσοπεδοῖ πάσας τὰς τάξεις. Ἀλλὰ τὴν νύκτα ἐκείνην ὁ Καρδάν εἶχε ρίψει τὸν ἐπενδύτην εἰς τὰς τριβόλους. Ταχύς δὲ, εὐκίνητος, εὐρωστος, ἔτρεχε μεθ' ὅλης του τῆς δυνάμεως, καὶ τὸ σπυρδίν του βᾶδισμα ὁμοιάζε μᾶλλον πτήσιν σαρκοφάγου ὀρνέου, ἢ σκιρτήματα πάνθηρος. Φθῆς δὲ ὑπὸ τὰ μεγάλα δένδρα τῆς οἰκίας τῆς Κ. Μελλᾶ, ἔκρινεν ἐκ πρώτου βλέμματος, τὸ ἔδαφος διὰ τῆς λεπτῆς ἐκείνης αἰσθήσεως, ἣν ἡ φύσις δίδωσι τοῖς θηρίοις, καὶ ἀναρρίχθη εἰς ὡς αἴλουρος εἰς δοκὸν τινα προσανακλιμένην εἰς τὰ ὀπίσθια τῆς οἰκίας, εἰσῆλθεν εἰς τὰ δωμάτια τοῦ πρώτου ἀνωγαίου, καὶ μετὰ πέντε λεπτά εἶχεν ἤδη ἐξετάσει τὰ πάντα, εἶχεν ἰδῆ ἐν τῷ σκότει ἐκαστὸν ἀντικείμενον, ὡς ἂν τὸν ἐφώτιζεν ἡ φλόξ τῆς πυρρᾶς κόμης τοῦ ἢ τῶν σπινθηροβόλων τοῦ ὀφθαλμῶν.

Ἄν οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι ἤσκουν ἐπ' ἀγαθῷ τὴν ἐξαιρετικὴν αὐτῶν ἱκανότητα δι' ἧς ἐργάζονται τὸ κακόν, τὸ ἀνθρώπινον γένος ἔθελεν ἐντὸς ὀλίγου ἀναπλασθῇ.

Ὁ Καρδάν εἶχε χρήματα τινα ἐντὸς τοῦ γραφείου καὶ τὰ ἐτύλιξεν εἰς τὸν πρῶτον χάρτην ὃν ἤκουσε τριζόντα ὑπὸ τῆς χιτῆς του. Περιωρίσθη δὲ εἰς τὴν μικρὰν ταύτην ποσότητα, ἡτις τῷ ἤρκει διὰ τὰς

πρώτας καὶ μᾶλλον κατεπειγούσας ἀνάγκας, καὶ ἀπὸ τοῦ περὶ θύρον ἐπήδησεν εἰς τοῦ κήπου τὸ ὠρρωμένον ἔδαφος.

Ὅταν δὲ διηύγαζεν ἡ ἀνατολή, εἶχε φθάσει εἰς τὴν ἡραιότερον κρηφὴν τοῦ Εὐνήνου, ἧς τὴν ἐσθρυσμένην λάεαν περικαλύπτουσι νέφη· ἐκεῖ ἠγόρασεν ἐν δώματα ποιμένων καὶ τινὰς αἰγας, καὶ τὴν ποιμαντικὴν ῥάβδον κρατῶν, κατέβη εἰς τὴν ἀπέναντι πεδιάδα.

Ἦξεύρων δὲ ὅτι πάντοτε πᾶσα μεγάλη ὁδὸς φέρει εἰς μεγάλην πόλιν, παρηκολούθησε τὴν πρῶτην μακρὰν καὶ εὐρεῖαν λευκὴν ταινίαν ἣν ἀπῆντησεν ἐμπρός του, καὶ καθ' ὁδὸν ἡσπάζετο τοὺς χωροφίλικας οἴτινες συνώδευον τοὺς δραπετάς, τοὺς ἐν ἀδείανύτας, τοὺς ἀπ' Ἀφρικῆς ἐπιστρέφοντας στρατιώτας, τοὺς σχολιοδόχους, τοὺς ἀλήτας μουσικοῦς, καὶ ὅλον τὸν παράδοξον καὶ ποικίλον ἐκείνον πεζὸν ὄμιλον τῶν ἀνάγως κινούμενον ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ μεταξὺ Τουλῶνος καὶ Μασσαλίας.

Ἀπὸ τὸν πέπλον προστατευόμενος τῆς νυκτός, εἰσῆλθεν ὁ δραπετὴς εἰς Μασσαλίαν, ἐγκαταλείψας τὰ πρόβατά του ἐντὸς τῆς πόλεως, καὶ ἐμίσησε μικρὸν δωμάτιον εἰς ἐν τῶν εὐτελῶν ξενοδοχείων ἐκείνων, ὅπου καταλύουσι πεζοὶ καὶ ἑριπποὶ, ἀλλὰ πρὸ πάντων πεζοί.

Λαβὼν τότε ἀπὸ τὸν κόλπον του τὰ χρήματα ὅσα τῷ ἔμεινον, ἔνθα τὰ μετρήσῃ, εὗρεν ὅτι τα περικαλύμματα αὐτῶν ἦσαν δύο ἐπιστολαί, καὶ ἐξ ἀργίας ἤρχισε νὰ τὰς ἀναγινώσκῃ. Ἡ ἀνάγνωσις δὲ αὐτῇ, ἣν ἤρχισε μετ' ἀδιαφορίας, συνέστειλε μετ' ὀλίγον τοὺς μυῖνας τοῦ προσώπου του, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς παράδοξον ἔκφρασιν. Ἠγέρθη ἐπομένως, ἔχων κεκλιμένον τὸ μέτωπον, τεταμένους τοὺς ὀφθαλμούς, ἐσφιγμένον τὸν γρόνθον, ὡς ληστής εἰς πᾶν ἐγκλημα ἀπεσκληρυμένος, ὅστις ἐξ ἐμπνεύσεως ἀνακαλύπτει νέου ἐγκλήματος ἀφορμήν. ἔχουσι καὶ οἱ κακοῦργοι τὰς αἰφνηδίας ἐλλάμψεις αὐτῶν, καὶ ἐντὸς τοῦ αἵματος ὀργῶντος ἐγκεφάλου των ἀναφύονται τὰ καταχθόνια σχέδια μεθ' ὅλης τῆς πικροπλίας τῶν προδοσιῶν καὶ τῶν νικηφόρων τῶν δόλων.

Αἱ δύο αὗται ἐπιστολαί ἦσαν μακρόταται, καὶ ἡ μὲν ἐχρονολογεῖτο ἐκ τῆς Βουρβονικῆς νήσου, ἡ δὲ ἐκ τοῦ Εὐελπίδος Ἀκρωτηρίου. Διὰ νὰ μὴ καταλάβωσι πολὺν τόπον ἐδῶ, θέλωμεν περιορισθῇ εἰς βραχεῖαν αὐτῶν ἀνάλυσιν, καὶ ἀνέξει αὐτάς εἰς τὴν ἀπλουστεράν των ἔκφρασιν. Ἰδοὺ ἡ οὐσία τοῦ περιεχομένου των.

Ἡ Κυρία Μελλᾶ, πρὸ ἐνὸς καὶ ἡμίσεως ἔτους χρεώσασα, εἶχεν ἐγκαταλείψει τὸ Νεοβάρκακον, ὅπου ἀπέθνηκεν ὁ σύζυγός της, καὶ μετὰ εἰκοσαετῇ ἀπουσίαν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Εὐρώπην. Δὲν ἐπέστρεψε δὲ κινήσεια ὑπὸ νοσταλγίας· ἀλλ' ὁ Κ. Μελλᾶς, ἐκ Βρετανίας τῆς Γαλλικῆς καταγόμενος, εἶχεν ἀποκτήσει ἄλλοτε μέγαν πλοῦτον, εὐεργετηθεὶς ὑπὸ τινος φίλου του, τοῦ Κυρίου Κεβριανοῦ, εὐγενοῦς ὅστις πτωχέσας ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως, δὲν ἀπέζημιώθη. Εἶχε δὲ ὁ Κ. Κεβριανὸς ἓνα υἱὸν μονογενῆ, καλούμενον Ἀλβέρτον, ὅστις οὐδένα πόρον ἔχων νὰ περιμένῃ ἀπὸ

τῆς πτωχῆς τοῦ οἰκογενείας, ἐνηγκαλίσθη τὸ ναυτικὸν σταθίον· ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν εἶχεν ὑγίαν ὅσον εὖρωστον ἀπαιτεῖ ἡ ναυτικὴ ὑπηρεσία. Ἐκπνέων δ' ὁ Κ. Μελλάς, διὰ διαθήκης τοῦ διέταξε τὸν γάμον τῆς θυγατρὸς τοῦ μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ εἰσεργέτου τοῦ ἐπὶ ὅροις τοσοῦτον ἐλευθερίαις, ὥστε δι' αὐτῶν ἀπέδιδεν εὐγενῶς τὸ ὄφλημα τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ. Ἡ δὲ χῆρα τοῦ Κ. Μελλά, τυφλῶς ὑπακούσασα εἰς τὴν ἐσχάτην θέλησιν τοῦ ἀνδρὸς τῆς, συνέδεσεν ἀλλογραφίαν μετὰ Ἀλβέρτου τοῦ Κεβριάνου, καὶ εὖρε τὸν νέον τοῦτον προθυμώτατον, ὡς ἦ-ον ἐπόμενον, εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὑπατίτης θελήσεως τοῦ πατρὸς τῆς Ἀννης. Ἀπεφασίσθη λοιπὸν νὰ συνέλθωσιν αἱ δύο οἰκογένειαι εἰς Τουλῶνα περὶ τὸν Ἰούλιον, ὅτε ὁ Ἀλβέρτος Κεβριάνος ἐμελλε νὰ φθάσῃ ἐκ Ποντιχέρης ἐπὶ δημοσίου πλοίου, καὶ ἀμέσως μετὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ νὰ τελεσθῇ ὁ γάμος τοῦ μετὰ τῆς Ἀννης. Ἡ Κυρία Μελλά μετὰ τῆς θυγατρὸς τῆς ἐφθάσε πρώτη εἰς τὴν ὑπερωκεανίον ταύτην συνέντευξιν.

Μικρὸν δὲ γρῦματιον προσηρημένον εἰς μίαν τῶν δύο τούτων ἐπιστολῶν, ἀνηγγελε τὸν θάνατον τοῦ Κ. Κεβριάνου· δὲν ἦ-ον δὲ αὐτὸ γεγραμμένον ὑπὸ τῆς χειρὸς τοῦ Ἀλβέρτου, καὶ προήρχετο ἐκ Νάντης.

Τότε συνέλαβε μετὰ μακρὰν σκέψιν ὁ Καρδάν μίαν τῶν ἀλλοκότων ἐκείνων ἰδεῶν, ἧς διὰ καταχρονίων μηχανημάτων κατορθοῖ ἐνίοτε νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ παντοῦν πνεῦμα τῆς κακουργίας. Καὶ πρῶτον μὲν δὲν ἀπέβαλεν ἀμέσως τὸ πενιχρὸν ἔνδυμα τοῦ, φοβηθεὶς μὴ ἡ αἰφνιδική του μεταμόρφωσις κινήσῃ τοῦ ξενοδοχοῦ τὰς ὑποψίας. Ἦρχισε λοιπὸν κατ' ὀλίγον νὰ μεταποιῇται, ἀγοράζων καὶ ἐνδύμενος τὸ ἐν μετὰ τὸ ἕτερον τὰ φορέματά του, ἔπειτα δὲ κατέλυσεν εἰς ξενοδοχεῖον ἐπιφανέστερον, ἀφ' οὗ ὅμως οὐ μόνον ἐθαψε τὴν κόμην καὶ τὸ πρόσωπόν του, ἀλλὰ κατώρθωσε ν' ἀλλάξῃ καὶ τὸ σχῆμα τοῦ σώματός του, καὶ τὸ βάδισμά του καὶ τὴν φωνήν του. Βέβαιος ὢν ἔκτοτε ὅτι οἱ ἰγνηλάτι τῆς ἀστυνομικῆς δὲν ἐδύναντο νὰ τὸν ἀνακαλύψωσιν, ἤρχισε νὰ ζητῇ ν' ἀνακαλύψῃ αὐτὸς φίλον τινα ἀξίον του, εἰς ἕν τῶν ἀντρῶν ἐκείνων, ὃν τὴν ἀτμοσφαῖραν πυκνοῦσιν αἱ ἀναθυμιάσεις τοῦ ταβάκου καὶ τοῦ οἰνοπνεύματος, καὶ ἃ κρύπτουσιν αἰσχυρόμεναι αἱ μεγάλαι πόλεις εἰς τὸ σκότος τῶν βδελυροτέρων συνοικιῶν.

Ὁ Γάλλ καὶ ὁ Λαβάρτερ εἰσὶ παῖδες ἀπέναντι κακουργοῦ δραπετεύσαντος ἀπὸ τὸν ναύσταθμον τῆς Τουλῶνος· διότι οὗτος ἔχει, ὅπως ἀναγνωρίσῃ ἕνα τῶν ὁμοίων του, ἔχον τι αἰσθητήριον, τὴν ὄσφρησιν τοῦ ἐγκλήματος. Ὁ Καρδάν παρετήρησεν εἰς ἕν τῶν πνιγρῶν ἐκείνων καταγωγίων τῆς κραιπέλης ἐν τῇ ἀρχαίᾳ πόλει τῆς Μασσαλίας, νέον εἰκοσιπέντε ὡς τριάντα ἐτῶν, ἔχοντα ὡχρὸν καὶ γευρικόν τὸ πρόσωπον, πρᾶσινοὺς καὶ ὑελώδεις τοὺς ὀφθαλμούς, δι' ὅλης τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ ἐλέγχοντα ἀποστρεφῆν πάσης ἐργασίας, καὶ εἰς τὸ βλέμμα τοῦ φέροντα τὴν ἀντανάκλασιν βδελυρῶν ὀρέξεων. Ἡ ἐνδυμασία τοῦ ὄντος τούτου, ἐσχισμένη εἰς ῥάκη, ἔφερεν ὅμως

ἰγνη ἀρχαίας ἀνέσεως, καταστραφείσης ὑπὸ τῆς ὀκνηρίας. Ἐκκστον τῶν ἐνδυμάτων τοῦ εἶχε ποτὲ διαπρέψει εἰς τὸ ἐργαστήριον περιφρήμου τινος ῥάπτου κατ' ἐποχὴν λησιμονηθεῖσαν ὑπὸ τῆς ἐφημερίδος τοῦ συρμοῦ· ὅτι ὁμῶς ἐπιδίδεν ἀηδῆ καὶ μυστράν πενίαν, καὶ ἀκαταγώνιστον ὀκνηρίαν, ἣν ὁ λαίμοδε-της τοῦ, ὁ διζλυθεὶς σχεδὸν εἰς κλωστὰς στιλπνάς ἀπὸ λίπος, καὶ οὐ ὁ κόμβος δὲν κατόρθου νὰ κρύψῃ τοῦ χιτῶνος τὴν ἀπουσίαν.

Ταχέως ἐσχε-ίσθη ὁ Καρδάν, διὰ τῆς συμπαθείας τινῶν πόσεων οἰνοπνεύματος μετὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου, καὶ ταχέως ἀναγνώρισεν ἐν αὐτῷ μίαν τῶν ἀδρανῶν ἐκείνων φύσεων, ἀδρανῶν καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ ἐγκλημα, αἵτινες κακουργοῦσι μόνον ὠθούμεναι ὑπὸ ξένης ἐπιβρόχης. Ἀλλ' ὁ πανοῦργος Καρδάν, δὲν ἀνεβίβασεν αὐτὸν εἰς τὸ ἀξίωμα βοηθοῦ του, πρὶν ἐπὶ τινος ἡμέρας τὸν σπουδᾶσθαι ἀκόμη, καὶ ἐμβασθῆναι εἰς τὸν χαρρακτῆρά του. Ὅταν δ' ἐνόμισεν αὐτὸν ἀξίον τῆς ἐμπιστοσύνης του, ἀφ' οὗ πρῶτον τὸν ἐφιλολόγησε τινὰ πεντάπραγμα, τῷ ἀπεκάλυψε τοὺς σκοπούς του. Ἐκτοτε ὁ εἰς τῶν ληστῶν τούτων ἀνεδείχθη δούλος τυφλός, ὁ δ' ἄλλος ἀπόλυτος κυρίαρχος.

Ὅπως ὅμως εὐοδωθῇ ἡ ἐπιχειρήσις του, ἐχρειάζετο ὁ Καρδάν περισσότερα χρήματα ἀφ' ὅσα εἶχε κλέψει ἀπὸ τὸ γραφεῖον τοῦ Κ. Μελλά· ἄλλως τε δὲ καὶ αὐτὰ εἶχεν ἐξα-τλήσει σχεδόν. Ἀλλὰ τὸ πρόσκομμα ὑπερениκῆθη μετ' οὐ πολὺ. Οἱ ἀργυραμοιβοὶ τῆς Μασσαλίας δὲν εἶναι ἀπόρητοι, διότι ἐκθέτουσιν ἀμελῶς καὶ προχείρως τοῖς βλαπτικοῖς τὰ νομίσματά των, τὰ διπλὰ τῶν Ναπολεωνία, καὶ τὰ Ἰσπανικά δίστηλά των. Ὁ Καρδάν λοιπὸν, ὅστις ὅταν ᾔθελε καθίστα τοὺς δακτύλους αὐτοῦ ἀοράτους, ἀλλάττων δύο λουδοβίκια, ὑψῆλε δύο κυλίνδρους Ναπολεωνίων μ' ὅλην τὴν ἐπιδεξιότητα καὶ τὴν ταχύτητα ἡσκημένου θαυμαστοποιῶ, ἢ Ἰδοῦ γόητος. Ταύτην δὲ λαβὼν τὴν μεταλλικὴν ἐπικουρίαν, ἠρθάνετο εἰς ἑαυτὸν τὴν δύναμιν νὰ κατακτήσῃ τὴν Περουβίαν.

Ὁ αὐτοσχέδιος οὗτος συνωμότης τοῦ Καρδάνος ἐκκλείτο Βαλεντίνος Προγέρος. Διετήρησε δὲ ἐκ τῶν δύο ὀνομάτων τοῦ μόνον τὸ κύριον, ὑποκρυθεὶς τὸν θαλαμηπόλον τοῦ Καρδάνος, ὅστις μετωνομάσθη Ἀλβέρτος Κεβριάνος. Ἡ ἀποστολὴ ἡ ἀνταρθεῖσα εἰς τὸν Προγέρον ἦτον δυσκολωτάτη, ἂν καὶ ἀκριβεστάτας τῷ ἔδωκεν ὁδηγίας ὁ διδασκαλὸς καὶ αὐθέντης τοῦ τὸν διέταξε δηλαδὴ ν' ἀπελθῇ ὡς πρόδρομος εἰς τὴν ἐξοχὴν τῆς Κυρίας Μελλά, καὶ νὰ κατασκοπεύσῃ ἂν τὸ δρᾶμα δύναται ν' ἀρχίσῃ ἀκινδύνως.

Ἐνδεδυμένος λοιπὸν ὁ Βαλεντίνος ὡς ὑπηρετῆς εὐγενοῦς οἰκίας, ἀπῆλθεν εἰς Τουλῶνα, ὅπου λαβὼν λέμβον, μετεβίβάσθη εἰς τὴν ἐξοχὴν τῆς Κ. Μελλά, ὀλίγον πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Προσποιηθεὶς δὲ τὸ μέρος τοῦ μετὰ πολλῆς ἐπιδεξιότητος, ἀνήγγειλεν εἰς τὰς δύο κυρίας ὅτι Ἀλβέρτος ὁ Κεβριάνος εἶχε θάσσει ἐκ τοῦ Εὐέλπιδος ἀκρωτηρίου εἰς Νάντην ἐπὶ πλοίου ἰδιωτικοῦ, διότι μὴ ἀντέχων εἰς τοὺς καμάτους τῆς θαλασσοπλοίας, ἠναγκάσθη νὰ παραιτηθῇ πρὸ τοῦ ὀρισμένου καιροῦ, καὶ ἐπέστρεφεν ἀπὸ τὰς Ἰνδίας, ὡς ἀπλοῦς πολίτης, ἐλεύθερος τῆς στρατιωτικῆς ὑπῆ-

ρεσίας, καὶ πρόθυμος ν' ἀποκαταστηθῇ ὅπου δῆποτε ἤθελον αἱ Κυρίαι.

Ἐπὶ τῆς συνδιαλέξεως δὲ ταύτης ὁ Προγέρος ἔστατο εἰς τὸ δῶμα, ἔτοιμος νὰ πηδήσῃ εἰς τὴν πεδιάδα καὶ νὰ φύγῃ, ἂν ἐβλεπε τὸ πρόσωπον τῶν Κυριῶν ἐλέγχον τὴν ἐλαχίστην δισπιστίν. Ἀλλ' ἡ περίστασις δὲν παρουσιάσθη ποσῶς, διότι ἡ Κ. Μελλὰ ἦτον ἀγαθὴ κυρία, τὸ πλεῖστον τῆς ζωῆς τὴς διαβιώσασα ἐν πατριαρχικῇ διαίτῃ τῶν ἐρήμων τοῦ νέου κόσμου. Ἐπίστευσε λοιπὸν ἀνυπόπτως ὅτι τῇ εἶπεν ὁ πρόδρομος τοῦ μέλλοντος γαμβροῦ της, καὶ ἐν τῇ μεθ' ἑαυτῆς χαρᾷ της ἐνηγκαλίσθη περιπαθῶς τὴν κόρην της, πλήρης συγκινήσεως εἰς τὴν ιδέαν τοῦ προσεχοῦς γάμου της.

Τὴν δ' ἐπαύριον, κατὰ τὰς τρεῖς μετὰ μεσημβρίαν κρότος τροχῶν καὶ κρούσις μάλιστα ταχυδρομικῆς ἀνήγγειλον τὴν ἀφ' ἧν ἀλάξῃς εἰς τὴν δενδροστοιχίαν τὴν ἀγούσαν πρὸς τὸν οἶκον.

— Ὁ Κύριος Κεβριάνος εἶναι, ὁ κύριός μου. Γνωρίζω τὴν ἀμαξίαν του.

Νεανίας μέλκιναν ἐνδεδυμένος στολὴν, καὶ μορφὴν ἔχων δακρυσιμένην, ἐπήδησεν ἀπὸ τοῦ ὀχήματός εἰς τὸ δῶμα, καὶ ὡς ἀποπνιγόμενος ὑπὸ τῆς χαρᾷς, ἐρρίφθη εἰς τὴν χεῖρα τῆς Κ. Μελλὰ, καὶ τὴν κατεφίλει. Τόσον δ' ἐντελὼς ἦτον ὁ Καρδὰν μετρηφισμένος, ὥστε ἐπὶ τινὰς στιγμὰς καὶ αὐτὸς ὁ Προγέρος ἐφοβήθη, διότι δὲν τὸν ἐγνώρισεν.

Ὁ κακοῦργος ἐκλινεν ἔπειτα ἐμπρὸς τῆς Ἄννης, καὶ τῇ εἶπε ταύτην τὴν ἐπὶ δεκατέσσαρας ταχυδρομικὰς ὥρας προπαρκακευασθεῖσαν φράσιν.

— Εἰλογῶ τὴν μνήμην τοῦ πατρός σας, τοῦ γεννικίου ἀνδρός ὅστις μ' ἐξελέξατο γαμβρόν του. Ἀλλ' εὐδαίμων λογίζομαι, κυρία, δυνάμενος νὰ σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι, καὶ ἂν περιῆλθον τὸν κόσμον, εἴθε ἡ μόνη ἦν ἥθελον ἐκλέξαι ὡς σύντροφον τῆς ζωῆς μου.

Τὰς λέξεις δὲ ταύτας διεδέχθη μακρὰ σιωπὴ, ἥτις ἔπεται πάντοτε μετὰ τὰς σφοδρὰς συγκινήσεις. Ἀφ' οὗ δ' εἰς τὰς θλιβερὰς ἀναμνήσεις ἀπεδόθη ἡ ἀνήκουσα σιωπηλὴ θλίψις, ἡ συνδιάλεξις κατ' ὀλίγον ἐγένετο εὐθυμότερα καὶ ζωηρότερα, μάλιστα κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ γεύματος. Ὁ Καρδὰν ἐδείχθη ἀγωγῆς ἀρίστης, ὁμιλήσας καθ' ὅλον τὸ διάστημα περὶ παντὸς ἄλλου πράγματος ἢ περὶ τοῦ γάμου του. Διηγῆθη ἐμπεριστατωμένως τὴν περιήγησίν του, ἣν εἶχε μάθει τὴν προτεραιάν ἐπὶ τοῦ χάρτου τῶν δύο ἡμισφαίριων, καὶ ἐνέπλεξεν εἰς τὴν διήγησίν του ὅλους τοὺς ναυτικούς ὅρους, οὓς εἶχεν εὗρει εἰς εἰδικὰ βιβλία. Τέλος δὲ μετ' ἤθους καὶ φωνῆς μελαγχολικῆς, εἶπε

— Περιῆλθα πεντακισχιλίων ὥρων τόπον, ἐπεσκέρθον τὰ πέντε μέρη τοῦ κόσμου, εἶδα ὅλους τοὺς λαούς, καὶ ἀνεγνώρισα διὰ τῆς πολιτῆς πείρας, ἣν τοιαύτη ὁδοπορία δίδει καὶ εἰς τοὺς νεωτέρους, ἀνεγνώρισα ὅτι ἡ εὐδαιμονία, ἂν ὑπάρχῃ, εὐρίσκεται μόνον ἐν τῷ κόλπῳ τῶν καθηκόντων τῆς οἰκογενείας μακρὰν τῆς τύρβης, καὶ μεταξύ τῶν οἰκείων καὶ φίλων.

Ἡ Κυρία Μελλὰ ἐσφίγγε τὰς χεῖρας τοῦ Καρδά-

νος, καὶ διὰ τῶν σχημάτων της ἀπεδείκνυε ποίαν χαρὰν ἠσθάνετο ἀκούουσα τὸν γαμβρόν της ἐκφράζοντα τοιαῦτα αἰσθήματα.

Ἐστρεψε δὲ μέχρι τέλους ὁ Καρδὰν οὕτως ἐπιδέξιως τὸν λόγον, ὥστε κατώρθωσε τὴν μέλλουσαν πενθεράν του ν' ἀποφασίσῃ πρᾶγμα σπουδαιότατον δι' αὐτόν. Διηγῆθη ὅτι νέοι ἀξιοματικοὶ ἐν Νάντγ, οἱ ἀρχαῖοί του σύντροφοι, τὸν προσέβαλον, ὀνομάζαντες τὴν παρὰ τὴν σὶν τοῦ λειποταξίαν, ὥστε τοῦτο ἐγένεν ἀφορμὴ προκλήσεως.

— Ὅτι δὲν φοβοῦμαι τὰς μονομαχίας, ἐπρόσθε-
τεν, εἶναι γνωστόν. Ἀλλὰ λυπρὸν εἶναι νὰ μονομα-
χήσω μετ' ἀρχαίων μου φίλων, διότι ἀδίκως ἐξεπράσθη-
σαν περὶ τῆς παρὰ τὴν σὶν τοῦ λειποταξίαν μου. Προτιμῶ νὰ τοῖς ἀφήσω
καρὸν νὰ σκεφθῶσι περὶ τῶν τρόπων των. Ὅταν ὁ ἀρ-
χηγός μου, ὅστις μὲ γνωρίζει, ἐπιστρέψῃ εἰς ἓνα τῶν
λιμένων τῆς Γαλλίας, θέλει μὲ δικαιολογήσει ἐκεῖνος.
Διὰ τοῦτο ἀπεφάσισα νὰ μὴ φανῶ εἰς Τουλῶνα, ὅ-
πως ἀποφύγω τὰς δυσαρεσκείας, αἵτινες δύνανται
σπουδαίως καὶ θλιβερὰς νὰ ἔχωσι συνεπείας. Ἄν ἡ
πενθερά μου συγκατανεύῃ εἰς τοῦτο, δυνάμεθα νὰ
περιοδεύσωμεν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Γαλλίας, εἰς
τὴν Ἰσπανίαν ἢ τὴν Ἰταλίαν, ἢ ὅπου θελετε· καὶ
ὅταν ἐπιστρέψωμεν εἰς Γαλλίαν, οἱ σύντροφοί μου
θέλουσιν ἂν τούτοις ἐπανέλθῃ ἐξ Ἰνδιῶν καὶ δικαιο-
λογήσει τὴν διαγωγὴν μου· οἱ δ' ἐν Τουλῶνι ἀδικοὶ
φίλοι μου, θέλουσιν ἀναγκασθῇ νὰ μοὶ ζητήσωσι
συγγνώμην.

Εἶπε δὲ ταῦτα τοσοῦτον ἀφελῶς καὶ τοσοῦτον
φυσικῶς, ὥστε οἱ ἐπιτηδειότεροι ἤθελον ἀπατηθῇ.
Ἡ ἀγαθὴ καὶ ἄκακος Κ. Μελλὰ τοσοῦτον ἐτρό-
μαξε, διὰ τὴν κόρην τῆς μάλιστα, εἰς τὴν ιδέαν
τῶν ἐρίδων τούτων, ὥστε ἐπρότεινε πρώτη νὰ ἐγ-
καταλείψῃ πόλιν ἐν ᾗ τοσαύτας σχέσεις εἶχεν ὁ γαμ-
βρός της, ὥστε ἦτον ἀδύνατον νὰ μὴ ἀπαντήσῃ ἓνα
ἐχθρόν ἢ μίαν ἀδικον μονομαχίαν. Καὶ αὕτη ἡ ἀ-
γροικία εἰς ἣν κατώκουν, δὲν τῇ ἐφαίνετο ἐγγύησις
ἰκανὴ κατὰ τῶν μητρικῶν φόβων της, διότι ὅλαι
αἱ περίξ ἐπαύλεις κατωκοῦντο ὑπὸ ἀξιοματικῶν τοῦ
ναυτικοῦ, καὶ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν, αἵτινες συνε-
χῶς ἐπεσκέπτοντο ἀλλήλας κατὰ τὰς θερινὰς ἐσπείρας.

Ὁ Καρδὰν οὐδεμίαν ἔδειξε σπουδὴν ν' ἀναχωρήσῃ
ἀπὸ τὰ περίχωρα τῆς Τουλῶνος, ἀλλ' ἡ θαυμασίως
προσποιομένη αὕτη ἀδιαφορία ἐπηύξησε μόνον τοὺς
φόβους τῆς Κυρίας Μελλὰ, ἥτις ἐνόμισεν ὅτι ἦτον
ἀνάγκη νὰ βιάσῃ τὸν γαμβρόν της νὰ ἐπιχειρήσῃ
τὴν ὁδοπορίαν. Ἐπειτα δὲ, λαβούσα κατὰ μέρος τὸν
κακοῦργον, καὶ δεικνύουσα πρὸς αὐτόν τὴν Ἄνναν,

— Εἶναι πολλὰ δειλὴ, τῷ εἶπε· δὲν τολμᾷ νὰ
σᾶς ἰδῇ κατὰ πρόσωπον. Πρέπει νὰ συνοδοιπορήσῃτε
ὀλίγον διὰ νὰ ἐνθαρρυνθῇ. Οὐδὲν ὀριμάζει τὰς σχέ-
σεις ὡς αἱ ὁδοπορίαι, καὶ ἐνός μηνὸς συνοδοιποροῦ-
εἰσὶν ἤδη ἀρχαῖοι φίλοι. Εἴμεθα ἀμφοτέρω ἀνεξάρ-
τητοι ἀφ' ὅλον τὸν κόσμον. Δὲν εἶναι ἀλλήθεϊς; Δύνα-
σαι νὰ νυμφευθῇς τὴν κόρην μου εἰς τὴν Ἰταλίαν ἢ
τὴν Ἰσπανίαν, ὡς καὶ ἐν Γαλλίᾳ καὶ πανταχοῦ. Λοι-
πὸν ἂς ἀποφασίσωμεν καὶ ἂς κινήσωμεν.

Ὁ δὲ Καρδάν ἐκλινεν ὡς ἄνθρωπος ἀναγκασθεὶς νὰ ἐνδώσῃ, καὶ εἶπε·

— Δὲν θέλω ν' ἀρνηθῶ εἰς τὴν πενθεράν μου τὴν πρώτην χάριν ἣν μοι ζητεῖ. Ἄς ἀναχωρήσωμεν.

Διέταξαν λοιπὸν τὰ τῆς ὁδοιπορίας ἡ Κ. Μελλὰ καὶ ὁ Καρδάν, καὶ ἐπεφάσισαν ὥστε ὁ Προγέρος, ὁ ὑποτιθέμενος ὑπηρέτης, νὰ μείνῃ εἰς τὴν ἀγροικίαν, ὅπως ἐπιμελῆται τὰ σκεύη καὶ τὰς λοιπὰς οἰκιακὰς ὑποθέσεις, καὶ νὰ τῷ δοθῇ ποσότης τις δι' ὅλας τὰς τακτικὰς καὶ ἐκτάκτους δαπάνας.

Τὴν δ' ἐπαύριον ἀπὸ πρωῒας ἀπῆλθον διὰ ταχυδρομικῆς ἀμαξίας εἰς Μασσαλίαν, ἡ Κυρία Μελλὰ, μετὰ τῆς θυγατρὸς τῆς καὶ τοῦ κακούργου, ὅστις ἐπρομηθεύθη διαβατήριον διὰ τὴν Ἰσπανίαν, καὶ μετὰ τινὰς ἡμέρας κατέλυσεν μετὰ τῶν δύο θυμάτων του εἰς ἓν τῶν ὠρειοτέρων ξε-οδοχείων τῆς Βαρκελώνης.

Σπανίως ἀναφέρουσι τὰ χρονικά τοῦ ἐγκληματος συμπτώσεις παραδοξοτέρας. Ἄλλ' ἂν δὲν ἦσαν παρὰδοξοὶ δὲν θὰ τὰς διηγούμεθα.

Περίπου δύο ἐβδομάδας μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς Κ. Μελλὰ, ὁ νέος Ἀλβέρτος ὁ Κεβριάνος ἀπέβαινεν εἰς τῆς Τουλῶνος τὴν προκυμαίαν, ἐμπρὸς τοῦ δημαρχείου, καὶ πρὶν καὶ ἀλλάξῃ τὰ ὁδοιπορικά του ἐνδύματα, ἔτρεξε νὰ ζητήσῃ τὴν Κ. Μελλὰν. Εἰς τὸ ταχυδρομεῖον ἔμαθε τὴν ἀγροικίαν τῆς, καὶ ἀμέσως ὁ ἀξιωματικὸς ἐμίσθωσε τὸν πρῶτον ἵππον καὶ ἔτρεξεν ἕως ἐκεῖ ἀπὸ ρυτῆρος.

Ἀπαξ μόνον δύναται νὰ συμβῇ εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ ἔλθῃ ἀπὸ τὰς Ἰνδίας ὅπως αὐτοσχεδιάσῃ πολυτάλαντον γάμον, νὰ φθάσῃ, νὰ ἰδῇ τὸν οἶκον ὃν κατοικεῖ ἡ ἀγνωστος νέα ἣν ἤδη λατρεύει. Ἀλλ' ὅταν συμβῇ, νομίζω εἶναι ὑπὲρ τι καὶ ἄλλο εὐχρεστον. Ὁ Ἀλβέρτος ἐπομένως ἐσκήρτισεν ὅταν εἶδε τὴν Ἰταλικὴν ἀναδενδράδα, ἥτις παρετείνετο ἐμπρὸς τῆς οἰκίας, καὶ ὅταν διὰ τῶν φύλλων τῆς εἶδε γυναικείας κόμας καὶ γυναικεῖα λευκά φορέματα. Ἐκεῖ ἦτον ἡ μέλλουσα οἰκογένεια, ἡ εὐτυχία, ὁ πλοῦτος, ὅλον τὸ μέλλον του. Ἀφίππευσεν λοιπὸν, ἡ μάλλον ἐρρίφθη ἀπὸ τὸν ἵππον εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς δενδροστομίας ἐν μεγίστῃ ταραχῇ, καὶ ἅμα φθὰς εἰς τὸ δῶμα, ἐπρόφερε τὸ ὄνομα τῆς Κ. Μελλὰ, καὶ τὸ ἐδικὸν του. Τινὲς κυρίαὶ καὶ τινες κύριοι καθήμενοι εἰς τὸ δῶμα, ἠγέρθησαν ἅμα ἤκουσαν τὴν κραυγὴν τοῦ ξένου, καὶ τὰ ἐκθαμβὰ αὐτῶν βλέμματα ἐφαίνοντο ἐρωτώντων τὸν τί ζητεῖ, διότι οὐδεὶς τὸν ἐγνώριζε.

Ἐκπεπληγμένος δὲ καὶ αὐτὸς διὰ τὴν παράδοξον ταύτην ὑποδοχὴν, ἐνόμισεν ὅτι ἠπατήθη ἐλθὼν εἰς τὴν ἐπαυλιν ταύτην, καὶ ἐζήτησε συγγνώμην, εἰπὼν,

— Σὰς ζητῶ συγχώρησιν, κυρία, ὅτι κατὰ λάθος ἦλθα ἐδῶ. Δὲν εἶναι παράδοξον. Τόσαι ὑπάρχουσιν ἀγροικίαι εἰς αὐτὴν τὴν πεδιάδα, ἥτις οὔτε ὁδοὺς ἔχει, οὔτε ἀριθμοὺς, ὥστε ἐξελαβὰ αὐτὴν ἀντὶ ἄλλης. Καὶ ὅμως εἶχον λάβει τόσον ἀκριβεῖς ὁδηγίαι!

Κυρία ἡλικίας ὠρίμου ἀπεκρίθη τότε πρὸς τὸν ἀξιωματικόν.

— Ἴσως δὲν ἠπατήθητε, Κύριε. Πρὸ μιᾶς ἐβδομάδος μόνον κατοικοῦμεν τὴν ἐπαυλιν ταύτην, καὶ πρὸ ἡμῶν τὴν κατοικεῖ τῷ ὄντι ἡ Κυρία Μελλὰ. Οἱ

χωρικοὶ μᾶς τὸ εἶπον, καὶ ἡμπορεῖτε νὰ τὸ ἀκούσῃτε καὶ παρ' αὐτῶν.

— Ἡ Κυρία Μελλὰ ἐπέστρεψε λοιπὸν εἰς τὴν πόλιν; ἠρώτησεν ὁ Ἀλβέρτος, ὑποπτεύων ἤδη τι ἀπευκαταῖον.

— Ὅχι, κύριε, ἀνεχώρησε διὰ ταχυδρομικῆς ἀμαξίας μετὰ τῆς θυγατρὸς τῆς καὶ τοῦ γαμβροῦ τῆς.

— Μετὰ τοῦ γαμβροῦ τῆς! ἀνέκραξεν ὁ Ἀλβέρτος, καὶ ἡ φωνὴ του εἶχε τι ἀλλόκοτον.

— Ναί, τοῦ γαμβροῦ τῆς, ἡ καὶ τοῦ νέου ὅστις πρόκειται νὰ νυμφευθῇ τὴν κόρην τῆς Ἄνναν.

Τότε ὁ Ἀλβέρτος ἐπεκαίεσθη ὅλην τὴν ἡθικὴν αὐτοῦ δύναμιν, καὶ αἰσχυρόμενος ὅτι ἐξέθετε πρὸς ξένους τὰς ὁρμὰς τῆς ψυχῆς του, ἐπροσπάθησε νὰ καταστήσῃ ἡρεμον τὸ πρόσωπον, τὴν φωνὴν καὶ τὸν τρόπον του, καὶ εἶπε·

— Σὰς ζητῶ συγγνώμην, κυρία, ἂν διὰ τῶν ἐρωτήσεών μου σὰς φαίνωμαι ἀδιάκριτος. Ἀλλὰ σὰς παρακαλῶ. Ἡκούσατε ἴσως τὸ ὄνομα τοῦ γαμβροῦ τούτου, αὐτοῦ ὅστις μέλλει νὰ νυμφευθῇ τὴν Κ. Ἄνναν Μελλὰ;

— Ὡ! εἶναι γνωστότατον τὸ ὄνομα τούτου εἰς τὸν οἶκον τούτον. Αἱ ὑπηρέτριαι πολλάκις τὸ εἶπαν εἰς τοὺς χωρικοὺς. Ἡ Κυρία Ἄννα νυμφεύεται τὸν κύριον Ἀλβέρτον Κεβριάνον.

— Τοῦτο ἤξευρον καὶ ἐγώ, εἶπεν ὁ ἄλλοθις Ἀλβέρτος.

— Βλέπετε λοιπὸν, Κύριε, ὅτι καλῶς γνωρίζομεν. Ὡς τώρα πρέπει νὰ ἐνυμφεῖται.

— Νὰ ἐνυμφεῖται τὸν Κ. Κεβριάνον; ἀνέκραξεν ὁ νέος μετὰ φωνῆς τρομερᾶς, εἰς ἣν ἐσκήρτισαν πάντες οἱ περιεστώμενοι.

Ὅλαι δὲ αἱ κεφαλαὶ ἐνευσαν καταφατικῶς.

— Τὸν Κ. Κεβριάνον; ἐπανέλαβεν ὁ δυστυχὴς Ἀλβέρτος, μετὰ τοῦ αὐτοῦ τόνου ἀπελπισίας. Ἀλλὰ, βλέπετε, τοῦτο εἶναι ἀδύνατον. Εἰγὼ εἰμὶ ὁ Ἀλβέρτος ὁ Κεβριάνος· ἐγὼ μέλλω νὰ νυμφευθῶ τὴν Κυρίαν Ἄνναν Μελλὰ. Καταχθόνιον μυστήριον κρύπτεται ἐνταῦθα! Ἐγκλημά τι μέγα συνέβη! Τί ἀπαίσιος ἀνακάλυψις!

Καὶ ἐκάθησε βαρέως εἰς τὴν ἑδρὰν τοῦ δώματος, ἀπομάττων τὸν ψυχρὸν ἰδρώτα τοῦ μετώπου του.

Ἀλλ' ὑπὸ νέου βρασμοῦ ὀργῆς οἰστροληταθῆναι, ἀνέπληθε πάλιν, ἐνόησε δὲ ὅτι εἶχεν ἀνάγκην ὅλης τῆς περινοίας του, ὅλης τῆς ἀταραξίας, ἥτις εἶναι ἐν τῶν προσόντων τοῦ ναυτικοῦ ἀνδρός, ὅλης τῆς ἡρεμίας τοῦ πνεύματος ἥτις πρέπει εἰς τὸν ἀνδρικὸν χαρακτήρα, ὅπως ἀνακαλύψῃ καὶ τιμωρήσῃ τὸ φοβερόν, τὸ ἀνήκουστον ἐγκλημα, ὃ εἶχεν ἀρχήσῃ νὰ διορᾷ. Ἀπεχαίρετσε λοιπὸν τοὺς κατοίκους τῆς ἀγροικίας, ζήτησεν συγχώρησιν ὅτι συνετάραξε τὴν ἡσυχίαν των, καὶ ἔτρεξε νὰ ζητήσῃ πληροφορίας παρὰ τῶν χωρικῶν. Μαθὼν δὲ παρ' αὐτῶν ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν, τὴν ὥραν καὶ τὴν διεύθυνσιν καθ' ἣν ἀνεχώρησαν αἱ Κυρία Μελλὰ, χωρὶς οὐδὲ στιγμὴν νὰ ἠνεχώρησαν αἱ Κυρία Μελλὰ, εἰς διώξιν τοῦ ἀρπαγος.

Ἐν Μασσαλίᾳ περιῆλθεν ὅλα τὰ λαμπρότερα τῶν ξενοδοχείων. Ἐνὸς δ' αὐτῶν ὁ διακότοχος ἀναγνωρί-

σας κατὰ τὴν περιγραφὴν τὰς δύο κυρίας καὶ τὸν συνοδευόντα αὐτάς, τῷ εἶπεν ὅτι οἱ ὁδοιπόροι οὗτοι περὶ ὧν φαίνεται πολυπραγμονῶν, κατέλυσαν ἐπὶ δύο ἡμέρας παρ' αὐτῷ, μετὰ ταῦτα δὲ ἀπῆλθον διὰ θαλάσσης εἰς Βαρκελονήν. Μετὰ ταῦτα δὲ τῷ ἐγγωστοποίησε τὸν τραπεζίτην παρ' ᾧ εἶχε προμηθευθῇ χρήματα ὁ ψευδοαλβέρτος, παρουσιάσας αὐτῷ ἐπιτροπικὸν τῆς πενθερᾶς του, καὶ ζητήσας πίστωσιν δεκαπέντε χιλιάδων φράγκων. Ἐδραμε λοιπὸν ὁ Ἀλβέρτος εἰς τοῦ τραπεζίτου καὶ εἰς τοῦ συμβολαιογράφου, καὶ οὐ μόνον ἐπληροφόρηθη περὶ τῆς ἀληθείας τῶν ὅσα ὁ ξενοδόχος τῷ εἶχεν εἰπεῖ, ἀλλὰ προσέτι εἶδεν ἐκεῖ καὶ τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ ὑπογραφὴν, καὶ ἡ ἀπομίμῃσις ἦτον τόσον ἐπιδεξία, ὥστε ἀμέσως ἐνόησεν ὁ νέος ὅτι κακοῦργός τις πλαστογράφος ἦτον ὁ πάντα ταῦτα διενεργήσας. Ἐσπευσε λοιπὸν ἀνυπερθέτως εἰς Τουλῶνα, καὶ παρουσιάσθη εἰς τὸν ἀστυνόμον τῆς πόλεως, ὅστις τῷ εἶπε τὴν δραπετεύσιν τοῦ διγᾶμου καὶ πλαστογράφου Καρδάνου, καὶ τῷ διέγραψε τὰ χαρακτηριστὰ αὐτοῦ. Τὴν αὐτὴν δ' ἐσπέραν ἀνεχώρει ὁ Ἀλβέρτος εἰς Βαρκελονήν, μετὰ πολυτίμων καὶ ἄλλων πληροφοριῶν, καὶ μετ' ἐπιστολῆς συστατικῆς πρὸς τὸν πρόξενον τῆς Γαλλίας.

Ἐπεθύμει δὲ ὑπόπτερος εἰ δυνατόν νὰ εἶαι, διότι ἕκαστον λεπτὸν ἐδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ ἀνεπανόρθωτα δυστυχήματα. Μολὺς δ' ἀποβὰς εἰς Βαρκελονήν, ἔσπευσεν εἰς τοῦ προξένου. Ἀλλ' ἡ ὥρα ἦτον ἤδη ἡ ἐννάτη τῆς ἐσπέρας, καὶ ὁ πρόξενος ἦτον εἰς τὸ θέατρον.

Ἀμέσως εἰς τὸ θέατρον ὁ Ἀλβέρτος, καὶ ἐρωτήσας ποῦ ἦτον τοῦ προξένου τὸ θεωρεῖον, εἰσῆλθε, καὶ συγγνώμην ἐξαιτησάμενος διὰ τὴν ἀκαιρὸν του ἐπίσκεψιν, παρουσίασε τὴν συστατικὴν ἐπιστολὴν, ἥτις ἐξήγει τὸν λόγον τῆς ἐλεύσεώς του.

Ἀμέσως ὁ πρόξενος ἠγέρθη, καὶ παρεκάλεσε τὸν Ἀλβέρτον νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ ἐκτὸς τοῦ θεωρείου, ὅπου νὰ ὁμιλήσωσι χωρὶς οὐδεὶς νὰ τοὺς βλέπῃ καὶ νὰ τοὺς ἀκούῃ. Ἰδοὺ δὲ ἡ φοβερά ἐκθεσις ἦν ἤκουσεν ἀπὸ στόματος τοῦ προξένου.

— Ξένος, ἡλικίας ἀμφιβόλου, παρουσιάσθη πρὸ τριῶν περίπου ἐβδομάδων εἰς τὴν οἰκίαν μου, ἀναγγελλθεὶς ὡς Ἀλβέρτος Κεβριάνος, καὶ ἐρχόμενος, ὡς ἔλεγε, νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Ἰσπανίαν μετὰ τῆς μελλούσης πενθερᾶς καὶ μετὰ τῆς μνηστῆς του, καὶ μελετῶν νὰ νυμφευθῇ, ἅμα ἤθελεν ἐκπνεύσει τὸ πένθος του. Οἱ τρόποι τοῦ ἀνθρώπου τούτου μοὶ ἐφάνησαν παρὰδοξοὶ ἐπιτετηδευμένη εὐγένεια καὶ φράσις περίκομπος, ἀναμειγμένη μετὰ χυδαίων ἐξέων καὶ ἐκφράσεων. Ἐπεδείκνυε συνήθως εἰς τοὺς τρόπους του ἡρεμίαν, ἣν ὅμως καταψεύδουσι νευρικάτινα σκιρτήματα παρ' αὐτῷ. Μοὶ εἶπεν ὅτι ἦλθε νὰ με ἐπισκεφθῇ, πρῶτον ὅπως μοὶ προσφέρῃ τὰ σεβαστάματά του, ἔπειτα δὲ καὶ ὅπως με συμβουλευθῇ περὶ τῶν τύπων οὓς ἔλεγε νὰ ἐκτελέσῃ, νυμφευόμενος εἰς ἄλλοδαπὴν. Τῷ εἶπα δὲ ὅσα μοὶ ἐξήτει πληροφορίας, καὶ ἔκτοτε τὸν εἶδα δὲς ἰδοῦ, ἂν θέλητε νὰ τὸν ἰδῆτε ἀπόψε, κάθηται εἰς ἓν θεωρεῖον ἀπέναντι τοῦ ἐδικοῦ μας μετὰ τῶν δύο κυριῶν. Παραδοξοῦ ἀκρι-

βείας εἰσὶ τὰ χαρακτηριστικά του, ὡς μοὶ τὸν διαγράφετε. Ἀλλ' ἡ κόμη δὲν ὁμοιάζει ἀντὶ ξανθοῦ καὶ βραχείας, τὴν ἔχει μελανὴν καὶ μακράν. Ἀλλὰ πιθανῶς εἶναι τέχνησμά καὶ τοῦτο, κατ' εὐτυχίαν εὐελέγκτον.

Τότε ὁ Ἀλβέρτος παρεκάλεσε τὸν πρόξενον νὰ τῷ ἐπιτρέψῃ νὰ μείνῃ ὀλίγας στιγμὰς εἰς τὸ θεωρεῖόν του, καὶ μετ' ὀλίγον ἐκαθῆτο εἰς τὴν σκοπιάν του.

Ἐκ δὲ πρώτης ὀψεως ἔκρινε τὴν ἠθικὴν τάσιν τοῦ ἀνθρώπου τούτου, ὅστις μὴ ὑποπεύων ὅτι βλέμμα ἐταστικὸν ἐστηρίζετο ἐπ' αὐτοῦ, ἔμενε κατηρῆς, ἀκίνητος, καὶ ξένος πρὸς τὸν ἐνθουσιῶδῃ ἐκείνον κόσμον, ὅστις ἐχειροκρῆται τότε μίαν Ἰταλικὴν διωδίαν. Μετὰ τὴν ἐνδεδυμένους φρεμάτα, εἰς τὴν χαλκόχρουν μορφὴν του ἐπικεχυμένην τὴν ὠρότητα ἔχων, ἥτις εἶναι τὸ χρῶμα τοῦ καταδίκου, τὸ μέτωπον ταπεινῶν, τοὺς ὀφθαλμοὺς τεινῶν, καὶ τοὺς ῥῶθωνας σπασμωδικῶς διαστέλλων, ὁμοιάζεν ὃν τι φύσεως ἀλλοτρίας, εἰς οὐδὲν προσέχον ἀνθρώπινον, καὶ διασκεπτόμενον σχεδίον τι, οὐδ' ὅδης ἦτον ὑποβόλεύς. Πλησίον δ' αὐτοῦ, ζῶσα ἀντίθεσις, ἐθαλλεν ἡ νέα Ἄννα ἐν τῇ ἀφελείᾳ τῆς χαρᾶς, ὡς περιστερὰ καθήμενη ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ κλάδου μετὰ τοῦ γυπὸς, καὶ ἀνίδεος τοῦ κινδύνου. Μετὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην ἠγέρθη ὁ Ἀλβέρτος, ἐχαίρτησεν ἐλαφρῶς τὸν πρόξενον, ὡς λέγων ὅτι ἐμελλε μετ' ὀλίγον νὰ ἐπιστρέψῃ, καὶ διευθύνθη πρὸς τὸ γραφεῖον τοῦ πλαστογράφου καὶ ἄρπαγος. Τὸν παρεκολούθησε δὲ μακρόθεν ὁ πρόξενος.

Ἐλθὼν δ' εἰς τὸ θεωρεῖον ἔκρουσε τρεῖς τὴν θύραν ἥτις ἠνέωχθη, καὶ ὁ Ἀλβέρτος μὲ φωνὴν καθαρὰν καὶ ἤρεμον ἐπρόφερε τὸ ὄνομα τοῦ Κ. Ἀλβέρτου τοῦ Κεβριάνου.

— Ἐγὼ εἰμὶ, κύριε, εἶπεν ὁ Καρδάν.

— Ἐχω νὰ σᾶς εἰπῶ δύο λέξεις κατὰ μόνας, ἀπήντησεν ὁ Ἀλβέρτος.

Τότε ἠγέρθη ὁ Καρδάν, χωρὶς οὐδεμίαν ταραχὴν νὰ δείξῃ, καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὴν πόρτον.

— Μετὰ τοῦ Κυρίου Ἀλβέρτου τοῦ Κεβριάνου λοιπὸν ὁμιλῶ; εἶπεν ὁ Ἀλβέρτος.

— Ἀναμειβόλως, κύριε, ἀπεκρίθη ὁ καταδίκος μετὰ φωνῆς ἣν κατέστησε βραχνὴν ταραχὴ αἰφνιδική.

— Ἐσθε βεβαίως περὶ τούτου;

— Παράδοξος ἐρώτησις, εἶπεν ὁ Καρδάν μετὰ σοβαροῦ μειδιάματος.

Ὁ Ἀλβέρτος συνέλαβε τότε αἰφνης τὸν Καρδάν ἀπὸ τὴν δασεῖαν κόμην του, καὶ ἡ ἐν χρῶ κεκαρμένη κεφαλὴ του καταδικασμένου δεσμότητος ἔμεινε γυμνή.

— Εἶσαι ληστής, δραπετῆς τοῦ ναυστάθμου τῆς Τουλῶνης! ἀνέκραξεν ὁ Ἀλβέρτος.

Ἀπὸ τοῦ Καρδάνου τὰ χεῖλη ἐξῆλθε τότε ὑπόκωφος μυκηθμός, καὶ σύβων ὁ κακοῦργος ἐγγχειρίδιον ἀπὸ τὸν κόλπον του, ἠθέλησε ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὸν τρομερὸν τοῦτον ξένον, πρὶν ἢ σκηνὴ αὐτῇ λάβῃ καὶ ἄλλους μάρτυρας, ὅταν ὁ Ἀλβέρτος, ὅστις εἶχε προῖδε τὸ κίνημα τοῦτο, καὶ ἦν προπαρεσκευασμένος, ἤρπασεν ἐπιδεξίως τὸν δραπετὴν ἀπὸ τοῦ βραχιόνος καὶ τοῦ λαιμοδέτου, καὶ τὸν ἐκόλλησεν εἰς τὸν τοῖ-

χον, ἐπικαλούμενος μεγαλοφώνως βοήθειαν. Εἰς τὰς κραγὰς δὲ ταύτας ἑδραμον πολλοὶ ἀπὸ τὰ πλησίεστερα θεωρεῖν, καὶ ἡ ἀστυνομία διεκράτησε τὸν Καρδᾶνα, κρατοῦντα ἐτι τὸ ἐγχειρίδιον. Ὁ δὲ Ἀλβέρτος, μὲ σιδερεᾶν χεῖρα λαβὼν τὸ περιλαίμιον τοῦ φορέματός του καὶ τοῦ χιτῶνός του, ἔσχισε διὰ τοῦ αὐτοῦ βιαίου κινήματος ἀμφότερα, καὶ ἐγύμνωσε τοῦ καταδίκου τὸν ὦμον. καὶ ἐπὶ τοῦ δέρματός του, τοῦ κεκαυμένου ἀπὸ τὸν ἥλιον τῆς Τουλῶνος, ἐράνησαν δύο γραμματα ἐγκεκαυτηριασμένα. Φρίκας ἠγέρθη πανταχόθεν ψιθυρισμός. Ἀλλ' ὁ Ἀλβέρτος δὲν ἔμεινεν ἐκεῖ διηγούμενος εἰς τοὺς περιέργους πᾶν ἱστορίαν του, διότι τῷ ἔμμενον ἄλλα μᾶλλον καταπείγοντα χρῆν νὰ ἐκτελέσῃ.

Ἡ Κ. Μελλᾶ καὶ ἡ θυγάτηρ τῆς ἤκουον μετὰ ταρχῆς τοὺς παραδόξους καὶ ὑπόπτους κρίτους οἵτινες ἀντήχουν εἰς τὴν πάροδον. Δὲν ἐτόλμησαν ὅμως νὰ ἐξέλθωσιν ἐν μέσῳ τοῦ πλήθους ἐκείνου τῶν περιέργων, τοῦ πανταχόθεν συρρέοντος. Αἶφνης ὁ πρόξενος τῆς Γαλλίας, συνοδευόμενος ὑπὸ ξένου τινός, φέρωντος στολὴν ἀξιωματικοῦ τοῦ ναυτικοῦ, εἰσῆλθεν εἰς τὸ θεωρεῖον καὶ εἶπε πρὸς τὰς κυρίας.

— Σὺς παρακαλῶ, Κυρίαι, νὰ δεχθῆτε τὸν βραχίονά μου, καὶ νὰ μὲ συνοδεύσητε εἰς τὴν οἰκίαν μου, δηλ. εἰς τὴν οἰκίαν σας, διότι τὸ προξενεῖον εἶναι οἰκία ὅλων τῶν Γάλλων.

Ἡ μεγάλη συγκίνησις ἦν αἱ κυρίαι ἠσθάνθησαν κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, δὲν ταῖς ἀφῆκε κενὸν νὰ ζητήσωσιν ἐξηγήσεις, καὶ ἀμέσως ἠκολούθησαν τὸν πρόξενον· καὶ αὐτὸς μὲν ἔδωκε τὸν βραχίονα εἰς τὴν Ἀννάν, ὁ δὲ Ἀλβέρτος εἰς τὴν Κ. Μελλᾶ.

Εἰς τὴν λάμπιν τῶν πολυελαίων οἵτινες φωτίζουσι λαμπρῶς τὰς παρόδους τοῦ θεάτρου, διεκρίνετο, ὡς ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ, ἄνθρωπος πελιδνὸς τὴν ὄψιν, φαλακρὸς, καὶ ἔχων τὸν ὦμον γυμνόν, παρασυρόμενος δ' ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας, καὶ συριζόμενος ὑπὸ τοῦ ὄχλου.

— Φεῦ! τί βλέπω! εἶπεν ἡ Κυρία Μελλᾶ. Ὁ Ἀλβέρτος εἶναι.

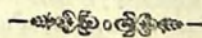
— Ὄχι, κυρία, εἶπεν ὁ πρόξενος· ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος δὲν εἶναι ὁ Ἀλβέρτος ὁ Κεβριάνος· εἶναι κακοῦργος, ἐπινοήσας ἀποτρόπαιον ἐγκλημα ἐναντίον σας καὶ ἐναντίον τῆς κυρίας θυγατρὸς σας. Εἶναι κατάδικος δεσπετεύσας ἀπὸ τὸ ναυπηγεῖον τῆς Τουλῶνος, καὶ φέρων εἰς τὸν ὦμον του τὰ γραμματα Τ. Φ. ὡς δύνασθε νὰ τὸ ἰδῆτε, ἂν τὸ πλήθος μᾶς ἐπιτρέψῃ νὰ πλησιάζωμεν εἰς αὐτόν.

Ἡ κυρία Μελλᾶ ἔμεινεν ὡς κεραυνόβλητος, καὶ ἡ φωνὴ τῆς ἐξέλιπεν, ὥστε δὲν ἠμπόρεσε νὰ ἀποκριθῇ.

Μόλις δ' ἀφ' οὗ ἐφθασαν εἰς τὴν προξενικὴν οἰκίαν, ἐκεῖ ἐδόθησαν αἱ ἐκατέρωθεν παραδόξαι ἐξηγήσεις, αἵτινες ἐπέφερον τέλος τὴν φυσικὴν καὶ νόμιμον λύσιν αὐτοῦ τοῦ δράματος. Ὅλα τὰ ὑπὸ τοῦ πλαστογράφου κλαπέντα δικαιώματα ἀπεδόθησαν εἰς τὸν ἀληθῆ Ἀλβέρτον Κεβριάνον.

Αἱ παντοῖαι καὶ βαθφαῖαι συγκινήσεις τῆς ἐσπέρας ταύτης δὲν ἐπέτρεψαν εἰς τὰς δύο κυρίας νὰ δεχθῶσι τὸν Ἀλβέρτον ἀξίως. Ἀλλὰ τὴν ἐπαύριον ἀ-

νεξάντητοι ἦσαν οἱ ἔπαινοι τῆς Κ. Μελλᾶ καὶ τῆς θυγατρὸς τῆς ὑπὲρ τοῦ νέου καὶ ὠραίου σωτῆρός των, καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ προξένου ἀπεφασίσθη νὰ τελεσθῇ ὁ γάμος τῆς Ἀννης καὶ τοῦ Ἀλβέρτου εἰς τὴν πρωτεύουσάν ἐκκλησίαν τῆς Τουλῶνος, καὶ νὰ παρακληθῇ ὁ ναύαρχος νὰ ὑπογράψῃ τὸ συμβόλαιον.

ΠΕΡΙ

ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ

ΤΩΝ

ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ. (*)

(Ἐκ τοῦ Χαρικλέους τοῦ Βεκκέρου).

Ἐπιχειρῶν διὰ τῆς συναφῆς ὅλων τῶν εἰς τὰ συγγράμματα τῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητος σποράδην εὐρισκομένων εἰδήσεων καὶ σημειώσεων νὰ δώσω ἀκριβῆ τινα ἰδέαν τοῦ ἰδιαιτέρου τρόπου, καθ' ὃν ἐγένετο ἡ ἀνατροφή τῆς ἐλευθέρως Ἑλληνικῆς νεολαίας, καὶ οὕτω νὰ παραστήσω ὅσον τὸ δυνατόν λεπτομερεῖ ἐικόνα τοῦ ἀρχομένου καὶ κατὰ μικρὸν εὐρυνομένου κύκλου τῆς ἐκάστοτε ἐπὶ τὰ πρόσω προβαίνουσας ζωῆς, δὲν θὰ περιορισθῶ μόνον εἰς ὅσα ἀποβλέπουν τὴν πνευματικὴν διάπλασιν καὶ τὴν ἀνατροφήν καθ' ὑψηλοτέραν σημασίαν τῆς λέξεως, ἀλλὰ μᾶλλον θὰ πραγματευθῶ περὶ πάσης ἐν γένει τῆς φροντίδος, τὴν ὁποίαν κατέβαλλέ τις διὰ τὴν σωματικὴν θεραπείαν τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, διὰ τὰς πρώτας παιδικὰς ἐνασχολήσεις, διὰ τὴν παιδείαν αὐτοῦ εἰς τὰ ἦθη καὶ τὴν εὐτυχιοσύνην, καὶ κατὰ τὰ παραμικρότατα ἀκόμη. Καὶ δὲν νομίζω παντάπασιν ἀνοικτακρίτον τὸ νὰ διατρίψω πολὺ εἰς τὸν παιδικὸν ὄχλαμον, εἰς τὰ παίγνια τῶν μικρῶν, ἢ εἰς τὰ ἄσματα καὶ παραμύθια τῶν τιθῶν καὶ τῶν θεραπαινῶν. Ἀπὸ τοῦ οἰκιακοῦ βίου μόνον τὴν παράστασιν ἐξέλεξα ὡς θέμα τῆς πραγματείας μου, πῶς ἠδυνάμην τὴν οἰκιακὴν ἀγωγὴν ὡς πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν νὰ θεωρήσω ὀλιγωτέρου λόγου ἀξίαν, παρὰ τὴν εἰς τὰ γυμνάσια καὶ τὰ τῶν γραμματικῶν σχολεῖα ἐκπαίδευσιν;

Κατὰ ταύτην λοιπὸν τὴν ἐννοίαν ἡ ἀνατροφή, ΠΑΙΔΕΙΑ παρ' Ἑλλήσιν, ἀρχίζει ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς

(*) Μικρὸν μέρος τῆς πραγματείας ταύτης ἐτυπώθη ἔνευ τῆς ἀδείας μου εἰς τὸ Ἰδ. Τεύχος τῆς Μνημοσύνης. Σήμερον δὲ ἐπιθεωρήσας τὴν πραγματείαν ὅλην, καὶ ἐπενεγκὼν πολλὰς διορθώσεις καὶ προσθαφαιρέσεις, τὴν δημοσιεύω διὰ τῆς Ν. Πανδώρας.

γεννήσεως, καὶ εἶναι κατὰ τὸν Πλάτωνα (1) ἡ παιδὼν ὁλκή τε καὶ ἀγωγή πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ νόμου λόγον ὀρθὸν εἰρημέρον· τούτέστιν ἡ ἀγωγή καὶ ὁδηγία τοῦ παιδίου μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ὁ νέος ὡς αὐτεξούσιος πολίτης ὑπείκει ἀμέσως εἰς τοὺς νόμους. Τί δὲ ἐπραττον οἱ γονεῖς ἐπὶ τούτῳ κατὰ διαφόρους βαθμοὺς τῆς ἡλικίας πληροφοροῦμεθα ἐκ τοῦ Ἡλιοδώρου (2) « Οὐκ ἐπὶ τοιαύταις μὲν ἐλπίζουσιν Ἀθηναῖοι, τότε δὲ ἀνίτρεπον, εἰλεγεν· ἀλλὰ τοῦ γήρως τοῦ ἐμοῦ βακτηρίαν ἔσεσθαι προσδοκῶν, ἐπειδὴ τὰ χριστά μοι ἐγένετο, ἐλευθερίου τε τριφῆς μεταδούς, καὶ τὰ πρῶτα τῶν γραμμάτων διδάξάμενος, εἰς τοὺς θρόνους καὶ γεννήτορας εἰσαγαγὼν, εἰς ἐφήβους ἐγγράψας, πολίτην ὑμέτερον ἀποφίνας πάντα τὸν βίον ἐπὶ τούτῳ τὸν ἐμὸν ἐσάλευον. »

Ἡ ἀνομοιότης τῶν ἡθῶν ἀναφαίνεται ἤδη εἰς τὴν πρώτην θεραπείαν τοῦ παιδίου. Εἰς ἅπασαν τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα, ὡς φαίνεται, τὸ ἀρτιγέννητον παιδίον μετὰ τὰ πρῶτα λουτρά περιετείλισσέτο εἰς σπάργαν, ἐκτὸς τῆς Σπάρτης (3) ὅπου τὸ ΣΠΑΡΓΑΝΙΖΕΙΝ ἐφαίνετο ἐναντίον τοῦ προσφίλους αὐτοῖς συστήματος τῆς σκληραγωγίας. Τούναντίον ὁ Πλάτων (4) τὸ ἐπιδοκιμᾷ μέχρι δυοῖν ἐτοῦν τὸ γερόμενον σπαργανῶν. Ἀλλ' ἂν ταῦτα τὰ σπάργανα πάντοτε σημαίνωσιν ἀπλῶς τὰ παρ' ἡμῖν συνήθη, ἀμφιβάλλομεν πολὺ, καθ' ὅσον εἰκάζεται ἐκ τῶν ἐξῆς λόγων τοῦ Ἀριστοτέλους· πρὸς δὲ τὸ μὴ διαστρέφεσθαι τὰ μέλη (τῶν παιδίων) δι' ἀπαλότητα χρώνται καὶ νῦν ἔνια τῶν ἑθνῶν ὀργάνους τοῖς μηχανικοῖς, ἃ τὸ σῶμα ποιεῖ τῶν τοιούτων ἀστραβές.

Τὴν πέμπτην ἡμέραν (κατὰ Σουῖδαν) ἐτελεῖτο πρὸς πανήγυριν τοῦ οἰκικοῦ συμβάντος ἡ πρώτη εορτὴ τὰ Ἀμφιδρόμια, ἣτις καὶ ὁρ μιάμηιον ἡμᾶρ λέγετη παρὰ τῷ Ἰσχυίῳ. Ἡ μαῖα ἢ ἀπλῶς μία τῶν εἰς τὴν γέννησιν παρευρεθεισῶν γυναικῶν περιέφερε τὸ παιδίον εἰς τὴν ἐστίαν τῆς οἰκίας, ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα Ἀμφιδρόμια. Τὸ κυριώτερον χωρίον περὶ τούτου, ἐξαίρουμένων τῶν διασπρήσεων τῶν μεταγενεστέρων γραμματικῶν, εὐρίσκειται παρὰ Πλάτωνα (5) ἂν καὶ εἰς σκωπτικὴν ἔννοιαν. Τοῦτο μὲν δὴ, ὡς εἶκε, μόλις ποτὲ ἐγεννήσαμεν, ὅτι δὴποτε καὶ τυγχάνει ὦν, μετὰ δὲ τὸν τόκον τὰ ἀμφιδρόμια αὐτοῦ ὡς ἀληθῶς οὐ κύκλῳ περιθρεκτέον τῷ λόγῳ, σκοποῦμεν, μὴ λάθῃ ἡμᾶς οὐκ ἄλιον ὅν τροφῆς τὸ γερόμενον κτλ. » — Ἡ θύρα τῆς οἰκίας ἐστολίζετο μὲ στεφάνους, καὶ παρεσκευάζετο εὐωχία, εἰς ἣν ὁ Ἀθήναιος (6) τὴν ῥάρανον σημειώνει ὡς νενομισμένην κατὰ τι χωρίον τοῦ ἐπιππου.

— ἔπειτα πῶς οὐ στεφάνος οὐδὲς ἐστὶ πρόσθε τῶν θυρῶν, οὐ καὶ αἱ κρούει βίβος ὑπεροχῆς ἄρας, Ἀμφιδρόμιων ὄντων; ἐν οἷς νομίζεται

ὅπων τε τυροῦ γερόνησίου τόμους, ἔφειν τ' ἐλαίῳ ῥάρανον ἡγλατισμένην, κτλ.

Τὴν πέμπτην ἡμέραν ῥητῶς ὀνομάζει ὁ Σουῖδας Ἀμφιδρόμια, ἣν ΠΕΜΠΤΗΝ ἄγουσιν ἐπὶ τοῖς βρέφεσιν ἐν ἧ ἀποκαθαίρονται τὰς χεῖρας αἱ συναφάμεναι τῆς μειώσεως. Τὸ βρέφος περιφέρουσι τὴν ἐστίαν τρέχοντες, καὶ δῶρα πέμπουσιν οἱ προσήκοιτες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πολυπόδας καὶ σηπίας. Τούναντίον ὁ Ἰσχυῖος λέγει· ἔστι δὲ ἡμερῶν ἐπτά ἀπὸ τῆς γεννήσεως, ἐν ἧ τὸ βρέφος βαστάζοντες περὶ τὴν ἐστίαν γυμνοὶ τρέχουσι (1). Κατὰ τὸν Πλάτωνα φαίνεται σχεδόν, ὅτι μετὰ τὰ Ἀμφιδρόμια ἐξέφερεν ὁ πατήρ τὴν γνώμην του, ἂν ἐμελλε νὰ τρέρῃ τὸ παιδίον· διότι ἐκ τῆς θέλησεως τοῦ πατρὸς ἐρέματο ἢ νὰ δεχθῇ τὸ παιδίον, ἢ νὰ τὸ ἀποθῇ· βαρβαρότης τὴν μᾶλλον ἀσυγχώρητος, καθ' ὅσον ἐπροστατεύετο ὑπὸ τοῦ νόμου. Μόνον ἐν Θῆβαις ἐγένετο ὡς πρὸς τοῦτο ἐξαίρεσις, ἣτις τῶν ὀντι τιμᾷ αὐτιάς. Κατὰ τὸν Αἰλιανόν (2) ὑπῆρχε νόμος παρὰ τοῖς Θηβαίοις « ὅτι οὐκ ἔξεστιν ἀνδρὶ Θηβαίῳ ἐκθεῖναι παιδίον, οὐδ' εἰς ἐρημίαν αὐτὸ ῥῖψαι, θάνατον αὐτοῦ καταψηφισάμενος ». Τὰ παιδία τῶν εἰς ἄκρον πτωχῶν ἀνετρέφοντο δημοσίᾳ, ἔργον βεβαίως πολὺ φιλανθρωπικώτερον παρὰ τὴν πρότασιν τοῦ Ἀριστοτέλους (3), ὅστις ἀποδοκιμᾷ μὲν τὴν ἀπόθυσιν, ἀλλὰ πρὸς ἀποφυγὴν ὑπερβολικοῦ πληθυσμοῦ συσταίνει τὴν ἀμβλῶσιν!

Ἐν τούτοις φαίνεται ὅτι εἰς τοὺς νομίμους γάμους δὲν ἐγένετο τόση συχνὴ χρῆσις αὐτῶν τῶν ἀπανθρωπιῶν, ὅσον συνήθως νομίζεται. Τούλάχιστον ἡ δεινὴ αὐτῇ συμφορὰ ἐπέπιπτεν ὡς ἐπιτοπλεῖστον μόνον εἰς τὰ κοράσια, ἀλλὰ δὲν ἔμνευε τὸ πρᾶγμα πάντοτε μέλεις αὐτοῦ, ὥστε διὰ τῆς ἀποθίσεως ἢ πωλήσεως νὰ παραδώσωσιν εἰς ἄδηλον πεπωμένον τὰ τέκνα αὐτῶν, ἀλλ' ἢ θέλησις τοῦ πατρὸς τὰ προώριζε καὶ κατ' εὐθεῖαν εἰς θάνατον (4). Ἐπραττον δὲ αὐτὸ συνήθως διὰ ν' ἀποφύγῃ τὴν περὶ συντηρήσεως πολλῶν τέκνων φροντίδα, ἢ διὰ νὰ μὴ διχνημεθῇ ἢ περιουσία εἰς πολλούς. Οὕτω λέγεται παρὰ τῷ Δόγγῳ (5)· « Ἀλλοὶ πατέρες ἐξέθηκα τούτῳ τὸ παιδίον ἕως παιδίων πρεσβυτέρων ἄλλας ἔχοντες. Καὶ, « Ὀμηρὶ ἱκανὸν εἶναι τὸ γένος, καὶ γερόμενον ἐπὶ πᾶσι τούτῳ τὸ παιδίον ἐξέθηκα, οὐ γνωρίσματα ταῦτα συνεκθεῖς, ἀλλ' ἐντάφια. » Ἐπειτα ὁμῶς καὶ τῶν υἱῶν δὲν ἐφείδοντο (6).

Τούναντίον πολὺ συχνὰ συνέβαινε τὸ τοιοῦτον εἰς τὰ ἐκ παρὰ νόμου γάμου γεννηθέντα παιδία, καὶ εἰς τοιαύτας περιπτώσεις εὐρίσκον τὴν εὐκαιρίαν αἱ ἄγοναι γυναῖκες ν' ἀγοράζωσι ξένα παιδία, καὶ νὰ τὰ εἰσποιῶνται. « Ἐπίσταμαι γάρ, λέγει Δίων ὁ Χρυσόστομος, (7) ὅτι αἱ μὲν ἐλεύθεραι γυναῖκες ὑποβάλλονται πολλὰκις δι' ἀπαιδία, ὅταν μὴ δύνωνται αὐτὰί κυῖσαι. » Σφφέστερον δὲ μαρτυρεῖ ὁ

(1) Νόμ. II. (2) Αἰθιοπ. 4, 13.
(3) Πλούταρχ. κακ. 16. (4) Νόμ. VII.
(5) Θεαίτ. σ. 160. (6) IX, 10.

(1) Περσέβ. Ἀρποκρ. ἔτυμ. μ. Ἀριστ. Λυσιστρ. 757.
(2) Ποικ. ἱστ. II, 7. (3) Πολ. VII, 16.
(4) Τερεντ. ἑκστ. IV, 1, 21. (5) Ποιμ. IV.
(6) Τερεντ. Ἀδελφ. V, 3, 23. (7) Δόγ. XV.

Δημοσθένης λέγων κατὰ Μειδίου, «καὶ τίς οὐκ οἶ-
δε ὑμῶν τὰς ἀπορρήτους, ὥσπερ ἐν τραγωδίᾳ,
τούτου γοῖας; ὃ δυο τὰ ἐναντιώτατα συμβέβηκεν
εἶναι, ἡ μὲν γὰρ ὡς ἀληθῶς μήτηρ, ἡ τεκοῦσα αὐ-
τὸν πλεῖστον ἀπάντων ἀνθρώπων εἶχε ρυθρὴν ἢ
δὲ δοκοῦσα καὶ ὑποβαλομένη πασῶν ἦν ἀροητο-
πάτη γυναικῶν· σημεῖον δὲ, ἡ μὲν γὰρ ἀπέδοτο
εὐθὺς γενόμενον, ἡ δ' ἐξὼν αὐτῇ βελτίω πρία-
σθαι τῆς ἱσῆς τιμῆς, τοῦτον ἡγόρασαν.» Ὁμοίον τι
ἐννοεῖ καὶ ὁ Λυσίας (1) λέγων Θεόκριτον τὸν ἑλα-
φοστίκτου καλούμενον, καθὼς καὶ οἱ ἐκ λαθραίας
μίξεως γεννώμενοι Σκύτιοι ὀνομάζονται,

Ἀλλὰ κατὰ τὴν δεκάτην ἡμέραν ἐτελεῖτο ἡ κυ-
ριωτέρα ἐορτὴ, ἥτις καὶ διὰ τοῦτο δεκάτη λέγεται.
Κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν ἐπροσκαλοῦντο οἱ συγγενεῖς
καὶ φίλοι πρὸς ἐκτέλεσιν θυσίας καὶ πρὸς εὐωχίαν.
ὅθεν καὶ δεκάτην θύειν, καὶ ἐστιᾶν. Ἡ ἐορτὴ αὖ-
τι ἴσχυεν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ὡς ἀπόδειξις ὅτι
τὸ παιδίον ἀνεγνωρίσθη πατρὸς τοῦ πατρὸς ὡς γνή-
σιον (2). Τζήτην ἐννοεῖ καὶ ὁ Πλάτων (3) ἀπαγο-
ρεύων τοὺς κακοήθεις ἀπὸ τοῦ νὰ ὑπάγῃσιν εἰς τὰς
τῶν παίδων ἐπιτελεῖσεις, ἢ γενέσεις.

Ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ, μάλιστα δὲ οἱ συγγενεῖς, καὶ
οἱ δοῦλοι ἀκόμη ἐδίδον κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν
δῶρα εἰς τὸ παιδίον. Ἐκτὸς δὲ τούτου ταύτην τὴν
ἡμέραν ἐλάμβανε τὸ παιδίον τὸ ὄνομα τοῦ ὡς βλέπο-
μεν παρ' Ἀριστοφάνει Ὀρν. 922.

οὐκ ἄρτι οὕτω τὴν δεκάτην ταύτης ἐγώ;
καὶ τοῦνομα ὥσπερ παιδίῳ, νῦν δὲ ὅμην.

Ἀλλὰ τοῦτο ἐγένετο καὶ τὴν ἐβδόμην ἡμέραν κατὰ
τὸν Ἀριστοτέλην (4) «τὰ πλεῖστα δ' ἀναιρεῖται
πρὸ τῆς ἐβδόμης, διὸ καὶ τὰ ὀνόματα τότε τί-
θενται, ὡς πιστεύοντες ἤδη μᾶλλον τῇ σωτηρίᾳ.»
Ἐνίοτε δὲ καὶ κατὰ τὰ Ἀμφιδρόμια ἴσως, ἂν αἱ παρ'
Ἡσυχίῳ, καὶ τοῖς τοῦ Πλάτωνος (Θεαίτ.) σχολια-
σταῖς εἰδήσεις, ἔχωνται ἀληθείας. Ἐν τούτοις ὁ Σουΐ-
δας (ἐνθ. ἀνωτ.) ῥητῶς προσθέτει· α τῇ δεκάτῃ δὲ
τοῦνομα τίθεται.

Τὸ ὄνομα προσδιόριζε κανονικῶς κυρίως ὁ πατὴρ,
ἀλλὰ καὶ ἡ μήτηρ ὅχι σπανίως, ὡς ἡ Ἰοκάστη παρ'
Εὐριπίδῃ (5) λέγει:

— τὴν μὲν Ἰσμήνην πατὴρ

ὀνόμασε· τὴν δὲ πρόσθεν Ἀντιγόνην ἐγώ.
ἐνίοτε δὲ καὶ διεπληκίζοντο περὶ τούτου οἱ σύζυγοι
μεταξύ των, καθὼς μαρτυρεῖ ὁ Στρεψιάδης (6).

Μετὰ ταῦτα, ὅπως νῦν ἐγένεθ' οὐδὲ οὕτω;
ἐμοί τε δὲ καὶ τῇ γυναικί, τῇ γαθῇ,
περὶ τοῦνόματος δὴ ταῦτ' εὐλοιοῦμεθα.

ὅστις ἤθελε νὰ ὀνομάσῃ τὸν υἱὸν του κατὰ τὸν πάπ-
πον Φειδωνίδην. Ἐπειδὴ, ὡς φαίνεται, αὐτὸ ἦτο τὸ
συνηθέστατον. Ἰστέον δὲ λέγει ὁ Εὐστάθιος (7) καὶ
ὅτι παλαιάτατον ἔθος ἦν, τοὺς ἐγγόνους καλεῖσθαι
τοῖς τῶν πάππων ὀνόμασι· καὶ οὕτως ἀπαντᾷται
πολὺ συχνὰ μάλιστα εἰς τὸν πρεσβύτερον υἱόν· «ἀ-

ἱοὶ δ' αὐτὸς, ὡς δὴ πρεσβύτερος ὦν, τοῦνομα ἔχειν
τὸ τοῦ πρὸς πατρός πάππου» λέγει ὁ Δημοσθένης.
(1) Οὕτω μᾶς εἶναι γνωστὸν περὶ τοῦ Κίμωνος (2)
περὶ τοῦ Γρύλλου τοῦ Ξενοφώντος, τοῦ Φώκου τοῦ
Φωκίωνος κτλ. Ὅχι σπανίως δὲ ἐλάμβανε τὸ ἄρρεν
παιδίον καὶ τοῦ πατρὸς τὸ ὄνομα, ὡς π. χ. ὁ Δημο-
σθένης, ὁ Δημάδης κ. α. ἢ καὶ ὀλίγον παρηλλαγμένον,
καθὼς Ναυσίφιλος Ναυσινίκου, Καλλίστρατος Καλλι-
κράτους κτλ. (3). Καὶ εἰς ἀδελφῶν ὀνόματα ἀπαντῶν-
ται τοιαῦτα παρηγήσεις, ὡς π. χ. παρὰ Λυσία (4)
οἱ δύο ἀδελφοὶ Διόδοτος καὶ Διογείτων ὀνομάζονται.
Τέλος ἀπαντῶνται καὶ πραγματικῶς πατρωνυμικά,
ὡς π. χ. Φωκίων Φώκου.

Μικράν τινα παρέκβασιν κάμνομεν ἐδῶ περὶ τῶν
Ἑλληνικῶν ὀνομάτων. Οἱ Ἕλληνες δὲν ἐγνώριζον
συνήθως οἰκογενειακὰ ἢ γενεαλογικὰ ὀνόματα. Ἐν
μόνον ὄνομα ἤρκει πρὸς δηλοποίησιν τοῦ ἀτόμου, ὅτε
δὲ πλεῖστοι τοῦ ἐνὸς εἶχαν τὸ αὐτὸ ὄνομα, πρὸς
ἀποφυγὴν συγχύσεως προσετίθετο τοῦ πατρὸς τὸ
ὄνομα. Τοῦτο ἐλέγετο πατρώθεν ὀνομάζεσθαι (5).
Ἐκ τούτου λαμβάνων ἀφορμὴν ὁ Πausanias (6) ἀ-
ναφέρει τὸ σκοπιμώτερον ἔθος τῶν Ῥωμαίων· «Ἐπεὶ
καλοῦνται γε οὐ πατρώθεν οἱ Ῥωμαῖοι κατὰ
ταῦτα ἑλλησιν, ἀλλὰ καὶ τρία, ὑπό τε ἢ ὀλίγι-
στα, καὶ εἰτε πλεονα ὀνόματα ἐκάστοτε τίθεν-
ται.» Ἐκτὸς τούτου ἡ Ἀττικὴ ἀστείότης σημαντι-
κὴν εὐκολίαν παρεῖχεν εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον διὰ
παρωνυμίων πηγαζόντων ποκλάκις ἀπὸ ἀλλοκότους
ιδιότητας πολλάκις δὲ καὶ ἀπὸ ἀπλᾶ συμβεβηκότα.
Οὕτω ὁ Δημοσθένης ἐκαλεῖτο μικρόθεν ΒΑΤΑΛΟΣ
(7), «ἐξ ὑποκορισματός τιρος τίθης διότι ὡς
παιδίον ἐτραύλιζε (βατταρίζειν), ἂν καὶ ὁ Λίσχινης
δυσμενετέραν τινα σημασίαν δίδῃ εἰς τὸ ὄνομα. Πα-
ράβαλ. Δημοσθ. περὶ Στεφ. Οὕτω διηγείται ὁ Εὐστά-
θιος (8) περὶ τοῦ ῥήτορος καὶ ποιητοῦ Διονυσίου· «ὡς
χαλκοῦς ἐκλήθη, διὰ τὸ συμβουλευθεῖν Ἀθηναί-
οις χαλκῷ νομίσματι χρῆσασθαι.» Πλήθος πα-
ρωνυμίων ἐκ πτηνῶν ἀπαντῶμεν παρ' Ἀριστοφάνει
Ὀρν. 1291.

Πέρδιξ μὲν εἰς ἀπῆλος ὀνομάζετο
Χωλός. Μενίππῳ δ' ἦν Χελιδὼν τοῦνομα.
Ὀπουντίῳ δ' ὀφθαλμὸν οὐκ ἔχων Κόραξ.
Κόρυδος Φιλοκλέει. Χηναλώπηξ Θεαγένει.
Ἰδὲ Λυκούργῳ. Χαιραφῶντι Νυκτερίῳ κ.τ.λ.

Οὕτως ὁ ὀλίγον τι ψυχρὸς τραγωδοποιὸς Θεόγνης ἐ-
καλεῖτο Χίλων (Ἀριστοφ. Ἀχαρν. 138) καὶ ὡς γε-
νικὸν ἄττικόν ἔθος ἐθεωροῦντο τὰ τοιαῦτα ἐπιθέτα,
κατὰ τι ἀπόσπασμα τοῦ Ἀναξανδρίδου (9). Τῶν
δὲ τοιαύτων ἐπιθέτων ἂ ἐπὶ χλευσῇ Ἀθηναῖοι παί-
ζοντες ἔλεγον, μνημονεύει Ἀναξανδρίδης ἐν
Ὀδυσσεὶ οὕτως·

- (1) κ. Βοιωτ. ὄνομα. (2) Ἰδε Βοιωτ. εἰς Πίνδ.
(3) Πλουτάρ. Κίμ. 4. (4) Διογέστ. (5) Ξενοφ. οἶκον. 7, 3.—
(6) Παρὰ Στob. Τετ. XLIV. (7) VII. 7, 4.
(8) Λίσχ. κ. Τιμόφ. (9) Εἰς ἱλ. φ. 393.
(9) Παρ' Ἀθην. VI.

- (1) κ. Ἀγοράτ. (2) Ἰσχι. π. Πυρρ. κλ.
(3) Νόμ. VI. (4) Π. Ζώ. Ἰστ. VIII. 11.
(5) Φοιν. 57. (6) Νεφ 60. (6) Εἰς ἱλ. ε, 546.

Ἰμεῖς γὰρ ἀλλήλους ἀεὶ χλευάζετε, οἷδ' ἀκριβῶς·
 ἂν μὲν γὰρ, ἢ τις εὐπρεπῆς, ἱερὸν γάμον καλεῖτε,
 ἐν δὲ μικρὸν παντελῶς ἀνθρώπιον, σταλαγμὸν κ.τ.λ.

Περὶ ὁμοίων ἐπιθέτων τῶν ἐταίρων (οἷον Θεατροτρόνη, Κυνάμικα, Αἴξ, Ἰγ, Ἀζίνη, Φθειροπούλη, Κλεψύδρα) θέλομεν πραγματευθῆ εἰς τὸ περὶ ἐταίρων ἄρθρον. Ἐπαερχόμεθα ἤδη εἰς τὸν περὶ τῆς πρώτης θεραπείας τῶν παιδίων λόγον.

Περὶ τῆς τροφῆς τῶν παιδίων εὐλόγως λέγει μὲν ὁ Πλούταρχος (1) « δεῖ δὲ αὐτὰς τὰς μητέρας τὰ τέκνα τρέφειν, καὶ τούτοις ὑπέχειν τοὺς μα-
 στούς. » Ἀλλὰ τοῦτο σπανίως ἐγίνετο, τοῦλάχιστον εἰς τὴν εὐκατάστατον μερίδα τῶν πολιτῶν, καὶ ἡ χρῆσις τῶν τιθῶν ἦτο κοινοτάτη. Ἡ δὲ τιθὴ δὲν ἦτο πάντοτε θεράπαινά τις, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας ἀκόμῃ πτωχὰ πολίτιδες (ἀσται) ἀνεδέχοντο ἐπὶ μισθῷ τὸ ἔργον τῆς τιθῆς. « ἔπειτα, λέγει ὁ Δημοσθένης (2), κακεῖνο περὶ τῆς μητρὸς εἰρηκεν, ὅτι ἐτίθθενται ἡμεῖς δὲ ὅτε ἡ πόλις ἡτύχει, καὶ πάντες κακῶς ἔπρατον, οὐκ ἀρνούμεθα τοῦτο γενέσθαι . . . καὶ νῦν ἀστὰς γυναῖκας πολλὰς εὐρήσατε τιθουσας. » Καὶ μάλιστα ὑπῆρχον σπαρτιάτιδες τιθαί, ὀνομαστικῶς ἐξόχως εἰς τὴν τῶν παιδίων θεραπείαν, καὶ τὰς ἡγόραζον οἱ Ἀθηναῖοι, καθὼς μᾶς διηγείται ὁ Πλούταρχος (3) περὶ τῆς τοῦ Ἀλκιβιάδου. « Ἦν δὲ περὶ τὰς τροφὰς ἐπιμελείαις μετὰ τέχνης, ὥστ' ἄνευ σπαργάνων ἐκτρέφουσας τὰ βρέφη, διὸ καὶ τῶν ἐξωθεν ἐνιοι τοῖς τέκνοις Λακωνικὰς ἐωνοῦντο τιθάς· καὶ τὴν γε τὸν Ἀθηναῖον Ἀλκιβιάδην τιθεύσασαν Ἀμύκλαν ἱστοροῦσι γεγονέναι Λάκαιναν. »

Ἐκτὸς τῆς φυσικῆς ταύτης τροφῆς, καὶ πρὸ αὐτῆς ἀκόμῃ ὥσως, ἐδίδον συνήθως εἰς τὰ παιδία μέλι (4). Ὅτε δὲ ἦσαν εἰς ἡλικίαν, καθ' ἣν ἐδύναντο νὰ λάβωσι στερεωτέραν τροφήν, τὰ ἔτρεπον κατὰ τινὰ τρόπον ὅχι πολὺ ἀξιόσυστατον. Ἡ τιθὴ ἐμάσα τὴν τροφήν, καὶ τὴν ἐδίδεν εἰς τὸ παιδίον (μασώμενην εἰστίττει). οὕτω λέγει ὁ Θεόφραστος περὶ τοῦ ἀηδοῦς, « τὸ παιδίον τῆς τίθης ἀρελόμενος μασώμενος σιτί-
 ζειν αὐτός· » καὶ ὁ Ἀριστοφάνης ἱππ. 717.

καθ', ὥσπερ αἱ τίθαι γε σιτίζεις κακῶς
 μασώμενος γὰρ τῷ μὲν ὀλίγον ἐντιθεῖς,

τοῦτο ἐλέγετο καὶ ζωμίζειν. Ἀπίστευτόν τι διηγείται ὁ Ἀθήναιος (5) ὅτι κάππιος διετήρησεν τὸ ἔθος τοῦτο καθ' ὅλην τὴν ζωὴν του. « Σάγαριν τὸν Μαρνανδυνὸν ὑπὸ τρυφῆς σιτεῖσθαι μὲν μέχρι γήρως ἐκ τοῦ τῆς τίθης στόματος, ἵνα μὴ μασώμενος πονήσεις. »

Καθ' ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν λοιπὴν θεραπείαν, ἀπαντῶμεν τὴν κοιτίδα κατὰ πρῶτον ὑπὸ Πλουτάρχου (6) μνημονευομένην· α ὅτι μὴ δεῖ τὰ νεογνὰ ἀκίνητα εἶναι, καὶ ἀποτίθεσθαι ἐν ἀκινήτοις.— οἷα τισιν εὐκί-

νητα κλινίδια μεμηγάνηται πρὸς τὴν τῶν παιδίων εὐνὴν (ἐὰν τὰ τελευταῖα δὲν ἦνε λέξεις τοῦ Πρόκλου). » Τοῦλάχιστον ὁ Πλάτων καὶ τοὶ μνημονεύει τὴν αἰῶσαν, περὶ τῆς κοιτίδος δὲν ἀναφέρει τίποτε, ὅστις (1) βεβαίως δὲν ἤθελε τὴν σιωπήσει, ἐνῷ ἐπίσης συγκαίνει πολὺ τὴν κίνησιν, καὶ διὰ τοῦτο ἐπιτάσσει ατὴν κύουσιν περιπατεῖν, καὶ ατὰς τροφὰς τὰ παιδία ἢ πρὸς ἀγροὺς ἢ πρὸς ἱερὰ, ἢ πρὸς οἰκίους ἀεῖπειν φέρειν. » Ἀληθινὰ ἀναφέρεται μὲν συχνότερα ἡ σκάφη καὶ ὁ Ἀριστοτέλης (2) λέγει, « ἐν τῇ Τυροὶ διὰ τῆς σκάφης (ἡ ἀναγνώρισις τῶν παιδίων), » ἀλλ' ὅσον καὶ ἂν μετεχειρίζοντο τὴν σκάφην εἰς τοιοῦτον σκοπὸν, ὥς καὶ παρα Θεοκρίτῳ (3) τὴν ἀσπίδα, μολαταῦτα κἀνὲν χωρίον δὲν ὑπάρχει εἰς τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς, ὅπου πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν ἰδιαίτερον κοιτίδα (κούναν).

Βέβαιον δὲ εἶναι ὅτι αἱ μητέρες καὶ αἱ θεράπαιναι περιέφερον τὰ παιδία εἰς τὰς ἀγκάλας, σείονται αὐτὰ καὶ ἄδουσαι, καθὼς καὶ τώρα, διὰ νὰ τὰ κοιμήσουν, καθὼς μᾶς τὸ περιγράφει ὁ Πλάτων· εἰνίκα γὰρ ἂν που βουληθῶσι κατακοιμίζεω τὰ δυσυπνοῦντα τῶν παιδίων αἱ μητέρες, οὐχ ἡσυχίαν αὐτοῖς προσφέρουσιν, ἀλλὰ τούναντίον κίνησιν ἐν ταῖς ἀγκάλας αἱ σείουσαι· καὶ οὐ σιγὴν, ἀλλὰ τινὰ μελωδίαν. » Ταῦτα τὰ ἄσματα πάντως ἐννοεῖ καὶ ὁ Ἀριστοτέλης (4) λέγων· « ἀδιὰ τί ῥυθμῷ καὶ μέλει καὶ ὅλως ταῖς συμφωνίαις χαίρουσι πάντες; — σημειῖται δὲ τὰ παιδία εὐθὺς γενόμενα χαίρειν αὐτοῖς. » Τὰ τοιαῦτα ἄσματα ἐκαλοῦντο βαυκαλήματα ἢ καταβαυκαλήσεις (5). Παρὰ Θεοκρίτῳ (6) ἀπαντῶμεν τοιοῦτόν τι ἄσμα, τὸ ὅποιον δὲν εἶναι μὲν ἰδιαίτερον ἄσμα ὕπνου, ἀλλὰ λέγεται περὶ Ἀλκμήνης κατακοιμιζούσης τὰ διδυμὰ της:

Ἀπομένα δὲ γυνὰ κεφαλᾷς μυθήσατο παῖδων.
 εὐδ' ἐμὸ βρέφα γλυκερὸν καὶ ἐγέρσιμον ὕπνου.
 εὐδ' ἐμὰ ψυχὰ, δὴ ἀδελφεῶν, εὖσσε τέκνα.
 ὀλοιοι εὐνάζοισθε, καὶ ὀλοιοι ἀὼ ἴκοισθε.

Τοιαῦτά τινα συνέβαινον εἰς τὸν παιδικὸν θάλαμον τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Πρὸς συμπληρωσιν δὲ τῆς εἰκόνος δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ἀκόμῃ χωρὶς τινα, ὥς Ἀριστοφ. Νεφ. 1383 κ. ἐ. Λυσιστ. 1410. Λυσίου π. Ἐρατοστ. φόν. σ. 10—15.

Οἱ ἀρχαῖοι δὲν ἐσπεύδον, ὡς φαίνεται, νὰ προτρέπωσι τὰ παιδία εἰς τὸ περιπατεῖν, καὶ πολυάριθμοι θεράπαιναι περιέφερον αὐτὰ εἰς τὰς ἀγκάλας καθίστων τοῦτο καὶ πάντῃ περιττόν. Ὡς πρὸς τὴν ὁσμάσιαν δὲ, ἂν ἡ διάκρισις τῶν ὀνομάτων, τὴν ὁποίαν κἀμνεῖ ὁ Εὐστάθιος (7) « παιδίον τὸ τρεφόμενον ὑπὸ τίθης, παιδάριον τὸ περιπατοῦν καὶ ἤδη λέξεως ἀντιλαμβανόμενον » πρέπη νὰ λαμβάνηται εἰς στενὴν

(1) π. παίδ. ἀγωγ. σ.

(2) κ. Εὐστάθ. (3) Λυσ. 16.

(4) ἰδ. Βοκλ. εἰς Πινδ. Ὀλύμπ. VI (5) XII. 40.

(6) Ἀπόσπ. εἰς Παισ. 45.

(1) Νόμ. VII.

(2) Ποιητ. 16. (3) Εἰδ. XXIV, 10.

(4) Προβλ. XIX, 38. (5) Ἀθην. XIV, 10.

(6) Εἰδ. XXIV, 6.

(7) Εἰς ἰλ. I, 518.

σημασίαν ἀμφιβάλλομεν πολὺ, ἂν καὶ παρὰ Πολυδεύκει (1), ὅπου αἱ ὀνομασίαι πάντως φαίνεται ὅτι εἶναι διατεταγμέναι κατὰ τὰς διαφόρους ἡλικίας, τὸ παιδάριον ἐπεται μετὰ τὸ παιδίον. Οἱ παῖδες, ἐννοεῖται ὅτι καὶ τὰ κοράσια, ἔμενον καὶ ἐπειτα ἀκόμη ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν μητέρων καὶ τῶν θεραπεινῶν κατὰ τὸν Πλάτωνα (2) μέχρι τοῦ ἔκτου ἔτους, καὶ εἰς τὸ χρονικὸν αὐτὸ διάστημα δὲν ὑπῆρχε καμία διάκρισις μετὰ τῆς τῶν ἀρρένων καὶ τῆς τῶν κορασίων ἀνατροφῆς.

Ὅτι ἐδίδοντο εἰς τὰ παιδία καὶ παίγνια παντὸς εἴδους πρὸς διάχυσιν εἶναι φυσικώτατα. Αὐτὰ ἐκρέμαντο ἐν μέρει εἰς τὸν τράχηλον τῶν παιδίων, καὶ διὰ τοῦτο δέραια ἢ περιδέραια ὠνομάζοντο. Ἰδίως δὲ τὰ ἐκρέμων εἰς τὸν τράχηλον τῶν παιδίων, τὰ ὁποῖα ἐμελλον νὰ ἀποθέτωσι, διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς γνωρίσματα· «καθὰπερ τὰ δέραια τοῖς ἐκτιθεμένοις παιδίοις, ἵνα μὴ ἀγνοῖται.» λέγει Δίων ὁ Χρυσόστομος (3). Καὶ ὁ Ἀλκίφρων (4). «τοῦτο (τὸ παιδίον) μετὰ τῶν σπυργάνων, δέραιά τινα καὶ γνωρίσματα περιθεῖσαι, ἔδωκαν κομίζεσθαι ἐπὶ τὰς ἀκρωρεῖας· τῆς Πάρνηθος.» Ἐν τούτοις καὶ ἄλλα πράγματα ἐδίδοντο εἰς τὰ ἀποτιθέμενα παιδία (5),

τὰ τοιαῦτα παίγνια ἦσαν τὰ πλεῖστα ἐκ μετὰλλου, ὅθεν καὶ οἱ Ῥωμαῖοι crepundia τὰ ὠνόμαζον. Ἐκτὸς τούτων ἦσαν συνήθη καὶ ἰδιαίτερα παιδικὰ κρότλα· τὰ ὁποῖα παρὰ τοῖς Ἕλλησι πλαταγαὶ ὠνομάζοντο, καὶ ἐφευρετὴς αὐτῶν λέγεται ὁ Ἀρχύτας, «καὶ τὴν Ἀρχύτου πλαταγὴν, λέγει ὁ Ἀριστοτέλης (6), οἶσθαι γίνεσθαι καλῶς, ἢν διδῶσι τοῖς παιδίοις, ὅπως χρώμενοι ταύτῃ μηδὲν καταγινώσκον τῶν κατὰ τὴν οἰκίαν.» Ὅτι δὲ μᾶς ἐνδιαφέρει εἶναι ὅτι ἀπαντῶμεν μνημονομούμενα καὶ ἄλλα παίγνια συνήθη καὶ παρ' ἡμῖν οἷον σκύθη κτλ. Οὕτω λέγει ὁ Στρεψιάδης (Ἀριστοφ. Νεφ. 861).

— κάγω τοί ποτε

ὄν πρῶτον ὄβολόν ἔλαβον Ἑλλαστικόν

ὅτ' ἐπιδράμην σοι Διαιτοῖς ἀμαξίδα.

ὁ δὲ Πολυδεύκης (7) τὸ ἐπεξηγεῖ «ἡ δὲ ἀμαξίς ἀμύξιον μικρὸν καὶ παίζειν (·) τοῖς παιδίοις.» Οὕτως ὁ Πανσχυρὴς (8) μετὰ τῶν ἀναθημάτων τῶν ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἥρας εἰς τὴν Ὀλυμπίαν ἀναφέρει κλίνην μικρὰν ἐλεφαντοστόλιστον, τὴν ὁποίαν «Ἰπποδαμείας λέγουσιν εἶναι παίγνιον.» Τοιαῦτα παίγνια ἐπλάττον μάλιστα καὶ αὐτὰ τὰ παιδία κατὰ τὰς δυνάμεις τῶν, ὡς βλέπομεν ἐπίσης παρ' Ἀριστοφάνει (Νεφ. 878):

εὐθὺς γέ τοι παιδάριον ὦν τυννοῦτον
ἐπλάττει ἐνδὸν οἰκίας, ναῦς δ' ἔγλυφεν
ἀμαξίδας τε σκυῖνας εἰργάζετο,
καὶ τῶν σιδήων βατράχους ἐποίει.

Καὶ ὁ Λουκιανὸς διηγεῖται περὶ ἑαυτοῦ (9) α ὁπότ' ε

γὰρ ἀφειθέην ὑπὸ τῶν διδασκάλων, ἀποξέων ἂν τὸν κηρὸν ἢ βόας, ἢ ἵππους, ἢ καὶ νῆ Δι' ἀνθρώπους ἀνέπλάττον.» Παραβ. Πλουτάρχ. Διον. 9.

Ἐξόχως δὲ δὲν ἔλειπον αἱ κόραι, καὶ οἱ κοροπλάθοι ἢ κοροπλάσται εἶχον ἤδη εἰς τὴν ἀγορὰν τοιαῦτα παίγνια πρὸς πώλησιν. Ἀλλ' αὐταὶ αἱ κόραι ἦσαν βεβαίως ἄλλου εἴδους παρὰ τὰ παίγνια τῶν ἡμετέρων κορασίων (κούκλαις). Ἦσαν πεπλασμένοι ἀπὸ πηλὸν καὶ μεζωγραφίαις, ὡς γίνεται δῆλον ἐκ πολλῶν χωρίων τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, ἐξ ὧν ἐν μόνον ἀναφέρομεν ἐνταῦθα ὡς τὸ κυριώτερον, τὸ τοῦ Λεξιφάνους· «ὡς νῦν γε ἐλελήθεις σαυτὸν τοῖς ὑπὸ τῶν κοροπλάθων εἰς τὴν ἀγορὰν πλαττομένοις ἑοικώς, κεχρωσμένος μὲν τῇ μέλτῃ καὶ τῷ κυανῷ, τὸ δ' ἐνδοθὲν πηλινός τε καὶ εὐθρυπτός ὢν.»

Ἔτερα συντροφικὰ παίγνια ἐφεύρισκον εὐκόλως αὐτὰ τὰ παιδία συνερχόμενα εἰς ἐν (1)· ἀλλὰ καὶ ὁ τροχός, καὶ ὁ στρόβιλος, καὶ αὐτὸς ὁ μὲ μίτον ἱπτάμενος κἀνθάρος ἦσαν γνωστὰ εἰς αὐτοὺς, ὡς παρ' Ἀριστοφάνει Νεφ. 763:

Δινόδετον ὥσπερ μηλολόνην τοῦ ποδός.

Παραβ. Σρῆκ. 1341. ὅπου ὁ σχολιαστὴς σημειοῖ «χρυσομηλολόνην δὲ ζωυφίον τι ἐστὶ κατὰ κἀνθάρον, ξανθόν, ὃ καὶ κατέχοντες οἱ παῖδες δεσμεύουσιν ἐκ τοῦ ποδός, καὶ ἀφίσσιν πρὸς τὸν ἀέρα.» Πληθος ἄλλων παιγνιδίων ἀναφέρει ὁ Πολυδεύκης (2), μετὰ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ ἡ χαλκῇ μυῖα, ἐν εἶδος τυφλομύιας. τὴν περιγράφει δὲ ὡς ἐξῆς· α Ἡ δὲ χαλκῇ μυῖα, ταινίᾳ τῷ ὀρθακμῷ περισφίγγαντες ἐνὸς παιδός, ὁ μὲν περιστρέφεται κηρύττων· χαλκῇν μυῖαν θηράσῃ· οἱ δὲ ἀποκρινάμενοι, θηράσεις ἄλλ' οὐ λήψει, σκύτετι βυθλίνοις παίουσιν αὐτὸν, ἕως τίνος αὐτῶν λήψεται.» Δίαν δ' εὐχάριστον καὶ χαρακτηριστικὸν αὐτοῦ τοῦ οἰκιακοῦ βίου εἰς τὴν αὐστηρὰν Σπάρτην εἶναι τὸ περὶ Ἀγησίλαου ἀναφερόμενον· «Ἦν δὲ, λέγει ὁ Πλούταρχος (3), καὶ φιλότεκνος ὁ Ἀγησίλαος διαφερόντως, καὶ περὶ ἐκείνου τὸ τῆς παιδείας λέγουσιν, ὅτι μικροῖς τοῖς παιδίοις οὕσι κάλαμον περιδοθεὶς, ὥσπερ ἵππον, οἴκοι συνέπαιζεν· ὀφθαλμοὶ δὲ ὑπὸ τίνος τῶν φίλων παρεκάλει μηδενὶ φράσαι πρὶν ἂν καὶ αὐτὸς πατὴρ παιδίων γέννηται.»

Ἄλλως τε ἐρρόντιζον πολὺ ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν παιδίων νὰ φιλάττωσι τὴν ἀξιοπρέπειάν των. Ὅτι δὲ καί ποτε γονεῖς ἐνώπιον τῶν τέκνων δὲν παρέβαινον τὸ ἀμοιβεῖν σέβας, πληροφοροῦμεθα ἐκ τίνος χωρίου παρὰ Θεοκρίτῳ (4), ὅπου ἡ Γοργὼ πρὸς τὴν Πραξινοῦν λέγουσιν τὸν ἄνδρα τῆς γοθυρεῖν κακόν, λέγει·

Μὴ λέγε τὸν τέον ἄνδρα φίλα τοιαῦτα Δίωνα

τῷ μικρῷ παρεόντος.

ἢ δὲ Πραξινοῦ ἐπὶ τούτοις ἐκφωνεῖ πρὸς τὸν πατέρα τῆς·

Θάρσει, Ζωπυρίων, γλυκερὸν τέκος, οὐ λέγω ἀφῶν.

Ὡς μέσον σωφρονιστικὸν διὰ τὰ παιδία συσταίνεις ὁ Πλάτων (5) φυσικὰ ἰδίως τὸ ρουθετεῖν, καὶ ἐπε

(1) Πλάτ. Νόμ. VII. (2) IX, 122.

(3) Ἀγῆσ. 25. (4) Εἰδ. XV, 11. (5) Νόμ. V,

(1) II, 9. (2) Νόμ. VII. (3) Λόγ. IV.

(4) Ἐπιστ. III, 63.

(5) ἰδ. Λόγ. Ποιμ. 1. Ἡλιοδ. Αἰθιοπ. II, 31. Ἀριστ. Ἐπιστ. I, 1. (6) Πολ. VIII, 6.

(7) X, 168. (8) V, 20, 1.

(9) Ἐνύπν. 2, 1.

μᾶλλον τὸ καλὸν παράδειγμα· ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ αἱ πληγαὶ δὲν ἦσαν παντάπασιν τὸ τελευταῖον μέσον. Καὶ ὁ Πρωταγόρας λέγει παρὰ Πλάτωνι, καὶ μάλιστα ἐπιδιομαζών· «εἰ δὲ μὴ (πέιθεται τὸ παιδίον), ὥσπερ ζῦλον διαστρεφόμενον καὶ καμπτόμενον εὐθύουσιν ἀπειλαῖς καὶ πληγαῖς.» Ἐν γένει αἱ πληγαὶ πολὺ συχνὰ μνημονεύονται· ἔπαιον δὲ τὰ παιδιὰ μὲ στανδάλια ἢ μὲ κρηπίδας, καθὼς λέγει ὁ Δουκιανὸς (1): «ἐπεὶ σαρδάλω γε χρυσῷ ἐς τὰς πυγὰς, ὥσπερ τὰ παιδιὰ, παίεσθαι ἀξιοὶ ἂν εἴεν οἱ ἀπιστοῦντες.» Καὶ εἰς τὰ σχολεῖα ἡ συνήθης τιμωρία ἦσαν αἱ πληγαί. Καὶ καθὼς ἡ ῥάβδος (ferula) μᾶ· εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τὰ ῥωμαϊκὰ σχολεῖα, οὕτω καὶ ὁ Πλούταρχος (τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα ἀφῶν) λέγει (2): «οὐδὲ μνημονεύει, ὅτι καὶ διδάσκαλος παίδων, ἐνὸς καθικόμενος, ἐτέρους ἐνουθέτησεν.»

Ἐκτὸς τούτων εἶχον καὶ παντοῖα φόβητρα καὶ μύθους διὰ ν' ἀποτρέπωσιν τὰ παιδιὰ ἀπὸ τοῦ κακοῦ, ἢ κατὰ τὴν κοινὴν φράσιν ἀπὸ τρέλλας, καὶ νὰ τὰ φέρωσιν εἰς εὐπειθειαν. Ἐνταῦθα ἀνήκουσιν ἡ Ἀκκὼ καὶ ἡ Ἀλφειτὼ, πλάσματα τῆς φαντασίας, περὶ τῶν ὁποίων οὐδ' αὐτοὶ οἱ ἀρχαῖοι εἶχον εὐκρινῆ τινα ἰδέαν· τὰς μνημονεύει δὲ ὁ Χρύσιππος (3) ἐλέγχων τοὺς ἀποτρέποντας τὰ παιδιὰ ἀπὸ τοῦ κακοῦ δι' ἀπειλῶν τῶν θείων τιμωριῶν, αὐτὸς οὐδὲν διαφέροντα τῆς Ἀκκῆς καὶ τῆς Ἀλφειτῆς, δι' ὧν τὰ παιδάκια τοῦ κακοσχολεῖν αἱ γυναῖκες ἀπειροῦσιν. Τοιαῦτα φανταστικά ὄντα ἦσαν καὶ ἡ Λάμια, ἡ Μορμὼ ἢ Μορμολύκη κτλ. «τοῖς τε γὰρ παισὶ, λέγει ὁ Στράβων (4) προσφέρομεν τοὺς ἡδεῖς μύθους εἰς προτροπὴν· εἰς ἀποτροπὴν δὲ τοὺς φοβερούς· ἥτε γὰρ Λάμια μῦθος ἐστὶ καὶ ἡ Γοργὼ, καὶ ὁ Ἐφιάλτης καὶ ἡ Μορμολύκη.» Τοιαύτη ἦτο καὶ ἡ Ἐμπουσα, ἥτις συγχέεται μὲ τὴν Λάμιαν, ἢ ὡς περιληπτικὸν προσσηγορικὴν σημαίνει συγχρόνως καὶ τὴν Λάμιαν. Ὅποῖον δὲ ἰδέαν εἶχον περὶ αὐτῶν οἱ ἀρχαῖοι πληροφόρημα ἐκ τῆς παρὰ Φιλοστράτῳ (5) περιγραφῆς· «ἡ χρηστὴ νύμφη μία τῶν Ἐμπουσῶν ἐστίν, ἃς Λαμίας τε καὶ Μορμολυκίας οἱ πολλοὶ ἡγοῦνται· ἐρῶσι δ' αὐταὶ οὐκ ἀρροδισίῳν μὲν, σαρκῶν δὲ, καὶ μάλιστα ἀνθρωπείων ἐρῶσι, καὶ πάλλουσι τοῖς ἀρροδισίοις, οὓς ἂν ἐθέλωσι δαίσασθαι.» Παράβ. Λιβάνιον ἐν βίῳ τοῦ Αἰσχίνου, ὅπου λέγει περὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ· «ταύτην δ' ἐκ σκοτεινῶν τόπων τοῖς παισὶ καὶ ταῖς γυναῖξιν ὁρμωμένην Ἐμπουσαν ὀνομασθῆναι, ἐπεὶ νυκτερινὸν γέντασμα ἡ Ἐμπουσα.» Ὅλα ταῦτα τὰ φόβητρα μὲ ἐν γενικῶν ὄνομα ὀνομάζονται μορμολυκεῖα, παρὰ δὲ τῷ Εὐσταθίῳ (6) καὶ βολέλοι. Ἐν παράδειγμα μητρὸς φοβερισμοῦ οὕτω τὸ παιδίον τῆς ἀπαντῶμεν παρὰ Θεοκρίτῳ (7). Ἡ Πραξινοῦ θέλουσα νὰ ὑπάγῃ ἔξω,

πρὸς τὸ κατόπιν αὐτῆς τρέχον καὶ κλαῖον παιδίον τῆς λέγει·

— οὐκ ἄξω τὸ, τέκνον. Μορμὼ, δάκνει ἑππος.
δάκρυε, ὅσα θέλεις· χωλὸν δ' οὐ δεῖς γενέσθαι. (1)

ὅτι διὰ τοιούτων μορμολυκεῶν ηὔχανε πολὺ ἡ δεισιδαιμονία καὶ ὁ περὶ φαντασμάτων φόβος, εἶναι φυσικώτατον. Ἀλλὰ περὶ τούτων ἄλλοτε.

Ἐν γένει δὲ ἤξευρον ὀνομαστὶ αἱ τίτθαι καὶ ἀθεράπαιναι πληθὺς συμβεβηκότων καὶ παραμυθίων, δι' ὧν διεσκέδαζον τὰ παιδιὰ, καὶ παρορμιώδεις καὶ τήντησαν οἱ μῦθοι τῶν γραῶν ἢ τίτθων. Οὕτω λέγει ὁ Σωκράτης λεπτῶς σκώπτων τὸν Ἰππία· καὶ γρῶνται (σοὶ) ὥσπερ ταῖς πρεσβύταις Οἱ ΠΑΙΔΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΗΛΕΩΣ ΜΥΘΟΛΟΓΗΣΑΙ. Τοιαῦτα διηγήματα πάντως ἤθελον ἔχει τὴν μεγίστην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ἠθικῆς μορφώσεως τῶν παιδίων, ἐπειδὴ συνήθως ἦσαν συνδεδεμένα μετὰ τῆς περὶ θεῶν διδασκαλίας, καὶ ἡ μυθολογία εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἐδέχετο ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς πᾶν τερατώδους. Τούτου ἕνεκα μακρότατα διαλέγεται ὁ Πλάτων (2) περὶ τῆς περνοίας μετ' ἧς ἔπρεπε νὰ ἐκλέγωνται τὰ διηγήματα, ἐπειδὴ οἱ νέοι «πειθόμενοι τοῖς μύθοις, οὓς ἐκ νέων παίδων, ἐπὶ ἐν γάλαξιν τρεφόμενοι, τροφῶν τε ἤκουον καὶ μιμήτων,» ὕστερον δυσκόλως ἤθελον δώσει προσοχὴν εἰς ὁρθότερας ἰδέας. Ἀλλαχοῦ δὲ (3) λέγει περὶ τῶν μύθων· «ὧν δὲ νῦν λέγουσι τοὺς πολλοὺς ἐκβλητέον.» καὶ μὲ τοῦτο ἐννοεῖ τὸν Ἡσίοδον καὶ Ὀμηρον, καὶ ἄλλους ποιητάς· «οὗτοι γὰρ που μύθους τοῖς ἀνθρώποις ψευδεῖς συντιθέντες ἐλεγόν τε καὶ λέγουσι.» Κυρίως δὲ ὁ Πλούταρχος (4) διαλαμβάνει ἐν ὀλίγοις τὴν τοῦ Πλάτωνος ἰδέαν· «Καὶ μοι δοκεῖ, λέγει, Πλάτων ὁ δαιμόνιος ἐμμελῶς παραινεῖν ταῖς τίτθαις, μὴ τοὺς τυχόντας μύθους τοῖς παιδίοις λέγειν, ἵνα μὴ τὰς τούτων ψυχὰς ἐξ ἀρχῆς ἀνοίας καὶ διαφθορᾶς ἀναπύμπλασθαι συμβαίῃ.» Ὁ δ' Ἀριστοτέλης (5) συστήνει τὴν περὶ τούτων φροντίδα κυρίως εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῶν παιδονόμων.

Ὅποιοι δὲ ἦσαν οἱ συνήθεις μῦθοι δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ἀπὸ πλείστα χωρία τοῦ Ἀριστοφάνους. Οὕτως ὁ Βδελυκῆς πρὸς τὸν Φιλοκλέωνα ἀρχήσαντα ἡδὴ τὴν διήγησιν δύο αἰσχυροτάτων συμβεβηκότων τῆς Λαμίας κ.τ.λ. λέγει (6):

ΒΔΕΛ. μή μοι γε μύθους· ἀλλὰ τῶν ἀνθρωπίνων
οἷους λέγομεν μάλιστα τοὺς κατ' οἴκην.
ΦΙΛ. ἐγὼ δα τοῖνον τῶν γε πάντων κατ' οἴκην
ἐκείνον. ὡς οὕτω ποτ' ἦν μὲν καὶ γαλῇ —

Παράβ. Φιλόστρατον (7), ἀπὸ τὰς λέξεις τοῦ ὁποίου εἰκάζεται ὅτι οἱ Αἰσώπειοι μῦθοι ἦσαν οἱ συνηθέστατοι. Τοιαῦτα διηγήματα συχνὰ διεδίδοντο ὡς ἄσματα, οἷον ψάλλει ὁ Χορὸς τῶν γερόντων εἰς Ἀριστοφάνους Λυσιστράτην· «μῦθον βούλομαι λέξαι τιν'»

(1) Φιλώτ. 28.

(2) Π. Τ. πρὸ τ. θεῶν νόμ. βραδ. τιμ. 16.

(3) Παρὰ Πλούταρχ. π. Στω. Ζητ. 15.

(4) Α', 2, 6.

(5) Ε. Ἀπολλων. Τυαν. IV, 25. παράβ. VIII, 7, 9.

(6) εἰς Ὀδυσσ. Α, 101. (7) Εἰδ. XV, 40.

(1) Παράβ. Εὐστάθ. 96. Ὀδ. N, 240. τὸ ἀναρρομύρειν, ἐξ οὗ καὶ ἡ μυθικὴ Μορμὼ πλάττεται, δαιμόνιον τι φοβερόν.

(2) Νόμ. X. (3) Πολ. II. (4) Π. Παίδ. ἀγ. 5.

(5) Πολ. VII. 17. (6) Σφῆκ. 1179.

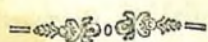
(7) Ε. Ἀπολλων. Τυαν. V, 14.

ὑμῖν, ὃν ποτ' ἤκουσ' αὐτὸς ἔτι παῖς ὢν. • μεθ' ὃ ἐπονται δύο τοιαῦτα ἄσματα. Φαίνεται δ' ὅτι οὐ μόνον τὰ παιδία, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄνδρες πολλὴν εὐχαρίστησιν ἐλάμβανον εἰς τοιαῦτα διηγήματα, ὥστε ὑπῆρχον ἄνθρωποι ἐξ ἐπαγγέλματος λογοποιοί. Τοιοῦτος δύναται νὰ θεωρηθῇ ὁ φιλέσιος περὶ οὗ ὁ Ἀριστοφάνης (Πλουτ. 177) λέγει·

Φιλέσιος δ' οὐχ ἐνεκά σου μύθους λέγει ; ἐνεκα τῶν χρημάτων δηλαδή. Ὁ σχολιαστὴς παρατηρεῖ ἐνταῦθα : αὐτὸς πένης ὢν λέγων ἱστορίας ἐτρέφετο. • Σαφέστερον δὲ ὁ σχολ. Πάρις : « καὶ οὗτος πένης ἦν συντιθεὶς οὖν μύθους χαρίζοντας ἐθαλε τοὺς ἀκούοντας, καὶ οὕτω τὴν τροφὴν αὐτῷ ἐπορίζετο. » Ταῦτα ἂν καὶ πραγματικῶς δὲν βασιζονται ἐπὶ οὐδεμιᾶς εἰδήσεως, ἀλλ' εἶναι μόνον ἰδιωτικαὶ ἐρμηνεῖαι, πάντοτε ὁμῶς εἶναι ἡ ὀρθὴ ἐρμηνεία, ἐπεὶ εὐρίσκονται παραδείγματα ἀνθρώπων μετερχομένων τοιοῦτου εἶδους ἐπαγγέλματα.

Ἀρσὺ τὰ ἄρρενα παιδία ὑπερέβαινον τὴν πρώτην ἡλικίαν, ὥστε ὀλιγωτέραν ἀνάγκην εἶχον τῆς σωματικῆς θεραπείας, καὶ δὲν ἐξήρχετο εἰς αὐτὰ ἡ ὑπὸ τῶν γυναικῶν προσφερομένη ἀγωγή, ἐνεπιστεύοντο εὐθὺς εἰς τὴν ἐπιστάσιν ἐνός παιδαγωγοῦ. αὐτὸ δὲ παῖς, λέγει ὁ Πλάτων (1), πάντων θηρίων ἐστὶ δυσμεταχειριστότατον. — διὸ δὴ πολλοὶς αὐτὸ οἶον χαλινοῖς τισι δεσμεύειν· πρῶτον μὲν τροφῶν καὶ μητέρων ὅταν ἀπαλλάττηται, παιδαγωγοῖς, παιδίας καὶ νηπιότητος χάριν. • Κατὰ ποίαν ἡλικίαν συνέβαινε τοῦτο δὲν ἀναφέρεται μὲν οὐδαμοῦ ῥητῶς, ἀλλ' ἐκ τῶν προηγουμένων λόγων τοῦ Πλάτωνος εἰκάζεται ὅτι ἐννοεῖ τὸ ἕκτον ἔτος πεπληρωμένον ἤδη. Ἐπεὶ δὲ μέχρι ταύτης τῆς ἡλικίας ὤφειλον νὰ μένωσιν οἱ παῖδες ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῶν θεραπεινῶν, μετὰ ταῦτα δὲ ἐχωρίζοντο οἱ ἄρρενες ἀπὸ τὰ κοράσια, καὶ ἀπῆρχοντο εἰς τὰ διδασκαλεῖα. Ὁ Πλάτων βεβαίως εἰς τοὺς νόμους, ὡς καὶ ἐν τῇ Πολιτείᾳ αὐτοῦ, ἀκολουθεῖ μὲν πανταχοῦ τὰς ἰδέας του, ὥστε μόνον μετὰ τὴν μεγαλητέραν προσοχὴν δύναται τις ἐκ τῶν λόγων αὐτοῦ νὰ συμπεράνῃ τὸ ἀληθές, ἀλλ' ἀπὸ ἄλλας τινας εἰδήσεις πιθανολογεῖται ὅτι αὕτη σχεδὸν ἦτον ἡ ἡλικία, καθ' ἣν ἀπελύοντο οἱ παῖδες ἀπὸ τῆς ἐπιτήρησιν τῶν γυναικῶν.

(Ἀκολουθεῖ.)

ZINOBIA.

Ἡ νεωτέρα Εὐρώπη δὲν βλέπει πλέον μετ' ἀπορίαν καὶ ἀνησυχίαν τὴν βασιλικὴν ἀρχὴν εἰς χεῖρας γυναικῶν περιερχομένην. Κατὰ τὰς τρεῖς προλαβοῦ-

σας ἑκατονταετηρίδας, εἰς τὴν Ἀγγλίαν, εἰς τὴν Σουηδίαν, εἰς τὴν Ρωσίαν, εἰς τὴν Αὐστρίαν, πολλαὶ γυναῖκες ἠνιόχουν τὸ κράτος· τινὲς μάλιστα ἐξ αὐτῶν, καθὼς ἡ Ἐλισάβετ, ἡ Λίκατερίνα Βα, ἡ Μαρία Θηρεσία, ἀπέδειξαν ὅτι ἡ καλλίστη τοῦ ἀνθρωπίνου γένους μοῖρα εἶναι ἐνίοτε καὶ ἐπιτηδαιοτάτη εἰς πραγμάτων κυβέρνησιν. Σήμερον δὲ, ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐν Ἰσπανίᾳ, ἐν Πορτογαλίᾳ, τὰ σκήπτρα ὑπὸ βασιλείδων κρατοῦνται καὶ εἶναι ἄξιον σημειώσεως, ὅτι τὰ τρία ταῦτα βασίλεια εἶναι τὰ μόνα τῆς δυτικῆς Εὐρώπης, τὰ διεληθόντα ἀδλαθῇ καὶ σῶα ἀνὰ μέσον τῆς μεγάλης τρικυμίας τοῦ 1848 ἔτους· ὥστε τὰ ὑπὸ γυναικῶν ἀρχόμενα ἔθνη, δὲν δικαιούνται νὰ θεωρῶσιν ἤδη τὴν περίστασιν ταύτην ὡς συμφορὰν.

Ἀλλὰ τοιαῦτα συμβαίνουσιν ἐν Εὐρώπῃ· εἰς δὲ τὴν Ἀσίαν ὅπου ἡ γυνὴ ἐθεωρήθη αἰετοῦ ὡς ὃν υποδέεσθαι τοῦ ἀνδρός, ἡ ἱστορία, ἐν διαστήματι πολλῶν χιλιάδων ἐτῶν, δὲν ἀναφέρει εἰμὴ δύο μόνους βασιλίδας· καὶ ἐκ τούτων ἡ μὲν Σεμίραμις εἶναι ὅλως μυθική, ἡ δὲ Ζηνοβία δυσκόλως εἰμφορεῖ νὰ θεωρηθῇ ὡς γυνὴ. Τρόντι, εἰς τὴν Εὐρώπῃ, ἡ γυνὴ, ὡς αἰεὶ ἄρξῃ, ἀρχει δι' ὅλων αὐτῆς τῶν ἀρετῶν, ἀλλὰ καὶ δι' ὅλων τῶν χαρίτων· ὁ δὲ συνδυασμὸς αὐτὸς τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς χάριτος εἶναι ὁ καθιστῶν πολλὰς τοσοῦτον ἀκαταγώνιστον τὸ τῆς γυναικὸς κράτος· εἰς τὴν Ἀσίαν ὁμῶς, ὅπου τὸ θρησκευμα καὶ τὰ ἔθνη πείθουσι τοὺς ἄνδρας νὰ θεωρῶσιν ὡς ὕβριν τὴν κυριαρχίαν τῆς γυναικὸς, ἂν συμπέσῃ ποτὲ νὰ κυριαρχήσῃ γυνὴ, δὲν δύναται νὰ καταλάβῃ τὴν ἐξουσίαν εἰμὴ ὅλως ἀποβάλλουσα τὸν γυναικεῖον χαρακτῆρα καὶ γινομένη ἀνὴρ. Τοῦτο συνέβη εἰς τὴν Ζηνοβίαν.

Οἱ ἱστορικοὶ λέγουσιν αὐτὴν καλλίστην καὶ βεβαιοῦσιν ὅτι ἂν ἦτο μελαγχρινὴ, ἡ λευκότης τῶν ὀδόντων αὐτῆς ἦτο τοιαύτη, ὥστε παρεβάλλοντο με μαργαρίτας· ἡ φωνὴ δυνατὴ, ἀλλ' ἀρμονικὴ, οἱ δὲ μεγάλοι καὶ μέλανες ὀφθαλμοὶ εἶχον ἐπαγωγὸν τινα γλυκύτητα ἥτις ἐμετρίαζε τὴν ὑπερβολικὴν ζωηρότητα τῶν· ἀλλὰ πόσον ὀλίγον ὠφελεῖτο ἀπ' ὅλων αὐτῶν τῶν δώρων τῆς φύσεως ! Ἐν καιρῷ πολέμου, ἡ Ζηνοβία, περιβεβλημένη θώρακα, προεπορεύετο περὶ τῶν ταγμάτων αὐτῆς· ἐν καιρῷ δὲ εἰρήνης, εὐφραίνετο κυνηγούσα λέοντας, καὶ ἄρκτους, καὶ πάνθηρας· ἡ τὸ πολὺ φιλοσοφούσα μετὰ τοῦ Λογγίνου, περὶ Πλάτωνος καὶ Ὁμήρου· καὶ ἐνῶ, πιστὴ οὖσα σύζυγος, καθυπέβαλλεν αὐτοῦ τοῦ συζύγου τῆς τὸν ἔρωτα εἰς πειθαρχίαν σπαρτιατικὴν, ἐν ταῖς εὐαίαις συνερίζετο περὶ τὴν οἰνοποσίαν πρὸς τοὺς στρατηγοὺς αὐτῆς καὶ τοὺς μεγιστάνας. Ὁμολογεῖται ὅτι ἡ γυνὴ αὕτη ἦτο γυνὴ φοβερά, οἱ δὲ ὑπῆκοί της ἠδύναντο μὲν νὰ τρέμωσιν ἐνώπιόν της, ἀλλ' ὅχι καὶ νὰ αἰσθάνωνται πρὸς αὐτὴν τὴν γλαφυρὰν ἐκείνην εὐλαβειαν καὶ ἀφοσίωσιν, τὴν ὁποίαν Εὐρωπαϊα ἡγεμονίς δύναται νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς ἀρχομένους.

Καὶ ὁμῶς ἡ Ζηνοβία εἶναι μέγα ἱστορικὸν ὄνομα· ἡ ἑκτασίς τοῦ κράτους τὸ ὅποιον κατεσκεύασεν, ἡ τόλμη καὶ ἡ καρτερία μεθ' ἧς ὑπερμάχησεν ὑπὲρ αὐτοῦ, αὕτη ἡ πτώσις της, αὕτη ἡ μυστηριώδης θέσις τῆς πρωτεύουσας αὐτῆς Παλμύρας, περιβάλλουσι

(1) Νόμ. VII.

τὴν εἰκόνα τῆς βασιλείας ἐκείνης δι' αἰγλης τινός, ἐπιτηδεύας νὰ ἐμπνεύσῃ τὸν θαυμασμόν, ἂν ὄχι τὴν ἀγάπην.

Ὁ πορευόμενος διὰ τῆς ἀμμόδου Ἀραβικῆς ἐρημίας, πολλάκις νομίζει ὅτι βλέπει ἐμπροσθέν του εἰς τὸν ὀρίζοντα πόλεις, ἢ λίμνας, ἢ δάση τρέχει δρομαίως πρὸς αὐτὰ ἵνα ζητήσῃ ἀνεσίν τινα καὶ ἀναψυχὴν· ἀλλὰ πολλάκις ἐννοεῖ, ὅτι ὑπῆρξε θύμα παραδόξου ὀπτικῆς ἀπάτης, ἣν παράγει ἡ ἐπίβουλος ἐπὶ τοῦ ἀμμόδου πελάγους ἀντανάκλασις τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων. Ἐνίοτε ἥμως φθάνει τῶνόν τι εἰς χαριέστατά τινα καὶ περιβόητα καὶ κατάφυτα νησίδια, τὰ ὅποια ἡ φύσις ἐσπεψε τῇ δεκάκεισε ἐντὸς τοῦ αὐχμηροῦ ἐκείνου ὠκεανοῦ, πρὸς παραμυθίαν τοῦ ὁδοιπόρου. Αὐτὰ εἶναι αἱ λεγόμεναι Ὀάσεις ἢ Αὐάσεις. Μακάριοι οἱ διερχόμενοι τὴν ἔρημον τοῦ βίου, ὅσοι δὲν κατὰ νύκτωρ ἀπῆλθον αὐτῶν τὰς δυνάμεις κυνηγοῦντες τὰς ἀπατηλὰς ἐκείνας τῆς ὀπτικῆς σκιάς, ἀλλὰ ἐπέτυχον τελευταῖον ὅασιν τινα, ἵνα ἀναπαύσῃσι τὸ κεκμηκός αὐτῶν σῶμα, ἵνα δροσίωσιν τὴν διψαλέν ψυχὴν! Μακαριώτεροι δὲ, ὅσοι, μετὰ βραχεῖαν ἀναψυχὴν, δὲν ἠναγκάσθησαν νὰ ἀναλάβωσιν αὐθις τὴν ἐκκλησίαν τῆς ταλαιπώρου ὁδοιπορίας.

Εἰς μίαν τῶν Ὀάσεων τούτων ὁ μέγας τῶν Ἰουδαίων Βασιλεὺς Σολομὼν ἐκτίσεν ἡ τοῦλάχιστον ἐμεγέθυσε καὶ ὠχύρωσε τὴν ἐν τῇ Ἱερᾷ Γραφῇ πολλάκις ἀναφερομένην πόλιν Ταδμοὺρ, τὴν ὁποίαν οἱ Ῥωμαῖοι μετωνόμασαν Παλμύραν· ἀμφοτέρω τὰ ὀνόματα ταῦτα σημαίνουνσι φοινίκων πόλιν, διὰ τὸ πλῆθος τῶν φοινίκων, οἵτινες παρέχουσι σκιάν τινα καὶ θαλερότητα εἰς τὸ πυρίπνουν ἐκεῖνο κλίμα. Ὁ αἶρ τὸν ὁποῖον ἀνέπνεον οἱ κάτοικοι τοῦ παραδείσου αὐτοῦ ἦτο καθαρὸς ἡ χώρα, ποτιζομένη δαψιλῶς, ἀπέβη γόνιμος· ἡ δ' ἐπιτηδεύα θεοῖς τῆς μεταξὺ τῆς μεσογείου θαλάσσης καὶ τοῦ Περσικοῦ κόλπου, μεταξὺ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους καὶ τοῦ Περσικοῦ, κατέστησαν αὐτὴν πρωϊμώτατα μὲν γέφυραν δι' ἧς μετεκομίζοντο εἰς τὴν Εὐρώπην τὰ πλουσιώτατα τῆς Ἰνδικῆς ἐμπορεύματα, βραδύτερον δὲ κυριωτάτην ἀγορὰν τῶν μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ Περσῶν ἐμπορικῶν σχέσεων. Βαθυμῆδον καὶ κατ' ὀλίγον ἡ Παλμύρα ἀπέβη πλουσία καὶ μεγάλη πόλις. Ἐπὶ πολὺν χρόνον αἱ δύο ἰσχυραὶ ἐκείναι μοναρχίαι ἐσεβάσθησαν τὴν ἐλευθερίαν τῆς. Ἀλλὰ καὶ ἀρῶν ὁ Τραϊανὸς, ἐν ἀρχῇ τῆς δευτέρας μετὰ Χριστὸν ἑκατονταετηρίδος περιέλαβε τὴν Παλμύραν εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος, δὲν ἐπαύσεν αὐτὴ ἀκμάζουσα καὶ προαγομένη· ἡ δὲ μέχρι τῶν ἐρήμων ἐκείνων προελάσασα ἑλληνικὴ τέχνη, ἡγειρεν αὐτῇ ναοὺς, καὶ στοάς, καὶ βασιλεία, τῶν ὁποίων τὰ εἴρηκα, καλύπτοντα ἐπιφάνειαν πολλῶν μιλίων, καὶ ἀνακαλυφθέντα, περὶ τὰ τέλη τῆς ἐπτακαίδεκάτης ἑκατονταετηρίδος ὑπὸ τινων Ἀγγλων περιηγητῶν, δὲν ἐπαύσαν ἐκτοτε κινεῖν τὸν θαυμασμόν τῆς περιεργείας καὶ γυμνάζοντα τὰς ἐρεῦνας τῆς ἐπιστήμης.

Τῆς Παλμύρας πολίτης ἐγκριτος ἦτο ὁ Ὀδενάθης. ἔλκων μὲν τὸ γένος ἀπὸ πατέρων ἀξιοθέντων μεγάλων τιμῶν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων Βασιλέων, καὶ αὐτὸς

δὲ, περὶ τὰ μέσα τῆς τρίτης μετὰ Χριστὸν ἑκατονταετηρίδος, κατασταθεὶς ἡγεμὼν τῆς πόλεως ὑπὸ τοῦ αυτοκράτορος Οὐαλεριανοῦ καὶ συναγωνισθεὶς μετ' αὐτοῦ πρὸς τὸν ἰσχυρὸν Βασιλέα τῶν Περσῶν Σαπώρην. Ἡττηθέντος καὶ αἰχμαλωτευθέντος τοῦ αυτοκράτορος ἐκείνου, ὁ Ὀδενάθης ἐπτοήθη τοσοῦτον ὥστε ἐζήτησε τὴν ἐπισκεῖαν τοῦ νικητοῦ. Ὁ Σαπώρης ἐλησμόνησεν εἰς τὴν περίστασιν ταύτην, ὅτι ἡ τύχη δὲν εἶναι πιστὴ εἰς τοὺς ἐπὶ τῇ εὐνοίᾳ αὐτῆς θρασυνομένους καὶ ἠθέλησε νὰ ἐξυδρίσῃ καὶ νὰ ἀπειλήσῃ τὸν ἱκέτην. Ὁ δὲ, θεωρήσας, ὅτι ἀπὸ μόνης τῆς νίκης ἔχει νὰ ἐλπίσῃ τοῦ λοιποῦ σωτηρίαν, ὥρμησεν ἀπηλπισμένος μετὰ τῶν Ἀράβων αὐτοῦ, καὶ τινων Ῥωμαϊκῶν ταγμάτων, κατὰ τοῦ Βασιλέως, τὸν ἠνάγκασε νὰ ἐκχωρήσῃ τῆς Μεσοποταμίας, τὸν ἀφῆρσε τὸν θησαυρόν του, καὶ τι τοῦ θησαυροῦ πολυτιμότερον, τὰς παλλακὰς, ἐνέβαλεν ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ Περσικοῦ κράτους, ἐπολιόρησε τὴν χειμερινὴν τοῦτου πρωτεύουσιν, τὴν Κτησιφῶντα, ἀνεδείχθη εἰς πολλὰς μάχας νικητὴς, καὶ δὲν ἠδυνήθη μὲν νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν αἰχμάλωτον αυτοκράτορα, ἀλλ' ἀνηγορεύθη ὑπὸ τοῦ υἱοῦ καὶ διαδόχου τοῦ Γαλλιανοῦ, ἕνεκα τῶν κατορθωμάτων ἐκείνων, γενικὸς διοικητὴς τῶν κατὰ τὴν Ἀνατολὴν Ῥωμαϊκῶν στρατευμάτων. Ὁ Ὀδενάθης δὲν περιορίσθη εἰς τὸ νὰ περιστείλῃ τὸν Σαπώρην, καὶ, δις πολιορκήσας τὴν Κτησιφῶντα, νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς αὐτὸν τρόμον μέγαν, ἀλλὰ κατέβαλε καὶ τοὺς πολλοὺς Ῥωμαίους στρατηγούς, οἵτινες ἐστάσιασαν τότε ἐν τῇ Ἀνατολῇ κατὰ τοῦ Γαλλιανοῦ, σφετερισθέντες τὸ αυτοκρατορικὸν ἀξίωμα· διότι ἡ ἐποχὴ αὕτη ἦτο ἡ ὀλεθρία ἐποχὴ τῶν τριάκοντα τυράννων, καθ' ἣν ἰσάριθμοι αυτοκράτορες προέκυψαν εἰς τὰ διάφορα τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους μέρη, ὡς ἂν προθυμοποιούμενοι νὰ διευκολύνωσι, διὰ τοῦ κατακερματισμοῦ, τὴν πτώσιν του. Ὁ Γαλλιανὸς, βραβεύων τὰς νέας τοῦ Ὀδενάθου ὑπηρεσίας, ἀνηγορεύσεν αὐτὸν μετ' ὀλίγον καὶ Αὐγουστον, καὶ ἔκοψε νόμισμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὁ νικητὴς τοῦ Σαπώρου εἰκονίζετο σύρων κατόπιν αὐτοῦ τοὺς δεσμίους Πέρσας.

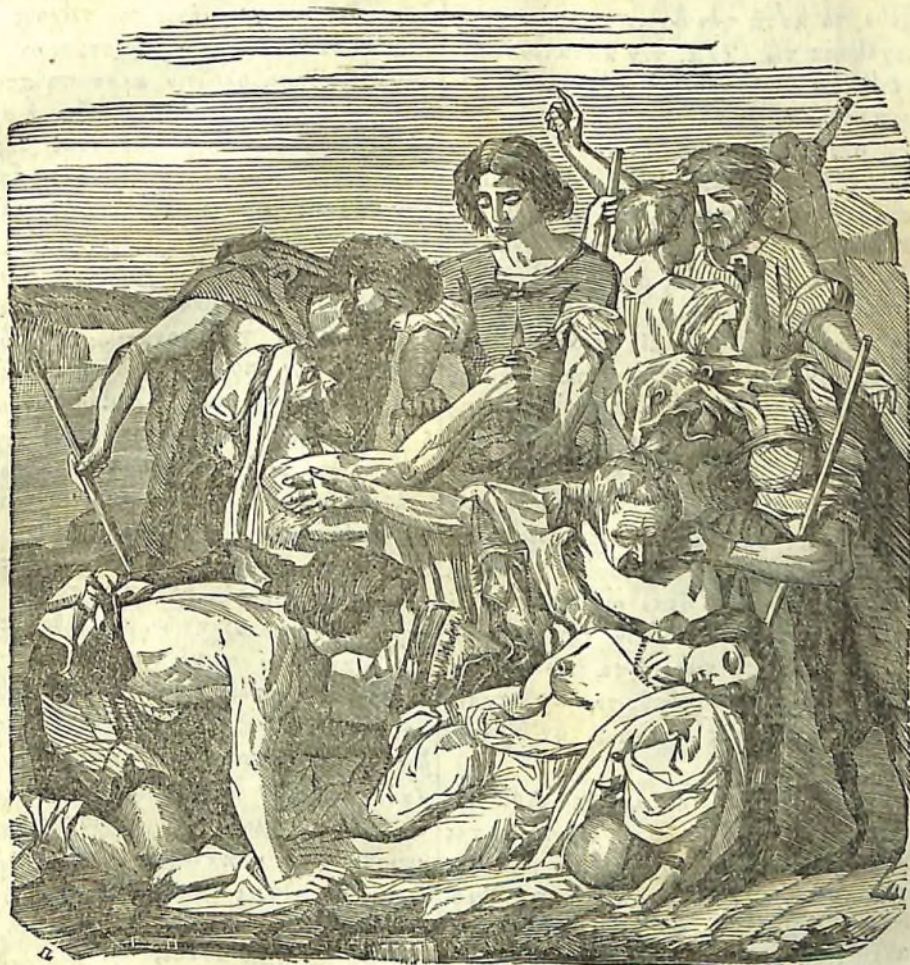
Ἡ Ζηνοβία ἦτο δευτέρα σύζυγος τοῦ Ὀδενάθου αὐτοῦ, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐγέννησε πολλὰ τέκνα, ἐξ ὧν τρεῖς υἱοὶ εἶναι γνωστοὶ εἰς τὴν ἱστορίαν, καὶ εἶναι ἀξιωμακτικῶν μᾶλλον διὰ τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἢ διὰ τὰς πράξεις. Ὁ μὲν ἔφερε τὸ Λατινικὸν ὄνομα τοῦ Ἡρηνιανοῦ, ὁ δὲ τὸ Ἑλληνικόν, τοῦ Τιμολάου, ὁ δὲ τὸ Ἀραβικόν, τοῦ Βαβυλλᾶ. Οἱ γονεῖς αὐτῶν, περιποιούμενοι, ὡς φαίνεται, τὰ τρία ταῦτα γένη τῶν ὑπηκόων των, ἐξεπρωτόπῃσαν ἕκαστον αὐτῶν διὰ τῶν τριῶν ἐκείνων κυρίων στηριγμάτων τῆς ἀρχῆς των. Ἡ Ζηνοβία ἔλεγεν ἑαυτὴν καταγομένην ἀπὸ τῶν Πτολεμαίων τῆς Αἰγύπτου· ὁ θαυμασμός τὸν ὁποῖον ἐδείκνυε πρὸς τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν καθίστησιν εὐλογον, ἂν ὄχι ἀναμφισβήτητον, τὴν ἀξίωσιν ταύτην. Ἀλλ' ἡ σύνεσις, ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ καρτερία τῆς δὲν εἶχον χρεῖαν τοιαύτης γενεαλογίας, διὰ νὰ καταστήσωσιν αὐτὴν ἀξίαν τοῦ ὑπερτάτου ἀξιώματος. Συντελέσασα τὰ μέγιστα εἰς τὴν προαγωγὴν καὶ εἰς τὰ κατορθώματα τοῦ συζύγου τῆς, παρέλαβεν αὐτὴ, ἀν-

τι τῶν υἱῶν τῆς, τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ, ὅτε, ἐν ἔτει 267, οὗτος ἐδόλοφονήθη μετὰ τοῦ πρεσβυτέρου υἱοῦ του Ἡρώδου, (ὃν ἐγέννησεν ἀπὸ ἄλλης συζύγου) ὑπὸ τινος ἀνεψιῦ, ὅστις εἶχε τὴν τὸλμην τῆς κα- κουργίας, ἀλλ' ὅχι καὶ τὴν ἰκανότητά τοῦ νὰ ὤ- φελθῇ ἀπὸ αὐτῆν. Ὁ Γαλλικὸς ἠθέλησε νὰ μὴ ἀναγνωρίσῃ τὴν ἀρχὴν τῆς γυναικὸς ταύτης καὶ ἐ- πεμψε κατ' αὐτῆς τὸν στρατηγὸν Ἡρακλειανόν· ἀλ- λ' ἡ Ζηνοβία, κατατροπώσασα αὐτόν, τὸν ἠνάγκασε νὰ ἐπανέλθῃ ἀπραχτός.

Ἐπὶ τοῦ Κλαυδίου, ὅστις διεδέχθη τὸν Γαλλι- κόν, ἡ γυνὴ αὕτη, ὠφελθεῖσα ἀπὸ τῶν ἀδιαλείπτων περισπασμῶν τοὺς ὁποίους προσξένουν εἰς τὸν γενναῖον

θῶν τὰ ἐν Αὐγύπτῳ συμβαίνοντα, προσῆλθεν αὐτόθι μετὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ καὶ ἐπεχείρησε νὰ κα- ταλύσῃ τὸ κράτος τῆς Ζηνοβίας, ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν ἐγχωρίων ὅσοι ἐξ ἀρχῆς ἐπέκρουον τὴν ἀρχὴν τῶν Παλμυρηνῶν καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐκινδύνευσαν τῶντι οὗτοι νὰ ἐκδληθῶσι τῆς χώρας· ἀλλὰ μετ' ὀ- λίγον, ὁ Τιμαγένης, δι' ἐπιτιγδαίου στρατηγήματος, διέφθειρε τοὺς τε ἀντιπολιτευομένους Αἰγυπτίους καὶ τὸν Προβάτον, καὶ ἐπαχίωσε τὸ τῆς Ζηνοβίας κράτος.

Τότε ἡ γυνὴ αὕτη, ἥτις ἤρχεν ἤδη ἀπάσης τῆς Συρίας καὶ τῆς Αἰγύπτου, ἐμελέτησεν ἐτι μεγαλή- τερα βουλευμάτα, καὶ, ὡς πάλαι ποτὲ ὁ Μιθριδάτης, ὠνεύρευθη ὅτι δύναται νὰ στήσῃ τὸν θρόνον αὐτῆς

ἐκείνον αὐτοκράτορα οἱ Γοτθικοὶ πόλεμοι, ἐπεξέτεινεν ἐτι μᾶλλον τὸ κράτος αὐτῆς. Διὰ τινος Τιμαγένης, Αἰγυπτίου ἀνδρός, προσοικειωθείσα μερίδα τινὰ τῶν τούτου ὁμογενῶν, ἐπεμψεν εἰς τὴν Αἴγυπτον τὸν στρατηγὸν αὐτῆς Ζάβδαν μετὰ ἑπτὰ μυριάδων Παλ- μυρηνῶν, Σύρων καὶ Βαρβαρῶν, διὰ νὰ καταλάβῃ καὶ τὴν πλουσίαν ταύτην χώραν. Ὁ ἀντίπαλος τῶν Αἰ- γυπτίων μερὶς ἠθέλησε ν' ἀνισταθῇ, ἀλλὰ κατεβλή- θη ὑπὸ τῶν Παλμυρηνῶν, οἵτινες, καταλιπόντες φρουρὰν πεντακισχιλίων ἀνδρῶν, ἀνεχώρησαν. Ὁ Ῥω- μαῖος ναύαρχος Πρόβατος, ὅστις εἶχε ἀποσταλῇ ὑπὸ τοῦ Κλαυδίου κατὰ τῶν διὰ θαλάσσης ἐπελθόντων εἰς τὰ διάφορα παράλια τοῦ κράτους Γότθων, μα-

ἐπὶ τοῦ Καπιτωλίου αὐτοῦ. Ἐπὶ δὲ τούτῳ συνεννοή- η μετ' ἄλλης τινὸς γυναικὸς μεγαλοφυᾶς, τῆς Γα- λατίδος Οὐϊκτωρίας, ἥτις, μήτηρ καὶ μόμμη δύο ἐκ- τῶν τριάκοντα ἐκείνων τυράννων, ἀνηγόρευσε, μετὰ τὸν θάνατον αὐτῶν, δύο ἀλλεπαλλήλως ἐτέρους Αὐ- γούστους, ἐξ ὧν ὁ τελευταῖος Τέττικος, ἐπὶ πέντε ἔτη ἐμονάρχησε τῆς Γαλατίας. Αἱ δύο ἡγεμονίδες ἀπεφάσισαν νὰ ἐπέλθωσι ἀπὸ δύο ἀντιθέτων ἄκρων ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν, ἡ μὲν ἀπ' ἀνατολῶν, ἡ δὲ ἀπὸ δυσμῶν καὶ ἤδη ἡ Ζηνοβία ἐπεχείρησε τὴν κατὰ- κτησιν τῆς μικρᾶς Ἀσίας. Ἡ Καππαδοκία καὶ ἡ Βιθυνία ὑπετάχθησαν εἰς αὐτήν, περὶ τὰ τέλη τῆς τοῦ Κλαυδίου βασιλείας καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς τοῦ δια-

δόχου του ἐκείθεν δὲ ἡ εἰς τὴν Εὐρώπην διαπεραίωσις ἦτο πρόχειρος.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἡ Ζηνοβία ἐπὶ πενταετίαν ἤδη ἐδασίλευε τῆς Ἀνατολῆς· ἡ Ἀρμενία, ἡ Περσία, ἡ Ἀραβία ἐφοβούντο τὴν δύναμιν αὐτῆς καὶ ἐπεζήτουν τὴν συμμαχίαν· ἡ ἐσωτερικὴ ἀναρχία καὶ οἱ ἐξωτερικοὶ περισπασμοὶ ὅν ὦν κατετρώχετο τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος ἐφαίνοντο ὅτι θέλουν εὐκολύνει ἂν ὅχι τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ μεγάλου ἐκείνου τῆς Ζηνοβίας βουλευμάτος, τοῦλάχιστον τὴν παγίωσιν τῆς ἀρχῆς, ἣν ἐν Ἀσίᾳ καὶ ἐν Αἰγύπτῳ κατεσκεύασεν. Ἀλλὰ ἐτι ἀπὸ τοῦ 270 ἐδασίλευσεν ἐν Ῥώμῃ ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος ὅστις ἐμελλε νὰ λάβῃ τὸ τοῦ ἀνορθωτοῦ τοῦ κράτους ἐπώνυμον καὶ ἅμα ἀσφαλίσας ὡπσοῦν τὰ κατὰ τὴν δύσιν πράγματα, ὁ Αὐρηλιανὸς ἐπεχείρησε τῷ 272, τὴν κατατρόπωσιν τῆς γυναικὸς, ἐνώπιον τῆς ὁποίας δύο Ῥωμαῖοι αὐτοκράτορες ἠναγκάσθησαν νὰ κλίνωσι τὸν αὐχένα.

Δὲν ἤξεύρομεν διατί ἡ Ζηνοβία δὲν ἀντεπεξῆλθεν εἰς τὸν Αὐρηλιανὸν ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ, ἀλλὰ συνεκέντρωσε τὸν στρατὸν αὐτῆς περὶ Ἀντιόχειαν. Τοῦτο εἶναι τόσῳ μᾶλλον παράδοξον, ὅσω τὰ Τύανα τῆς Καππαδοκίας, καὶ τοὶ εἰς τὰς ἰδίας δυνάμεις ἐγκαταλειφθέντα, ἀντέστησαν ἐπιμόνως. Τὸ πρόσκομμα τοῦτο ἔφερε τὸν γενναῖον Ἰλλυριὸν εἰς τοιαύτην ἀγανάκτησιν, ὥστε ὡμοσεν, ὅτι δὲν θέλει ἀρῆσαι σκύλον ζωντανὸν εἰς τὴν πόλιν. Διὰ προδοσίας ἐνός τῶν Τυανέων, τοῦ Ἡρακλάμμωνος, ἐγένετο τελευταῖον κύριος αὐτῆς, καὶ τότε ἀνεδείχθη πᾶσα ἡ σύνεσις καὶ πᾶσα ἡ ἀρετὴ τοῦ Αὐρηλιανοῦ. Ἀποτροπιαζόμενος τὸν προδότην, καὶ τοὶ τηλικαύτην προσεγγιζόμενα αὐτῷ ὑπηρεσίαν, διέταξε νὰ τὸν φονεύσῃ· τῶν δὲ λοιπῶν πολιτῶν ἐφείσθη· καὶ ὅταν οἱ στρατιῶταί του, ἐνθυμίσαντες εἰς αὐτὸν τὸν ὅρκον, ἐζήτησαν νὰ παραδοθῶσιν εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἡ τε πόλις καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῆς «δὲν ὡμοσα τοιοῦτόν τι, ἀπάντησεν ὁ Αὐρηλιανός· φονεύσατε τοὺς σκύλους, ἀν θέλετε, τοῦτο σὰς τὸ ἐπιτρέπω.»

Οὕτω δὲ γενόμενος κύριος τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ὁ Αὐρηλιανὸς ἐνέβηκεν εἰς τὴν Συρίαν. Ἡ τύχη τῆς ἀνατολῆς ἐκρίθη εἰς δύο μεγάλας μάχας, ὧν μία μὲν συνεκροτήθη περὶ Ἀντιόχειαν, ἡ δὲ ἄλλη περὶ Ἐμεσον. Εἰς ἀμφοτέρως ἡ Ζηνοβία παρέστη ἐμψυχούσα τὰ τάγματα αὐτῆς, ὧν ἡγεῖτο ὁ ἐπιτήδειος Ζάβδας, ὁ τῆς Αἰγύπτου κατακτητής. Ἀλλ' ἐὰν δις τὸ κατὰφρικτον τῶν Παλμυρηνῶν ἵππικὸν ἔτρεψε τοὺς ἐλαφρότερον ὡπλισμένους ἵππους τοῦ Αὐρηλιανοῦ, δις ἡ φοβερὰ τῶν λεγεῶνων σπάθη κατετρόπωσε τὸ ψιλὸν τῆς Ζηνοβίας πεζικόν, τὸ ὁποῖον, ἀπαξ ἐξαντλήσαν τὰ βέλη αὐτοῦ, δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀντισταθῇ εἰς τὸ ἀνεξάντλητον ὄπλον τῶν Ῥωμαϊκῶν ταγμάτων. Μετὰ τὴν περὶ Ἐμεσον ἦτταν, ἡ βασιλὶς ἐκλείσθη εἰς τὴν πρωτεύουσάν αὐτῆς, καὶ, διὰ παντὸς τρόπου παρασκευασθεῖσα εἰς γενναίαν ἀμυναν, ἤλπισεν ὅτι ἡ ἀμυνώδης ἐντολή ὑπὸ τῆς ὁποίας ἡ Παλμύρα περιεζωννύετο δὲν εἴη ἐπιτρέψει εἰς τὸν ἀντίπαλον αὐτῆς μακρὰν πολιορκίαν.

Τὸ ἐπιχειρήμα τοῦτο ἀπέβη τῶντι δυσχερέστα-

τον· ἡ πόλις ἦτο ὀχυρά· ἡ προμήθεια τῶν τροφίμων δυσχερής· οἱ νομάδες Ἀραβες παρηνώχλουν ἀδιαιέπτως τὸ στρατόπεδον, καὶ οἱ ἄλλοτε πολέμιοι τῆς Ζηνοβίας Πέρσαι ἐσπεύδον εἰς βοήθειαν αὐτῆς, κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐκείνου, εἰς τὴν ἀποτυχίαν τοῦ ὁποίου εἶχον μέγιστον συμφέρον. Ὡστε ὁ Αὐρηλιανὸς δὲν ἔλεγεν ὑπερβολὰς, ὅτε ἀπὸ τῶν πυλῶν τῆς Παλμύρας ἔγραψε πρὸς τὴν ἐν Ῥώμῃ βουλὴν τὴν ἀξιωματικόν· «τὴν αὐτὴν ἐπιστολήν· ὁ δὲ ἄνθρωπος, τῶν Ῥωμαίων λέγει, ὁμιλεῖ μετὰ περιφρονήσεως περὶ τοῦ πολέμου αὐτοῦ, τὸν ὁποῖον πρὸς γυναικὰ διεξάγω· ἀλλὰ δὲν γνωρίζει οὔτε τὸν χαρακτήρα, οὔτε τὴν δύναμιν τῆς Ζηνοβίας. Δὲν εἴμπορεῖτε νὰ φαντασθῆτε τὸ μέγεθος τῶν παρασκευῶν τῆς ἡ Παλμύρας βρίθει βελῶν, λίθων καὶ ὀπλῶν παντὸς εἴδους· δὲν ὑπάρχει μέρος τοῦ τείχους μὴ ὠχυρομένον ὑπὸ τριῶν ἢ τεσσάρων βελοστάσεων· ἄλλαι δὲ πάλιν μηχαναὶ πυροβολοῦσιν ἀκαταπύστως. Τὴν δὲ ἀνδρείαν τῆς Ζηνοβίας διπλασιάζει ἡ ἀπελπισία. Ἀλλὰ πέποιθα εἰς τοὺς προστάτας τῆς Ῥώμης θεοὺς, τοὺς μέχρι τοῦδε εὐλογήσαντας ἀπάσας ἡμῶν τὰς ἐπιχειρήσεις.» Ὁ Αὐρηλιανὸς μάλιστα δὲν ἐδίστασε νὰ ὑποσχεθῇ εἰς μὲν τὴν βασιλίδαν βίον ἄνετον, εἰς δὲ τοὺς πολίτας τὴν ἐπικύρωσιν ὅλων αὐτῶν τῶν δικαίων, ἐὰν παραδοθῶσιν. Ἀποβληθείσης δὲ τῆς προτάσεως μεθ' ὕβρεως, δι' ἀποκρίσεως. τὴν ὁποίαν λέγουσιν ὅτι συνέταξεν ἡ χεὶρ ἡ γράψασα τὴν περὶ ὕψους ἀθάνατον πραγματείαν, ὁ αὐτοκράτωρ ἐδιπλασίασε τοὺς ἀγῶνας αὐτοῦ· οἱ ἐπελθόντες εἰς βοήθειαν τῆς πόλεως Πέρσαι ἀπεκρούσθησαν· οἱ Ἀραβες ἐδαμάσθησαν· τροφαὶ ἄφθογοι συνέρρευσαν εἰς τὸ στρατόπεδον· ὁ γενναῖος Πρόβος, ὅστις εἶχε σταλῇ πρὸς ἀνάγκησιν τῆς Αἰγύπτου, κατορθώσας τὸ ἔργον τοῦτο, ἠῤῥησε τὴν δύναμιν τῶν πολιορκητῶν, προσελθὼν πρὸς αὐτοὺς μετὰ τῶν νικηφόρων αὐτοῦ ταγμάτων.

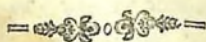
Τότε ἡ Ζηνοβία ἀπλησίθη νὰ ἀνθέξῃ πλείοτερον, καὶ ἀπεφάσισε νὰ φύγῃ πρὸς τοὺς Πέρσας, ἐν, τῇ συνδρομῇ αὐτῶν, παραγάγῃ νέαν εἰς τοὺς Ῥωμαίους πράγματα ἐπιβῶσα δὲ ἐπὶ μιᾷ ἐκ τῶν καμῆλων ἐκείνων, «αἱ δὲ καμῆλων εἰσὶ τάχιςται καὶ ἵππους ὑπερέχουσιν τάχει», κατώρθωσε νὰ ἐξέλθῃ τῆς πόλεως καὶ εἶχεν ἤδη φθάσει εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Εὐφράτου, ὅτε συνελήφθη ὑπὸ τοῦ ἐλαφροῦ ἵππικου, τὸ ὁποῖον εἶχε πεμφθῇ κατόπιν αὐτῆς, καὶ προσήχθη εἰς τὸν Αὐρηλιανόν.

Ἐρωτηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ, πῶς ἐτόλμησε νὰ ἔξῃ ὅπλα κατὰ Ῥωμαίων αὐτοκράτορων, ἀπάντησεν εὐλαβῶς ἅμα καὶ γενναίως· «ὁ δότι, εἶπεν, ἤθελον αἰσχυνθῇ νὰ θεωρήσω ὡς αὐτοκράτορας Ἰαλλιηνούς καὶ Αὐρελούς· σὲ ὅμως, ἀναγνωρίζω ὡς νικητὴν καὶ δεσπότην μου.» Οὐ δὲ πιστεύομεν τὸ θρυλούμενον, ὅτι, διὰ νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν τῆς, ἀπέδωκεν ὅλων τῶν πράξεων αὐτῆς τὴν εὐθύνην εἰς τοὺς φίλους αὐτῆς καὶ ἰδίως εἰς τὸν περιώνυμον Λογγίνον. Ἄν ἅπας ὁ προηγούμενος αὐτῆς χαρακτήρ δὲν ἤθελεν εἶναι ἱκανὸς νὰ ἀπαλλάξῃ αὐτὴν ἀπὸ τῆς κατηγορίας ταύτης, τοῦτο καὶ μόνον, ὅτι θανάτου κίνδυνος ἀληθὺς οὐδέποτε ἠδύνατο νὰ ὑπάρξῃ, ἀρκεῖν κατὰ τὴν

ση πρόδηλον τὴν συκοφαντίαν. Ἡ Ζηνοβία εἶχε βεβαίως ἀρκετὸν νοῦν, ὥστε νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι ὁ Αὐρηλιανὸς δὲν θέλει στερήσει ἐαυτὸν δωρεάν τῆς εὐχαριστήσεως τοῦ νὰ κοσμήσῃ δι' αὐτῆς τὸν θρίαμβον, τὸν ὁποῖον ἐμελλε νὰ τελέσῃ εἰς Ῥώμην. Θύματα τῆς αὐστηρότητός του δὲν ἠδύναντο νὰ γίνωσιν εἰμὴ οἱ ὑπουργοί της· εἰς τούτων ἦτο καὶ ὁ Αὐργίνος, ὅστις ἐπορεύθη πρὸς τὸν θάνατον, ἐλεῶν τὴν τύχην τῆς βασιλίδος αὐτοῦ καὶ παραμυθῶν τοὺς θρηγούντας φίλους, μετ' ἀταραξίας ψυχῆς ἀποδεικνυούσης, ὅτι ὑπάρχει ἐνλόγους ὕψος, τὸ ὁποῖον δὲν εἰμποροῦσι νὰ ἐκτιμήσωσι καὶ νὰ ὀρίσωσιν εἰμὴ ἐκεῖνοι οἵτινες καὶ ἐν ἐργοῖς δύνανται μέχρις αὐτοῦ νὰ μετεωρισθῶσιν.

Περὶ τῆς μετέπειτα αὐτῆς τύχης διχογνωμοῦσιν οἱ ἱστορικοί. Ὁ Ζώσιμος λέγει ὅτι ἀπέθανε καθ' ὁδὸν, ἐνθ' ἀπῆγετο εἰς Ῥώμην, εἴτε ὑπὸ νόσου, εἴτε ἀποκαρτερήσασα· ἀλλὰ τὸ πιθανώτερον εἶναι, ὅτι παρηκολούθησε τὸν πολυτελεῆ θρίαμβον, ὃν ἐτέλεσεν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ ὁ Αὐρηλιανός, περὶ τὰ τέλη τοῦ 273 ἔτους, ἐπὶ τοῖς κακορθώματιν αὐτοῦ. Ἡ Ζηνοβία ἐπορεύθη εἰς τὸν θρίαμβον τοῦτον πεζῇ, φέρουσα περὶ τὸν τράχηλον ἄλυσιν χρυσῇν· κατόπιν της ἤρχετο τὸ μεγαλοπρεπὲς ἄρμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἤλπισέ ποτε νὰ εἰσέλθῃ εἰς Ῥώμην· ἀμέσως δ' ἐμπροσθεν αὐτῆς ἐβάδιζεν ὁ Τέτρικος, (ἡ οὐκωρορία εἶχε προκποθάνει) τὸν ὁποῖον κατέλυσε ὁ Αὐρηλιανός· ἄμα ἀνακάμψας ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς καὶ μετὰ τοῦ ὁποίου πρὸ δύο ἐτῶν συνεννοεῖτο ἡ Ζηνοβία, πῶς ταχύτερον καὶ ἀσφαλέστερον δύνανται νὰ φθάσωσιν εἰς Ῥώμην· ἐφθασάν δὲ τῶνόντι καὶ συναπνηντήθησαν, ἀλλ' ὅχι ὅπως ὠνεῖρεῦντο.

Ὁ αὐτοκράτωρ ἐχάρισεν ἔπειτα εἰς τὴν Ζηνοβίαν λαμπρὰν ἀγροτικὴν ἐπαυλιν εἰς Τίβουρα, οὐ μακρὰν τῆς Ῥώμης· ἡ βασιλὶς πῆς Συρίας ἐδέχθη μετ' ὀλίγον ἐκεῖ τὰ ἦθη τῶν Ῥωμαίων δεσποινῶν· αἱ θυγατέρες της συνεζεύχθησαν ἄνδρας ἐπιστήμους καὶ ἡ οἰογένηιά της ἐσώζετο ἔτι ἐν τῇ πέμπτῃ ἑκατονταετηρίδι. Ἐκ τῶν υἱῶν της, οἱ μὲν δύο πρῶτοι ἀπέθανον νεώτατοι· τοῦ δὲ τρίτου Βαβαλλάθ τὸ ὄνομα ἀναφέρεται εἰς μετάλλιον ἠνωμένον μετὰ τοῦ Αὐρηλιανοῦ Αὐγούστου, ἐξ οὗ συμπεραίνουσιν ὅτι, ἀφοῦ παρηκολούθησε τὸν θρίαμβον τοῦ νικητοῦ, ἔλαβεν ἀπὸ αὐτὸν μικράν τινα πολιτείαν, τὴν ὁποίαν ἐκυβέρνησεν ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ αὐτοκράτορος.

ΠΕΡΙ ΥΠΝΟΒΑΤΩΝ

ὑπὸ *Ι. Δε Κιγάλλα.*

Ἡ λέξις ὑπνοβάτης σημαίνει κατὰ τὴν φιλολογικὴν αὐτῆς σημασίαν τὸν καθ' ὕπνου βαδίζοντα· ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἱατρικῆς ἐκλαμβάνεται πλατύτερον, σημαίνουσα

οὐ μόνον τὸν περιπατοῦντα ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν ἐν ὕπνῳ ἀντιλαμβανόμενον αἰσθητικῶν ἐντυπώσεων, ἢ ὅπως δῆποτε ἐνεργοῦντα. Ποιοῦσι δὲ ταῦτα οἱ ὑπνοβάται συνεπεία νευρικοῦ τινος πάθους ὑπνοβασία καλούμενου, οὗ τινος τὴν κυρίαν παθολογικὴν κατάστασιν ἀγνοοῦμεν μέχρι τῆς σήμερον.

Ἐν γένει οἱ πάσχοντες ὑπνοβασίαν κοιμῶνται κατ' ἀρχάς ἡσυχῶς καὶ τακτικῶς ὡς πάντες οἱ ὑγιεῖς. Ἀλλὰ μετὰ παρελευσίν τινων ὥρων καταλαμβάνονται συνήθως ὑπὸ ἀνησυχίας τινος ὀλίγα λεπτά διαρκούσης, καὶ εἴτα ἐγείρονται καὶ περιφέρονται ἔχοντες τοὺς ὀφθαλμοὺς ποτὲ μὲν ἠνεωγμένους ποτὲ δὲ κλειστούς, καὶ τὸ βλέμμα ἐνίοτε μὲν ἀτενὲς καὶ ἀσκοπον, ἄλλοτε δὲ περιπλανώμενον καὶ πανδερεῖς, ἱκανὸν νὰ διακρίνῃ τὰ περὶ ἀντικείμενα. Ὅπως δῆποτε ὅμως καὶ ἂν ἔχωσι τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἐνεργοῦσι πάντοτε μετ' ἀκριβείας τὰς συνήθεις αὐτῶν ἐργασίας, ἢ ἄλλας τὰς ὁποίας προσεχεδίασαν ἀφ' ἐσπέρας ἢ κατὰ τὴν πρὸ αὐτῆς. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ τινες μηδὲν τακτικὸν ἐνεργούντες, οἵτινες, παρασυρόμενοι ἀπὸ τὰς ἀσυνδέτους ὄνειροπολήσεις των, ἐκφράζουσι διὰ κινήσεων, σχημάτων καὶ λόγων τὰς ἀτάκτους καὶ ἀλλοκότους φαντασιοκοπίας τοῦ ἀτελοῦς αὐτῶν ὕπνου. Οἱ τοιοῦτοι δίδουσι πρὸ πάντων ἀφορμὴν εἰς τοὺς περιεστώτας νὰ πλάττωσι τὰ τεράστια διηγήματα τὰ ὁποῖα πολὺ λάκεις περὶ ὑπνοβατῶν ἀπαντῶμεν καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἱατρικοῖς συγγράμμασι. Καὶ τῶνόντι πόσον ὀλιγώτερον ἠθέλομεν ἐξίστασθαι ἀκούοντες τὰ περὶ ὑπνοβατῶν ἀναφερόμενα ἂν ἐξετίθετο ἡ ἀλήθεια κατ' ἀκρίβειαν καὶ καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἀπλότητα! Ἀναμφιβόλως οἱ ἐντελεῖς ὑπνοβάται περιπατοῦν ἀσφαλῶς καὶ ἀφόβως εἰς τοὺς τόπους οὐστinas γνωρίζουσιν ἔξυπνοι, ἀλλ' εἰς ἐκείνους τοὺς ὁποίους δὲν γνωρίζουσι περιπατοῦσι ταλαντεύμενοι καὶ ψηλαφοῦντες. Προχωροῦσι πάντοτε μετ' ἀφοβίας καὶ θάρρους, διότι ἡ ὄρασις δὲν τοῖς ἀνακαλύπτει τοὺς ἐπικειμένους κινδύνους, καὶ ἐκτελοῦσιν ἢ ἀποπερατοῦσιν ὅσα τὴν προτεραίαν προσεχεδίασαν ἢ καὶ εἶχον ἤδη ἀρχίσει, διότι εὐρίσκεται προκτελημένη ἡ φαντασία των. Ἐνὶ λόγῳ ὁ ὑπνοβάτης δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἄνθρωπος κοιμώμενος ἐν μέρει καὶ οὐχὶ ὀλοσχερῶς, καὶ πρὸς τούτοις νὰ παραβληθῇ, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Σανδράς, μετὰ τοὺς παράφρονες ἐκείνους οἵτινες διηγοῦνται καὶ ἐνεργοῦσι πράγματα οὐδόλως συναρμοζόμενα, οὐδὲ σέβειν τινα ἔχοντα πρὸς τὰ περὶ αὐτοὺς ἢ τὴν παροῦσαν αὐτῶν κατάστασιν, ἀλλὰ πάντοτε περιοριζόμενοι ἐντὸς τοῦ συνήθους τρόπου τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν προγενεστέρων ἐξελών των.

Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀρχίξῃ νὰ καταλαμβάνεται ὑπὸ τοῦ ὕπνου, αἱ κρίσεις καὶ αἱ ἰδέαι αὐτοῦ συγχέονται καὶ ἐξαλείφονται, ἡ διανοητικὴ ἐργασία διακόπτεται, ἡ προσοχὴ διασπάται, καὶ αἱ δυνάμεις τοῦ ἐγκεφάλου ἡρεμοῦσι. Ταυτοχρόνως αἱ αἰσθήσεις παύουσι τὰς λειτουργίας των καὶ σβέννυνται κατὰ σειρὰν σταθερῶς σχεδὸν ὀρισμένην. Οὕτως ἡ αἰσθησις ἢ πρῶτον πασῶν τῶν ἄλλων ἀποσβέννυμένη, εἶναι ἡ ὄρασις, δευτέρα ἡ ὁσφησις, καὶ τρίτη ἡ γεῦσις· μετὰ ταύτας δὲ ἡ ἀκοή καὶ ἐπὶ τέλους ἡ ἀφή. Ἀπὸ δὲ τῆς

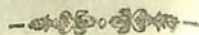
«Όταν ἐν τῇ ὑπνοβασίᾳ του ἐλάμβανε μέρος εἰς τὴν συναναστροφὴν ἀπὸ τὰ ἀκριβῶς εἰς ὅλας τὰς ἐρωτήσεις, καὶ κάλλιστα ἀπέφευγε ν' ἀποκριθῇ εἰς πᾶσαν τοιαύτην ἀποπῶν.

«Τὴν νύκτα καὶ ἐνίοτε τὴν ἡμέραν, ὅταν δὲν διακόπτετο ἡ προσοχή του ἀπὸ τὰ περὶ αὐτὸν ἀντικείμενα, ἐπηρεαζομένη μετ' ἐπιμονῆς εἰς ἓν καὶ μόνον ἀντικείμενον. Οὕτως ἐν τινι ὑπνοβατικῷ παροξυσμῷ συμβάντι κατὰ τὴν ἐνδεκάτην τῆς νυκτὸς ὥραν, ἠθέλησε νὰ ἐνσυχοληθῇ εἰς ἀνάγνωσιν. Ἀλλὰ μὴ δύνηθαι ν' ἀνάψῃ φῶς ἠθέλησε νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τινος ταχίτην κατοικοῦντα ὑπὸ τὸ δωμάτιόν του, καὶ ἔχοντα τὴν θύραν τῆς κατοικίας του εἰς τὴν δημοσίαν ὁδὸν ὑπὸ τὸ παράθυρον τοῦ ὑπνοβάτου. Ἐπιθυμῶν, φάνεται, νὰ φθάσῃ ταχέως εἰς τὴν θύραν αὐτήν, ἔδωσε τὴν μίαν ἀκρὰν ἐνὸς χειρομάκτρου περὶ τὸ παράθυρόν του, καὶ ζωσθεὶς διὰ τῆς ἄλλης ἐκρεμάσθη, καὶ οὕτω καταβάς ἔκρουε τὴν θύραν με τοὺς πόδας του, ὅτε ἰδὼν αὐτὸν εἰς τῶν παρικοῦντων συμμαθητῶν μας ἐσπευσε νὰ μὲ εἰδοποιήσῃ καὶ δραμόντες τὸν καταβιβάσαμεν καὶ τὸν ἐξυπνίσσαμεν.

«Ἀλλοτε δὲ συνέβη τὸ ἐφεξῆς. Συνείθισα (προστίθεισιν ὁ αὐτὸς Πιχῶνος) νὰ συχνάζω εἰς τὰς ἰατρικὰς ἐπισκέψεις τοῦ στρατιωτικοῦ νοσοκομείου, ὃ δὲ Α. . . μ' ἔλεγε πολλάκις ὅτι ἐπεθύμει νὰ ἐπιτύχῃ καιρὸν διὰ νὰ μὲ συνοδεύσῃ. Ἦλθε λοιπὸν μίαν πρωΐαν ὑπνοβατῶν εἰς τὸ δωμάτιόν μου, λέγων μοι: — Ποῦ θὰ ὑπάγῃς; — Κἀγὼ — Εἰς τὸ στρατιωτικὸν νοσοκομεῖον. — Κἀκεῖνος — Σήμερον δὲν ἔχω ἐργασίαν, διὸ θέλω σὲ συνοδεύσει. Καὶ οὕτω διευθύνθημεν ὁμῶς εἰς τὸν πρὸς τὸν ὄρον χωρὶς κανεὶς καθ' ὅδον νὰ γνωρίσῃ ὅτι εὐρίσκετο εἰς κατὰστασιν ὑπνοβασίας. Ἐρχήσαμεν τὴν ἐπίσκεψιν καὶ ὁ ὑπνοβάτης μᾶς ἠκολούθει μέχρι τέλους χωρὶς ὅμως νὰ προσέξῃ πολὺ, διότι εἰς τῶν συντρόφων μας καὶ σχετικῶν του, γνωρίσας τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ ὑπνοβατικὴν κατὰστασιν, τὸν παρετήρει ἀσκαρδαμυκτῇ ὑπομειδιῶν, ὅπερ τὸν δυσχερῆσθες τοσοῦτον ὥστε εἰς πᾶσαν στιγμὴν πλησιάζων μὲ ἔλεγε χαμηλῇ τῇ φωνῇ — «Αὐτὸς ὁ ἡλίθιος νομίζει ὅτι κοιμῶμαι.» — Μετὰ δὲ τὴν ἐπίσκεψιν καταβάντες περιφερόμεθα εἰς τὴν πλατεῖαν Πευροῦ, καὶ ὁ ὑπνοβάτης ὅστις μᾶς συνόδευε ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν λαμβάνων μέρος εἰς τὴν συνουσίαν, ἐβάδιζε παρὰ τὰς ἀκρὰς τοῦ τείχους τοῦ ὁρίζοντος τὴν πλατεῖαν, ὅτε αἰφνης πηδᾷ ἐπὶ τοῦ γείσου τοῦ αὐτοῦ τείχους τὸ ὅποιον ἐξεῖχεν ἀνυψούμενον 15 — 20 πόδας ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θύρας, καὶ ἤρχισε νὰ βαδίζῃ ἐπ' αὐτοῦ. Καταπτοηθέντες δὲ ἐκ τοῦ θαύματος τοῦτου ἐσπεύσαμεν ἀμέσως νὰ τὸν καλέσωμεν, ἀλλ' οὗτος οὐδεμίαν ἀκρόασιν ἔδωκεν εἰς τὰς φωνὰς μας. Μὴ τολμῶντες νὰ τὸν πλησιάσωμεν ἐμείναμεν εἰς ἀμνηχανίαν ἀποροῦντες τί νὰ πράξωμεν ἀλλὰ σκεφθεὶς ἐγὼ ὠρμώτερον, ἐξήγαγόν ἐκ τοῦ χαρτοφυλακίου μου μίαν ἐπιστολὴν, καὶ ἐπροσποίηθην ὅτι ἀνεγίνωσκα μετ' ἐπιστασίας ἀξιοπεριεργόν τι ἄρθρον. Τότε αὐτὸς κινήθεις ἀπὸ περιέργειαν κατέβη καὶ μᾶς ἐπλησίασεν· ἐγὼ δὲ ἀπαύτως αὐτὸν ἐκ τῆς ζώνης τὸν ἐκράτουν σφιγντῶς ἕως οὗ ἐξυπνήσεν.

«Εἶπον ἤδη καὶ ἀνωτέρω ὅτι ὁσάκις ἐντύπωσιν τις ἐνέργει δραστηρίως ἐπὶ τῆς φαντασίας αὐτοῦ, τότε συνήθως προτεβάλλετο ὑπὸ τῆς ὑπνοβασίας. Οὕτω μίαν ἐσπέραν καθ' ἣν εἶχε παρευρεθῇ εἰς τὸ θέατρον, ὅπου τὸ παρασταθὲν δράμα εἶχε παυχθῇ μετὰ πλείστης ἐπιτυχίας, ἠγέρθη περὶ τὸ μεσονύκτιον ἐκ τῆς κλίνης του, καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν θύραν τοῦ δωματίου μου ἤρχισε νὰ μοὶ ὁμιλῇ περὶ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος δράματος, φανταζόμενος ὅτι εἰσέτι παρευρίσκετο εἰς τὸ θέατρον, καὶ ὅτι νέος τις σχετικὸς μας Φαγυέτος τ' ὄνομα, ἐστάθη ἔμπροσθεν ἡμῶν παρεμποδίζων εἰς ἐμὲ τὴν θέαν τῆς σκηνῆς, διὸ διακόψας τὴν μετ' ἐμοῦ ὁμιλίαν του ἀνέκραξε μετὰ θυμοῦ — «Φύγε ἀπ' ἐμπρός, Φαγυέτε, διότι ἐμποδίζεις τὸν Πιχῶνα νὰ ἰδῇ τὴν παράστασιν.»

«Ἀφοῦ ἐξύπνα οὐδόλως πλέον ἐνθυμεῖτο τὰ ἐν τῇ ὑπνοβασίᾳ συμβάντα, ἀλλ' εἰς τὸν ἐπόμενον παροξυσμὸν ἐνθυμεῖτο ἐκ νέου ὅσα εἶχεν εἰπεῖ ἢ ἐνεργῆσαι προλαβόντως εἴτε ἐξυπνος εἴτε ὑπνοβατῶν. Οὕτω μίαν ἐσπέραν προσβληθεὶς ὑπὸ τῆς συνήθους ὑπνοβασίας ἐξέρχεται τοῦ δωματίου του καὶ ἀπελθὼν εἰς τι καφτερπωλεῖον ἔπαιξε καὶ ἔχασεν ἐξ φράγκων. Τὸ ἐσπέρας τῆς ἐπαύριον ἀφοῦ ἀπεκοιμήθη εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιόν του. Μόλις ἤκουσε κρότον, καὶ ἐγερεῖς τῆς κλίνης ἤρχισε νὰ κράζῃ κατὰ τὸ συνήθες, ἀκλέπτει, κλέπτει. Τότε τὸν ὁμίλησα, καὶ ἀμέσως ἐγνώρισεν τὴν φωνήν μου· ἀφοῦ δὲ μ' ἐγνώρισεν τὸν ἀνέφρον περὶ τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος ἐξ φράγκων τὰ ὅποια ἠγνόει τὴν ἡμέραν τίνι τρόπῳ ἔλλειπον. — «Πρέπει νὰ ὁμολογήσω, μοὶ ἀπεκρίθη ἀμέσως, ὅτι εἶμαι ζῶν τετράποδον, διότι ὅλην τὴν ἡμέραν ἐξήτουν τὰ ἐξ ταῦτα φράγκα καὶ τὴν ἐνθυμοῦμαι ὅτι χθὲς τὸ ἐσπέρας ἐνῶ ἔπαιζομεν εἰς τὸ καφτερπωλεῖον μοὶ τὰ ἐκέρδησεν ὁ δεινα.» Ἀλλοτε πάλιν εἶχεν ἀγοράσει 10 — 12 λίτρας σταφυλῶν, καὶ προσβληθεὶς ὑπὸ ὑπνοβασίας ἦλθεν ἐκτὸς τῆς θύρας τοῦ δωματίου μου καὶ ὁμιλῶν ἔτρωγε τὰς σταφυλάς. Τὴν δὲ ἐπαύριον ἰδὼν ὅτι ἔλλειπον αἱ σταφυλαὶ ἐνόμισεν ὅτι τὰς ἔκλεψαν, καὶ μόλις μετὰ πολλοῦ μόχθου ἠδυνήθη νὰ τὸν ἐκβάλω τῆς ἀπάτης ταύτης. Οἱ ἐπιθυμοῦντες ν' ἀπολαύσωσιν ἀκριβεῖς περὶ ὑπνοβασίας γνώσεις δύνανται νὰ συμβουλευθῶσι τὰ διεξοδικῶς περὶ τοῦτου πραγματευόμενα συγγράμματα καὶ ἰδίως τὰ ἐφεξῆς δύο — Bertrand (A) *Traité du somnambulisme et des différentes modifications qu'il présente* 1823 1. vol. — 8. καὶ Gauthier (Aubin) *Histoire du somnambulisme chez tous les peuples, sous les noms divers d'extase et vision etc.* 1842. 2. vol. in 8.

ΟΠΩΡΑΙ ΚΑΙ ΦΥΤΑ

ΤΗΣ

ΑΜΕΡΙΚΗΣ.

(Συνέχεια καὶ τέλος. Ἰδε φυλλάδ. ΞΑ' καὶ ΞΓ').

—ο—

Εἶπομεν ἤδη ὅτι δάση ὁλόκληρα σύγκεινται ἐκ μυριάδων κακκοδένδρων. Ὁ θρεπτικώτατος αὐτῶν καρπὸς ὅστις ἔχει σχῆμα κολοκύνθης ὀγκώδους ἢ πέπονος, ὡς παριστάνεται ἐν τῇ παρούσῃ εἰκόνι, ὠνομά-

ζενέστερον πλάσμα τοῦ Θεοῦ, καταδεδικασμένον εἰς τὴν δουλείαν!

Ἐάν, ἀναχωροῦντες ἀπὸ τῶν Ἀντιλλῶν διὰ νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὴν ἡπειρον τῆς Ἀρκτῶας Ἀμερικῆς διαβῶμεν διὰ τῆς χερσονήσου τὴν ὁποίαν οἱ Ἰσπανοὶ, ἐν τῷ ἐνθουσιασμῷ αὐτῶν, ὠνόμασαν Γῆν ἀνθέων.— Florida, — θέλομεν καὶ ἡμεῖς καταπληχθῇ ἀπὸ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς φύσεώς της. Πρὸς τὴν Ἀνωτέραν Καναδικήν, τὸ φυτικὸν βασιλεῖον ἐξευρωπαϊζεται, οὕτως εἰπεῖν, ἀλλὰ τὸ κράτος του εἶναι ἀπέραντον. Ἐκεῖ εὐρίσκονται δάση ἀκανθῶν πλατάνων, πευκῶν, αἰγείρων, σφενδάμων καὶ κέδρων πολυτίμων.

Ἀλλ' ἀνέκαθεν ἐρρέθη ὅτι οὐδὲν καλὸν κακότητος ἄμικτον. Μεταξὺ τῶν τοσούτων καὶ τοιούτων φυ-

Κακαόδενδρον.

σθη ὑπὸ πολλῶν θεόδωρον, διότι ἐθεωρήθη ὡς ἄλλη ἀμβροσία. Περὶ τούτου δὲ, ἂν καὶ μακρὰν ζῶντες τῆς Ἀμερικῆς δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν εὐκόλως, καθόσον μεταφερόμενος ἐν μεγίστῃ ἀφθονίᾳ εἰς τὴν Εὐρώπῃν χρησιμεύει ὡς ἐν τῶν πρώτων καὶ οὐσιωδεστέρων στοιχείων τῆς σοκολάτης.

Ἀλλὰ τοσούτος ὁ ἀριθμὸς τῶν θρεπτικῶν καρπῶν καὶ ῥιζῶν τῆς πολυφόρου ἐκείνης γῆς, ὥστ' ἔπρεπε νὰ γράψωμεν ὅλας τὰς σελίδας, ἐάν ἠθέλομεν νὰ ὀνομάσωμεν αὐτά.

Καὶ ὅμως ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης, παρὰ τὴν δαψιλήν τε καὶ πηγὴν θησαυρῶν ἀνεώτων, στενάζει τὸ εὐ-

τῶν καὶ δένδρων ὑπάρχουσι καὶ τινεὶ μὴ ἔχοντα τὸν χυμὸν γλυκὺν καὶ θρεπτικὸν ὡς ἐκεῖνα περὶ ὧν ὠμιλήσαμεν. Ἐκ τούτων εἶναι καὶ ἡ μαρσελίλλιερη, ἥτις κατατάσσεται μεταξὺ τῶν δικοτυληδῶνων, τῶν ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν εὐφορβίων.

Ἐξ ὅλων τῶν μερῶν αὐτῆς ῥέει χυμὸς γαλακτώδης, λευκώτατος, ἀφθονος, καυστικώτατος καὶ δηλητήριος. Πρόσεξε δὲ μὴ δελεαζόμενος ἀπὸ τὸ κάλλος τῆς τοῦ ὁποῖον παριστάνει ἢ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου εἰκῶν, ζητήσης νὰ κόψῃς ἐκ τῶν φύλλων αὐτῆς· διότι, ἐάν μὴ μόνον σταγὼν ἐκ τοῦ χυμοῦ αὐτῆς πέτῃ ἐπὶ τῆς χεῖρός σου, προξενεῖ ἀμέσως φλύκταιναν ὡς ἂν ἐγίνε-

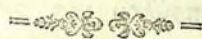
το από ἀθροικία πεπυρακτωμένον.

Οἱ Ἰνδοὶ βράπτουσιν ἐντὸς αὐτοῦ τὰς ἀκωκὰς τῶν φελῶν των, καὶ καθιστάνουσιν αὐτὰ ἰοδόλα. Πολλοὶ δὲ λέγουσιν ὅτι καὶ ἡ σκιά αὐτῆ τῆς μανσενι-

Μανσενιλλίερη.

λίερης εἶναι ἐπιβλαβής, καὶ ὅτι ὁ ἴος αὐτῆς μεταδίδεται καὶ εἰς αὐτὴν τὴν βρογχὴν τὴν ἐγγίζουσαν τὰ ὦττα της.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

—ο—

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ Ἑλληνική, συνταχθεῖσα μὲν Ἀγγλιστὶ ὑπὸ τοῦ σεβασμίου Ρ. Β. Παύλου, μεταφρασθεῖσα δὲ ὑπὸ Σπυρίδωνος Ἀντωνιάδου. Ἐν Ἀθήναις παρὰ τοῖς τυπογράφοις καὶ ἐκδόταις Κ. Ἀντωνιάδου καὶ Ε. Βλαστού. Ἀλλοχοῦ παρὰ τοῖς ἀπανταχοῦ βιβλιοπώλαις. Τιμᾶται Δρ. 5.

Βιβλίον χρησιμώτατον εἰς τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἀναπληροῦν ἑλλείψιν ἐπιστητῆν μέχρι τοῦδε. Ἡ Ἀρχαιολογία αὕτη εἶναι ἐπίτομος, λίαν περιεκτικὴ καὶ εὐμέθοδος εἰκὼν ὅλου τοῦ δημοσίου καὶ ἰδιωτικοῦ βίου τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἐρανισθεῖσα ἀπὸ τὰ ἀξιολογώτερα τῶν νεωτέρων συγγράμματα, καὶ συγκεφαλαιώσα τὰς τελευταίας τῆς ἐπιστήμης ἀνακαλύψεις. Ἐν αὐτῇ διδάσκεται τι, ἐμπεριστατωμένως κατὰ τὰς ἐρένας τοῦ

Ἡρόννου, τοῦ Βοκίου, τοῦ Μυλλέρου, τοῦ Κλίντιονος, τοῦ Παττέρου, τοῦ Βαξμούθ, καὶ τῶν λοιπῶν περιηγοτέρων ἀρχαιολόγων, τὰ πολιτεύματα τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Σπάρτης, τὰς στρατιωτικὰς, ναυτικὰς, θρησκευτικὰς καὶ δικαστικὰς αὐτῶν διατάξεις, τὴν ἰομοθεσίαν τῶν Ἑλλήνων, τὰ ἔθιμα, τὴν ἐνδυμασίαν, τὸν ὄπλισμόν, τὸν τρόπον τοῦ ζῆν, τὴν καλλιτεχνίαν αὐτῶν, ὅτι ἐν γένει συμβάλλεται εἰς ἀκριβῆ γνῶσιν τῆς ἀρχαιότητος, ἧς ἡ σπουδὴ εἰς οὐδὲνα πεπαιδευμένον, καὶ μάλιστα εἰς οὐδὲνα Ἕλληνα δὲν εἶναι ἀδιάφορος. Ὁ Κ. Ἀντωνιάδης δὲ δὲν περιορίσθη εἰς ἀπλὴν τοῦ χρησίμου τούτου βιβλίου μετάφρασιν, ἀλλὰ καὶ σχολία πολλὰ καὶ καλὰ ὑπεστημείωσε, καὶ τινα κεφάλαια προσέθηκεν ὡς ἐπίμετρον ἀξιολόγον, οἷον τὸ περὶ παιδιῶν τῶν ἀρχαίων κατὰ τὸν Πολυδεύκην, τὸν Ἀμερικανὸν Σμιθ, καὶ τὸν ἡμέτερον Παλαιουρίτην, καὶ τὸν πίνακα τῶν δικαστικῶν ὄρων. Ὁ Κ. Ἀντωνιάδης μετέφρασε τὸ βιβλίον τοῦτο ὅταν ἦτον μεμακρυσμένος τῆς ὑπηρεσίας, δεῖξας ὅτι ἡ παιδεία καὶ ἡ ἀληθὴς ἀξία ἡξεύρει νὰ γίνηται χρήσιμος καὶ ὅταν παραγνωρίζεται.

—ο—

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ. Ἄν καὶ ἐφημερίδα ἀναγγέλλομεν, κατατάσσομεν αὐτὴν μεταξὺ τῶν χρησίων συγγραμμάτων, διότι τὸ κυριώτερον μέρος αὐτῆς εἶναι ἰδίως ἀφιερωμένον εἰς ἐπιστημονικὰς πραγματείας, καθ' ὅσον μέχρι τοῦδε ἴδομεν, καλῶς ἐρανιστομένης. Αἱ ἀρχαιολογικαὶ, φέρ' εἰπεῖν, αἵτινες πλεονάζουσι, μεταφράζονται ἐκ τοῦ ἀξιολόγου ἀρχαιολογικοῦ λεξικοῦ τοῦ Σμηθίου. Εἰς τὴν ἐφημερίδα ταύτην, ὡς χωρεῖ μέχρι τοῦδε, ἡ μαθητευομένη νεολαία, εὐρίσκει ταμεῖον γνώσεων ὠφελίμων.

—ο—

ΟΙ ΣΩΖΟΜΕΝΟΙ ΛΟΓΟΙ, μετὰ προλεγομένων περὶ ΣΥΝΘΕΣΕΩΣ, ὑπὸ Χ. ΠΑΜΠΟΥΚΗ, γυμνασάρχου Ναυπλίας. 1852. Σελ. 267. Πωλοῦνται δραχ. 6.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΛΥΣΚΡΑΤΕΙΟΥ ΜΝΗΜΕΙΟΥ, Πρόγραμμα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐκπαιδευτηρίου, ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ, καὶ ἐπιμελητοῦ τοῦ Ἑκπαιδευτηρίου Γ. Γ. ΠΑΠΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, 1852.

ΠΕΡΙ ΟΜΗΡΟΥ, πραγματεία, ὑπὸ Κωνστ. Ἱερομ. ΣΤΡΑΤΟΥΛΗ, Λευκαδίου, διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ζακύνθῳ Λυκείου, 1852.

ΕΚΘΕΣΙΣ περὶ τοῦ Ἑλλ. παιδαγωγείου Ἑρμοποδλεως, ὑπὸ Γ. ΒΑΛΕΤΤΑ, διευθυντοῦ τοῦ παιδαγωγείου, 1852.

Διευρύνεται ὅτι τὸ πρῶτον, τῶν ἀνω ἀγγελλομένων πονημάτων δὲν ἦλθεν ἐγκαιρὸς εἰς γνῶσιν ἡμῶν, καὶ ὅτι ὁ Διὸν καὶ ἡ Ἀθηνᾶ τοσαῦτα εἶπον περὶ αὐτοῦ, ὥστε οὐδὲν ἡμῖν λείπεται νὰ προσθέσωμεν, ὅπως ἀπιδώσωμεν αὐτῇ τὴν κατῆκουσαν δικαιοσύνην. Περιοριζόμεθα δὲ λέγοντες ὅτι ὁ συγγραφεὺς, πολλὴν ἐπιδεικνύων μάθησιν καὶ ἀνάγνωσιν, ἀξιολογὰ δίδει μα-

θήματα καλλιτεχνίας περί τήν συγγραφήν, καί κυροῖ αὐτά διὰ τῶν παραδειγμάτων τῶν ἰδίων αὐτοῦ δημοηγορίων, ὧν αἱ πλεῖσται, ὡς ἰσχυρίζεται, καί ἀποδεικνύει δι' ἀξιοπιστῶν ὑπογραφῶν, εἰσὶν αὐτοσχέδιοι.

Τὸ δεύτερον εἶναι σοφὴ καὶ εὐπράδης περιγραφή ἐνός τῶν ὠραιοτέρων λειψάνων τῆς ἀρχαιότητος, ὅσα ὁ χρόνος καὶ ἡ ἀκηδία δὲν κατέστρεψαν ἀκόμη ἐν Ἀθήναις. Ὁ σοφὸς συγγραφεὺς τοῦ, οὐ μόνον τὸν ἀρχιτεκτονικὸν καὶ γλυπτικὸν αὐτοῦ ῥυθμὸν περιγράφει, ἀλλὰ καὶ τὰ περί τοῦ μύθου ὃν παριστᾷ ἡ ὥραία αὐτοῦ ζωοφόρος ἐκχιναῖζει, καὶ περί τῆς Ἑλληνικῆς καλλιτεχνίας ἐν γένει πραγματεύεται, καὶ ἐξηγεῖ, κατὰ τὰς δοκιμωτάτας πηγάς, τὰς σχέσεις τῆς Χορηγίας, ἐξ ὧν ἐπήγαγε τὸ μνημεῖον τοῦτο. Ἡ μονογραφία αὕτη συνοδευομένη καὶ ὑπὸ τριῶν λιθογραφικῶν πινάκων, εἶναι ἀξιόλογος σελὶς τῆς ἀρχαιολογίας, καὶ νέα ἀπόδειξις τῆς ἡδὴ καὶ ἀλλαχόθεν γνωστῆς ἀρχαιολογικῆς πολυμαθείας τοῦ συγγραφέως τῆς.

Τὸ τρίτον εἶναι πραγματεία περί τοῦ ἄν καὶ πότε ὑπῆρξεν ὁ Ὀμηρος, ὅποια ἡ περί τοῦ ζητήματος τούτου δόξα τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων, ποία ἡ τύχη τῶν ἐπῶν αὐτοῦ, καὶ τίνες αἱ ἐπ' αὐτῶν ἐργασίαι, καὶ ἂν αἱ ῥαψωδίαί του συνεγράφησαν ἢ ἐκ στήθους ἀπεμνημονεύοντο. Ὁ συγγραφεὺς ὑπὲρ τῆς ὑπάρξεως τοῦ Ὀμήρου, ὡς ποιητοῦ τῆς Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσεύς, κηρυττόμενος, παραθέτει πολλὰς τῶν ἀρχαίων μάλιστα περικοπὰς πρὸς κύρωσιν τῶν λόγων του, καὶ ἐπιφέρει τῶν μεταγενεστέρων τὰ ὑπὲρ καὶ κατὰ συγγράμματα καὶ συστήματα, παραλείπων ὅμως κατὰ δυστυχίαν τὸ νεώτατον καὶ ἀξιολογώτατον πάντων, τὸ τὰ λοιπὰ ἀνακεφαλαιοῦν, καὶ τὰς ἰσχυροτάτας ἀποδείξεις ὑπὲρ τοῦ προκειμένου προτεῖνον θέματος, τὸν πρῶτον τόμον τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς Φιλολογίας τοῦ Μιούρ. Ἡ εἰσαγωγή αὕτη εἰς Ὀμηρον, εἶναι ἐν τούτοις πάσης συστάσεως ἀξία.

Τὸ τέταρτον εἶναι περιγραφή τοῦ ἐν Σύρῳ Ἑλλ. παιδαγωγείου τοῦ Κ. Βαλέττα, ἐν ᾗ ὁ διευθυντὴς προοιμιάζει περί τῆς θέσεως τῆς ἰδιωτικῆς ἐκπαιδεύσεως, καὶ περί τῆς ἐιδικῆς τάσεως τοῦ παιδαγωγείου τούτου.

Τὰ τέσσαρα ταῦτα ποιήματα οὐδεμίαν ἔχουσι πρὸς ἀλλήλα ὡς ἐκ τῆς ὕλης σχέσιν· ὁ κοινὸς ὅμως δεσμός μεταξὺ αὐτῶν ὅστις μᾶς ἐπεισεῖνὰ τὰ περιλάβωμεν εἰς ἓν, εἶναι ὅτι συνετάχθησαν ὑπὸ διευθυντῶν ἑλληνικῶν ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων, καὶ εἰς τὰ ἄριστα τῆς ἐπιδόσεως τῶν σχολείων τούτων τεκμήρια, διότι ἡ ἐκπαίδευσις, ὅπως ἐπιτυχάνη, ἀπαιτεῖ δύο τινα, ὀρθὸν ὀργανισμόν, καὶ σοφοὺς τοὺς προϊσταμένους αὐτῆς.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος περί ἐκπαιδεύσεως, δὲν κρίνομεν ἐκτὸς τοῦ προκειμένου νὰ ἀναφέρωμεν ἐν παρόδῳ περί τοῦ ἐν Ἀθήναις δημοτικοῦ σχολείου τῶν Κορασίων, τὸ ὅποιον, μόλις πρὸ ἐνός ἔτους ἰδρυθὲν, ἐπέφερε καρπὸν· ἀξίους πολλοῦ λόγου ὑπὸ τὴν πεφωτισμένην διεύθυνσιν τῆς Κυρίας Πολυτίμης Κουσκούρη. Παρευρεθέντες εἰς τὰς τελευταίας ἐξετάσεις, ἐθαυμάσαμεν τῶνόν τι καὶ τὸν ἐμπειρικὸν τρόπον μεθοδὸς ἀνεγίνωσκον καὶ αἱ μικροτέρας ἡλικίας μαθήτριά, καὶ

τὴν ἐτοιμότητα, καὶ τὸ προσφερὲς τῶν ἀποκρίσεων εἰς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ τὴν γεωγραφίαν, καὶ τὴν ἀριθμητικὴν, καὶ τὴν ἱερὰν ἱστορίαν, καὶ τὰ ἄλλα μαθήματα. Δὲν ἐθαυμάσαμεν δὲ μόνον ἡμεῖς, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι σοφοὶ ξένοι γράφαντες αὐθορμήτως περί τούτου τὰς γνώμας των, ἐξ ὧν ἀναφέρομεν μίαν μόνην, τὴν ἐφεξῆς·

« Vidi con vera ammirazione questa scuola, il modo, la copia, e l'esito felice dell'insegnamento. Possa Iddio benedire questa istituzione di tanto vantaggio al popolo, e di gloria al governo.

29 Settembre (11 Ottobre) 1852.

A. D. FRANCESCO NARDI.

Professore e decano dell' universita imperiale di Padova.»

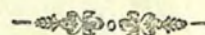
Ἦτοι·

« Ἴδον μετ' ἀληθοῦς θαυμασμοῦ τὴν σχολὴν ταύτην, τὸν τρόπον, τὸν πλοῦτον, καὶ τὴν εὐτυχῆ ἐκβάσιν τῆς διδασκαλίας. Εἰθ' εὐλογῆσαι ὁ Θεὸς τὸ κατὰστημα τοῦτο, πλεῖστην μὲν ὠφέλειαν εἰς τὸν λαόν, δόξαν δὲ εἰς τὴν κυβέρνησιν παρέχον !

Τὴν 29 Σεπτεμβρ. (11 Ὀκτωβρ.) 1852.

A. Δ. Φραγκίσκος Νάρδης.

Καθηγητὴς καὶ Πρύτανης τοῦ αὐτοκρατορικοῦ πανεπιστημίου τῆς Πάδουας.»

Ἀθ. Χριστοπούλου νέα συγγράμματα.

Ὡς μελωδία παρελθουσῶν ἡμερῶν, μελωδία προσφιλεῖς εἰς τὰς ἀκοάς μας, ἀντηχεῖ παρ' ἡμῖν τοῦ Χριστοπούλου τὸ ὄνομα. Οὗτος ἦτον ἡ μελίφθογγος ἀηδὼν, ἥτις, ὡς μαντεύσασα τὴν καὶ διὰ τοῦ προφητικοῦ τῆς ἐμπνεύσεως δώρου, ἤρχισε ψάλλουσα τόσον ἡδέως ἐνφ' τὸ σκότος· ἐπεκράτει εἰσέτι περίξ ἡμῶν. Καὶ τὸν ἠκούομεν τότε πλήρεις τρυφῆς καὶ ἀγαλλιέσεως ! Ἀλλ' ἔκτοτε ἤχησε σάλπιγξ πολέμου· ἔκτοτε ἀλαλαγμοὶ θριάμβων, ἀγωνιῶντων κραυγαί, ἐκρηγνυμένων πύλων ἐκπυρσοκροτήσεως· ἔκτοτε τῆς μορφώσεως νέου κόσμου οἱ θόρυβοι, τῶν ἀσυναρτήτων στοιχείων ἡ σύγκρουσις, καὶ αἱ ἀσθμαίνουσαι φιλοδοξίαι, καὶ οἱ μύριοι δύσηχοι κρωγμοί, κατεσίγασαν τὴν γλυκεῖαν ἐκείνην φωνήν, καὶ ἐβρίβαν εἰς λήθην αὐτήν. Ἀλλ' ὁ σάκης μέλος τι ἐκ τῶν καθαρῶν ἐκείνων καταβῆ εἰς τὰς καρδιάς ἡμῶν ἐν μέσῳ τῆς πέριξ ἡμῶν παντοίας κακοφωνίας, αἱ καρδίαι σκιρτῶσι, καὶ ἀναπνεύουσι μετὰ χαρᾶς τὴν μακρόθεν πνεύσαν ἐκείνην τῆς ἀγνῆς ποιήσεως αὔραν· διὰ τοῦτο μᾶς ἦτον ἀδύνατον νὰ ἰδῶμεν

μετ' ἀδιαφορίας τὴν δημοσιευθεῖσαν καὶ Κ. Κοριτζᾶ ἀγγελίαν, ὑποσχομένην ὁλόκληρον σύγγραμμα τοῦ σοφοῦ καὶ μελιρρύτου ἡμῶν Ἀνακρέοντος, μεταβαλλομένου εἰς ἱστορικὸν καὶ ἀρχαιολόγον, καὶ ἀναλαμβάνοντος, ἂν οὐ ἀπέδειξε τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος διαδεχθὲν ἀπὸ τῶν προπατόρων αὐτοῦ τὸ δῶρον τῆς γνησίας ποιήσεως, νὰ τὸ ἀποδείξῃ ὁμοίως διαδεχθὲν καὶ τὸ ὄνομα, καὶ τὴν προφορὰν καὶ τὴν γλῶσσαν ἐκείνων. Ὁμοίως μετὰ χαρᾶς περιμένομεν καὶ τὰς μεταφράσεις τοῦ ποιητοῦ ἡμῶν ἐκ τοῦ Ὀμήρου, τῆς Σαπφούς καὶ τῶν ἄλλων, οὐχὶ ὅτι συμμεριζόμεθα ἐντελῶς τὰς περὶ τῶν δεκαπεντασυλλάβων στίχων, καὶ ἐν γένει τὰς περὶ μέτρων θεωρίας, ἀλλὰ διότι κέκτηται εἰς βαθμὸν ἀνώτατον ὅ,τι ἀναπληροῖ καὶ ὑπερτερεῖ πᾶσαν θεωρίαν, τὴν ὑπερτάτην τῆς στιχοιουργίας χάριν καὶ ἀκρίβειαν.

ΑΓΓΕΛΙΑ.

—ο—

Ὁ Ἕλλην καὶ φιλέλλην Ἀθανάσιος Χριστόπουλος, ἀκούων πρὸ χρόνων πολλῶν μὲ θλίψιν τῆς ψυχῆς του πολλοὺς ξένους νὰ διασύρουν ἀτυστόως καὶ νὰ λέγουν, ὅτι οἱ σημερινοὶ τῶν Ἑλλήνων ἀπόγονοι δὲν ἐφύλαξαν τὴν προφορὰν τῶν φωνηέντων καὶ διφθόγγων ἐπίσης καὶ πολλῶν συμφῶνων τῆς ἀρχαίας γλώσσης· καὶ ὅτι ἡ ἀληθινὴ προφορὰ τῶν φωνηέντων εἶναι τάχα ἐκείνη, τὴν ὁποίαν οἱ ἐρασιμίται προφέρουν· καὶ ὅτι πολλὰ σύμφωνα πάλιν τὰ προφέρουν γνησιώτερα καὶ κατὰ τοὺς παλαιούς Ἕλληνας οἱ Λαῖνοι, αὐτοὺς καὶ ἄλλους τοιοῦτους παραλογισμοὺς μὴν ἀνεχόμενος· ἀκούῃ ὁ ζήλωτὴς τῆς ἑλληνικῆς δόξης καὶ τῆς ἀμιμήτου γλώσσης τῶν προγόνων του, ἐπεχειρήσῃ πρὸ ἐνὸς ἔτους τῆς τελευτῆς του ν' ἀπολογηθῇ εἰς τὴν ἀδικον αὐτὴν συκοφαντίαν κατὰ τῆς παλαιᾶς γλώσσης ὡς πρὸς τὴν προφορὰν, ὅχι βέβαια μ' ἐπιχειρήματα σοφιστικὰ, προσερχόμενα ἐκείνῃ ἀπὸ ἀκαιρον ἐθνικὴν φιλοτιμίαν, ἀλλὰ μὲ λόγους ἀναντιρρήτους, στηριζομένους εἰς αὐτὴν τῶν πραγμάτων τὴν φύσιν, καὶ τὴν ὁμιλουμένην μὲν ἀπὸ τοὺς μεταγενεστέρους Ἕλληνας, ψευδομένην δὲ ἀλόγως ὡς βάρβαρον, καὶ μεταξὺ τῶν λεγομένων κλασικῶν γλωσσῶν νὰ συγκριταλεχθῇ μὴ δυναμένην κ. τ. λ. νὰ τὴν ἀποδείξῃ ὅτι καὶ αὐτὴ δυνάμει, ἂν ὅχι τόσον ἐνεργείᾳ, δὲν εἶναι καθόλου κατωτέρα κατὰ τὰ πλεονεκτήματα ἀπὸ τὴν παλαιάν, ὡς πηγάζουσα ἀπὸ τὴν ἰδίαν πηγὴν ὅθεν καὶ ἐκείνη, καὶ νὰ εἴναι ἀποδείξῃ ἀπὸ τῶν κατηγορῶν τὴν γλῶσσαν ἀνωτέραν, εὐστροφωτέραν καὶ ἐπιτηδαιοτέραν εἰς ἀνάπτυξιν παντὸς εἶδους ιδέας, ὡς φαίνεται τρανώτατα ἀπὸ ὅσα ὀλίγα ἔγραψεν ὁ ἴδιος.

Τὸ τελευταῖον λοιπὸν τοῦτο πόνημα τοῦ μακαρίτου Χριστοπούλου ἐπιγραφόμενον *Ἑλληνικά ἀρχαιολογήματα* περιλαμβάνει· α'. Ἑλλήνων ὄνομα καὶ γένος· β'. Ἑλλήνων γράμματα καὶ πῶς ἐσχηματίζοντο· γ'. Ἀνασκευὴν τῶν ἀδομένων ὅτι οἱ τωρινοὶ Ἕλληνες δὲν προφέρουν ὡς οἱ παλαιοὶ τῶν πρόγονοι,

καὶ ἀποδείξιν ἀναντιρρήτον ὅτι τοῦτοι μ' ἐκείνους συμφωνοῦν κατὰ πάντα ὡς πρὸς τὴν προφορὰν· δ'. γλῶσσαν Ἑλλήνων παλαιάν καὶ νέαν, καὶ ὅτι ἡ γλῶσσα κατὰ φύσιν δὲν μὲν' ἡ αὐτὴ, ἀλλὰ μὲ τὸν καιρὸν ἀνεπαισθητῶς ἀλλάζει· ε'. τὸ πόθεν ἡ κοινὴ τῆς τωρινῆς Ἑλλάδος γλῶσσα κατὰγεται καὶ κατὰ ποῖον λόγον ἔλαβε τὸ παρὸν τῆς σχῆμα, καὶ πόσα εἶδη παραλλαγῶν τὴν ἐχρειάσθησαν διὰ νὰ ἐνδύθῃ μὲ τὸ παρὸν κομψὸν τῆς ἐνδυμα· ζ'. ἂν κατὰ πρόθεσιν τάγματος ἀνθρώπων σπουδαίων, δύναται γλῶσσα νὰ μορφωθῇ καὶ ὡς τοιαύτη νὰ διακρίνῃ· καὶ ἂν αἱ γλῶσσαι ἀπαθέστερα καὶ σπουδαιότερα θεωρούμεναι εἴναι· ρύσει ὥραται καὶ καλαί· ἡ. δεῖξιν πραγματικὴν ὅτι ἡ κοινὴ τῶν τωρινῶν Ἑλλήνων γλῶσσα δὲν βαρβαρίζει κατὰ τοὺς ἐρασιμίτας ἢ καὶ κατ' ἄλλους, ἀλλὰ μάλιστα ἐλληνίζει ἀττικίζουσα, δωριζουσα, αἰολίζουσα, ἰωνίζουσα. Τέλος περὶ ὁρσκειᾶς καὶ μυσηρίων τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων κ. τ. λ.

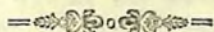
Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὴν νεότητα καὶ ἀκμαζούσαν του ἡλικίαν πολλάκις ἐδοκίμασε νὰ μεταφράσῃ τὸν πατέρα τῆς ποιήσεως Ὀμηρον εἰς στίχους ὁμοιοκαταληκτοὺς, ὁμοίους μὲ ἐκείνους τῶν ἰδίων ποιημάτων του, καὶ μ' ὅλην του τὴν ἐξοχὸν δύναμιν καὶ διαθεσιν πρὸς τὴν ποίησιν δὲν ἠμπόρεσε νὰ ἐπιτύχῃ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν του, δηλαδὴ νὰ μὴ φκῇ ὅτι τὸ ἔργον εἶναι μετάφρασις, ἀλλ' ἰδίᾳ αὐτόχρημα πρωτότυπος, μετέφρασεν ὀλίγον πρὶν τῆς θανάτου τοῦ α τῆς Ἰλιάδος στοιχεῖον εἰς στίχους δεκαπεντασυλλάβους, καὶ ἀνομοιοκαταληκτοὺς, θέλων νὰ δείξῃ πραγματικώτερον εἰς τοὺς ἀρχαιωτέρους νέους, ὡς φαίνεται εἰς τὸν σύντομον πρόλογον τῆς μεταφράσεως, ὅτι τὸ εἶδος τῶν στίχων τούτων εἶναι ἀρχαιοτάτη τῶν προγόνων τους συνήθεια, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ τοὺς δώτῃ νύξιν καὶ ἀφορμὴν νὰ γυμνασθῶσι αὐτοὶ τελειότερα, ὡς νεώτεροι, καὶ δυνάμενοι ν' ἀντέχουσιν εἰς τοὺς πότους περισσύτερον.

Τοῦτο λοιπὸν τὸ στοιχεῖον τῆς α. ῥαψωδίας τοῦ Ὀμήρου μεταφρασμένον καὶ συνωδευμένον μὲ τὰς ἀναγκαῖας σημειώσεις πρὸς καλλιτέραν σαφήνειαν τοῦ κειμένου, καὶ τὴ προηγούμενον σπάνιον τοῦ πόνημα πρὸ πολλοῦ ἐπιθυμῶν νὰ μὴ συνταφῶσιν εἰς τὴν ψυχρὸν τάφον μὲ τὸν συγγραφέα διὰ πάντα, καὶ οἱ ὁμογενεῖς του νὰ στερηθῶσι τὰ τελευταῖα αὐτὰ τοῦ νοῦς του σπουδαιότατα γεννήματα, ἔβαλα κατὰ νοῦν νὰ τὰ ἐκδώσω. Στερούμενος ὅμως χρηματικῶν μέσων, ἄργιστα ἕως τώρα. Εὐρὼν δὲ πρὸ ὀλίγου ἀγαθὸν καὶ φιλόκαλον ἄνδρα ὁμογενῆ καὶ πρόθυμον νὰ καταβάλλῃ τοῦ τύπου τὰ ἀνγκαῖα ἐξόδα, εὐθὺς καὶ δημοσιεύω τὸ ῥῆθρον χρησίμον πόνημα μαζί μὲ τὸν βίον τοῦ συγγραφέως. Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ δὲν ἐχρημάτισεν ὁ μακαρίτης κοινοῦ νοῦς καὶ παιδείας ἀνὴρ, δὲν ἠμπόρεσα νὰ μὴ προτάξω τὸν βίον του, καὶ τὰς περιπετειᾶς του. Προστούτοις ἐπισυνάπτεται καὶ ἡ διὰ στίχων μετάφρασις καὶ ὀλίγων ἀποσπασμάτων τῆς Σαπφούς καὶ τοῦ Ἡροδότου, ὥστε ὅλα ὁμοῦ σχηματίζουσι τόμον ὀγδοῦ μεγέθους περιλαμβάνοντα περίπου εἰκοσι καὶ πέντε τοῦ τύπου κόλλας. Πρὸς ἀπάντησιν δὲ τῶν τυπικῶν ἐξόδων προσδιορίζεται ἡ τιμὴ διὰ

τοὺς σπουδαίους καὶ φιλοκάλους συνδρομητὰς τῆς
Πρωτεύουσας δραχμὰς πέντε ἀρ. 5.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 12 8βρίου 1852.

Ὁ Ἐκδότης
Ν. ΚΟΡΙΤΖΑΣ.

ΕΛΕΓΕΙΟΝ.

(Κατὰ μίμησιν τοῦ R. Burns.)

I.

Ταπεινὸν ἄνθος τοῦ ἀγροῦ μὲν κυανόχρουν στέμμα,
Τίς πλάνη μὲ παρέσυρε τ' ἀπρόσεκτόν μου βλέμμα,
Κ' ἐπάτησα τὸν νέον σου κορμὸν μὲ βαρὺν πόδα,
Καὶ τὴν σεμνὴν σου καλλονὴν ἐμάραν' ἀκουσίως;
Οὕτω μαράνιει ἑξαφνα δριμύτην πρῶτα κρύος
Τῶν κήπων μας τὰ ῥόδα.

II.

Πρὶν καταστρέψω τὸν κορμὸν καὶ τὸ γλυκύ σου χρῶμα,
Ἡ χελιδὼν ἐστήριξε τὸ γλαφυρόν της σῶμα,
Καὶ μόνη αὕτη ἐλαφρῶς σ' ἐπῆξε τὰ φύλλα.
Μὲ μέθην ἦνοιγε χαρὰς τὸ νέον πτέρωμά της,
Καὶ ἑχαίρετον τὴν αὐγὴν τὰ κελαδῆματά της
Φαιδρὰ καὶ ἔρωτύλα.

III.

Ὡς τόσα ἄνθη τοῦ ἀγροῦ καὶ σὺ ἔλαβες θάλλος,
Τὸ ψῦχος περιέθλιβε τὸ τρυφερόν σου κάλλος.
Ἄλλ' εὐτυχῶς διέφυγες τὸν βροῦν τῆς καταιγίδος
Καὶ ἀνυψούσο ἔξοχον ἐν μέσῳ τῶν ἀνθῶν,
Κ' ἐστόλιζες κ' ἐφαίδρυνες, ὦ ἄνθος χάριν πνέον,
Τὸ στήθος τῆς πατρίδος!

IV.

Τὸν στέφανόν σου ἔβαφεν ἡ λάμψις τοῦ ἡλίου,
Πλήρη ψεκᾶδων τρεμουτῶν ἐρωτινοῦ δακρύου.
Ἐπέπρωτο νὰ συντριβῇ, ὦ ἄνθος τῶν βουνῶν μου,
Νὰ στερηθῇ τὸ φύλλωμά καὶ τὸ γλαυκόν σου χρῶμα,
Καὶ μετ' ὀλίγον τὸ μικρὸν νὰ σὲ καλύψῃ χῶμα.
Ἐμπρὸς τῶν ὀφθαλμῶν μου!

V.

Φεῦ! οὕτω τῆς νεότητος τὸ νέον κρίνον πίπτει,
Κ' ἡ κόρ' ἡ ἀπροστάτευτος εἰς δόλον ὑποκύπτει!
Οὕτω τοῦ νέου ποιητοῦ τὸ ἔαρ φυλλορρέει,
Τὰ ἄσματά του πνίγουσιν οἱ στρόβιλοι τοῦ βίου,
Καὶ ἐν ἐσπέρας κελαδῶν τὴν δούσιν τοῦ ἡλίου
Μαραίνεται κ' ἐκπνέει!

25. Φεβρουαρίου 1850.

Χ. Α. Παρμενίδης.

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΤΗΣ Ν. ΠΑΝΔΩΡΑΣ

Τῷ Κ. Γ. ... εἰς Σ. ...

Ἐλάβομεν τοὺς στίχους τοὺς ὁποίους ἐπι-
θυμεῖτε νὰ δημοσιεύσωμεν διὰ τῆς Ν. Πανδώρας.
Εἰς ἀπάντησιν δὲ ἐπιτρέψατε πρὸς ἡμᾶς νὰ
σᾶς κοινοποιήσωμεν τὴν ἐπομένην ἐπιστολὴν
τοῦ ἐνδόξου Chateaubriand, ἀποκριθέντος πρὸς
τινα Alciator ἀποστείλαντα ἐπίσης πρὸς αὐτὸν
στίχους.

«Κύριε! ἀνέγνων μετὰ πλείστης εὐχαρι-
στήσεως τοὺς στίχους τοὺς ὁποίους εὐαρεστη-
θέντες μ' ἐστείλατε. Περιγράφετε ἀξιολόγως
τοὺς ποιητάς. Ἄλλ' ἐπειδὴ ζητεῖτε μετὰ παρ-
ρησίας τὴν γνώμην μου, θέλω σᾶς εἰπεῖ αὐτήν.
Ὅποιαδήποτε καὶ ἂν ᾖ ἡ ποιητικὴ μεγαλο-
φυΐα μεθ' ἧς ἐπροίκισεν ὑμᾶς ὁ οὐρανός, καὶ ἡ
περὶ τῆς ὁποίας κρίσις θέλει μόνον μορφωθῇ
σὺν τῷ χρόνῳ καὶ μετὰ τὴν ἐκδοσιν μεγάλου
ἀριθμοῦ στίχων, δὲν θέλω σᾶς συμβουλεύσει
ποτέ, ὥς καὶ εἰς οὐδὲν ἄλλον θέλω πώποτε
συμβουλεύσει, νὰ εἰσέλθῃτε εἰς τὸ φιλολογικόν
στάδιον. Τὸ κατ' ἐμὲ, μακάριος ἂν οὐδὲ λέξιν
ἔγραφον ἐπὶ ζωῆς μου! Δὲν ἤσθάνην πώποτε
τὴν καταφλέγουσαν ὑμᾶς δίψαν τῆς δόξης,
παρετήρησα ὅμως ὅτι, μεταξὺ ἐνὸς ἑκατομυ-
ρίου ἀνθρώπων συγγραφότων ἀνὰ πᾶσαν ἑκα-
τονταετηρίδα, μόλις δύο ἢ τριῶν ἐπιζῇ τὸ ὄ-
νομα. Θέλετε νὰ κερδήσετε τὸ λαγεῖον τῆς
φήμης; ῥίψατε τὸν κύβον προσέξατε ὅμως μὴ
ἀποτύχητε. Ἐχομεν παραδείγματα φρικώδους
δυστυχίας ἧτις ἐπηκολούθησεν ἐλπίδας μα-
ταιωθείσας.

Ἐπειδὴ μὲ ὠμιλήσατε, κύριε, περὶ φιλίας,
ἐνόμισα χρέος μου νὰ ἐκπληρώσω τὰς ὑποχρε-
ώσεις αὐτῆς. Καὶ δὲν θέλουσι μὲν ἐλαττώσει
τὸ θάρρος σας, θέλουσιν ὅμως ἴσως σᾶς ἐμπο-
δίσει τοῦ νὰ κατακρημνισθῇτε τυφλῶς εἰς τὴν
ποίησιν, πρὶν συμβουλεύσῃτε ἐπὶ
μακρὸν χρόνον τὸν νοῦν καὶ τὰς
δυνάμεις σας.

Ἐν Παρισίῳ, τὴν 20 Μαρτίου 1836.»

Παροράματα τοῦ Φυλλ. ΕΕ'.

Σελ. 403 nisi est — nisi ut

Κ. Ζαμπελίου — τοῦ Κ. Ζαμπελίου

404 τὸ πρῶτον ὅπερ — τὸ πρῶτον τοιοῦτου
εἶδους ὅπερ